

Agenda – Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

Lleoliad:	I gael rhagor o wybodaeth cysylltwch a:
Hybrid – Ystafell Bwyllgora 5 – Tŷ Hywel a fideogynadledda drwy Zoom	Robert Donovan Clerc y Pwyllgor
Dyddiad: Dydd Iau, 18 Ionawr 2024	0300 200 6565
Amser: 10.30	SeneddEconomi@senedd.cymru

Rhag-gyfarfod preifat (10.05–10.20)

Yn ei gyfarfod ar 13 Rhagfyr 2023, derbyniodd y Pwyllgor gynnig o dan Reol Sefydlog 17.42(ix) i wahardd y cyhoedd o eitem 1 cyfarfod heddiw.

Preifat (10.20–10.30)

- 1 Ymchwiliad: Economi Werdd – papur cwmpasu
(10.20–10.30) (Tudalennau 1 – 11)

Dogfennau atodol:

Papur cwmpasu [Saesneg yn unig]

Cyfarfod cyhoeddus (10.30–13.40)

- 2 Cyflwyniad, ymddiheuriadau, dirprwyon a datgan buddiannau
(10.30)

- 3 Papurau i'w nodi

(10.30)

Senedd Cymru
Welsh Parliament

3.1 Cyfarfod o'r Grŵp Rhyngweinidogol ar Fasnach

(Tudalen 12)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan Weinidog yr Economi – 11 Rhagfyr 2023

3.2 Ymchwiliad i Lywodraethiant y DU a'r UE

(Tudalennau 13 – 14)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan Gadeirydd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad at Gadeiryddion y Pwyllgorau – 19 Rhagfyr 2023

3.3 Craffu Cyffredinol ar Waith y Gweinidog – 13 Rhagfyr 2023

(Tudalennau 15 – 16)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan y Cadeirydd at y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru – 3 Ionawr 2024

3.4 Rheoliadau Rheolaethau Swyddogol (Estyn Cyfnodau Trosiannol) (Diwygiadau Amrywiol) (Cymru) 2024

(Tudalennau 17 – 18)

Dogfennau atodol:

Llythyr gan y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd – 10 Ionawr 2024

**4 Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2024–25: Y
Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd**

(10.30–12.00)

(Tudalennau 19 – 64)

Lesley Griffiths AS, y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r
Trefnydd, Llywodraeth Cymru

Gian Marco Currado, Cyfarwyddwr, Materion Gwledig, Llywodraeth Cymru

Richard Irvine, Prif Swyddog Milfeddygol, Llywodraeth Cymru

Dean Medcraft, Cyfarwyddwr Cyllid a Gweithrediadau, Llywodraeth Cymru

Dogfennau atodol:

Papur tystiolaeth – Llywodraeth Cymru

Briff Ymchwil

Egwyl (12.00–12.10)

**5 Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2024–25: Gweinidog
yr Economi**

(12.10–13.40)

(Tudalennau 65 – 146)

Vaughan Gething AS, Gweinidog yr Economi, Llywodraeth Cymru

Jo Salway, Cyfarwyddwr, Partneriaeth Gymdeithasol, Cyflogadwyedd a Gwaith
Teg, Llywodraeth Cymru

Dean Medcraft, Cyfarwyddwr Cyllid a Gweithrediadau, Llywodraeth Cymru

Dogfennau atodol:

Papur tystiolaeth – Llywodraeth Cymru

Briff Ymchwil

Cyllideb Ddrafft Colegau Cymru – Briff prentisiaethau [Saesneg yn unig]

6 Cynnig o dan Reol Sefydlog 17.42(ix) i benderfynu gwahardd y cyhoedd o weddill y cyfarfod

(13.40)

Preifat (13.40–13.50)

7 Cyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru ar gyfer 2024–25: Trafod y dystiolaeth yn dilyn y cyfarfod

(13.40–13.50)

Eitem 1

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Ein cyf: VG-PO-0431-23

Paul Davies AS
Cadeirydd Pwyllgor yr Economi, Masnach
a Materion Gwledig

SeneddEconomy@senedd.cymru

Huw Irranca-Davies AS
Cadeirydd y Pwyllgor Deddfwriaeth,
Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

SeneddLJC@senedd.cymru

11 Rhagfyr 2023

Annwyl Paul, Huw,

Rwy'n ysgrifennu yn unol â'r cytundeb ar gysylltiadau rhyngsefydliadol i roi gwybod ichi fy mod wedi bod yng nghyfarfod y Grŵp Rhyngweinidogol ar Fasnach ddydd Mercher 29 Tachwedd.

Roedd Greg Hands, y Gweinidog Gwladol yn yr Adran Busnes a Masnach; Richard Lochhead, y Gweinidog Busnesau Bach, Masnach ac Arloesi yn Llywodraeth yr Alban, a Gweinidogion o Swyddfeydd Cymru a Gogledd Iwerddon yn bresennol.

Buom yn trafod y broses negodi sy'n mynd rhagddi gydag India, y paratoadau ar gyfer cynhadledd gweinidogol nesaf Sefydliad Masnach y Byd (MC13), yn ogystal â'r ymwneud rhwng y llywodraethau datganoledig a llywodraeth y DU yng nghyswllt y trafodaethau am Femorandwm Cyd-ddealltwriaeth gyda'r Unol Daleithiau.

Byddaf yn ysgrifennu atoch eto i roi gwybod ichi am ddyddiad y cyfarfod nesaf.

Yn gywir,

Vaughan Gething AS/MS
Gweinidog yr Economi
Minister for Economy

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

YPCCGB@llyw.cymru PSCGMET@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn y Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth Gymraeg sy'n dod i law yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Llyr Gruffydd AS
Cadeirydd, Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith

Paul Davies AS
Cadeirydd, Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

Delyth Jewell AS
Cadeirydd, Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon, a Chysylltiadau Rhyngwladol

Jenny Rathbone AS
Cadeirydd, Y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol

19 Rhagfyr 2023

Annwyl Gadeiryddion,

Ymchwiliad i Lywodraethiant y DU a'r UE

Byddwch yn ymwybodol bod y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad yn y Senedd yn ystyried effaith gyfansoddiadol materion allanol Cymru, gan gynnwys llywodraethiant a gweithredu cytundebau rhwng y DU a'r UE.

Yn ddiweddar gwnaethom gynnal ymchwiliad byr i lywodraethiant y DU a'r UE i adeiladu ar ein canfyddiadau cynnar ar rôl a chynrychiolaeth Llywodraeth Cymru a'r Senedd mewn cysylltiadau rhwng y DU a'r UE ar ôl Brexit, fel y nodwyd yn ein tystiolaeth a [gyflwynwyd i Bwyllgor Materion Ewropeaidd Tŷ'r Arglwyddi](#) ym mis Hydref 2022.

Oherwydd y gwaith y mae eich Pwyllgorau yn eu gwneud o fewn eich cylch gwaith mewn perthynas â chytundebau rhwng y DU a'r UE, cytunwyd i dynnu eich sylw at ein [adroddiad](#) ar yr ymchwiliad.

Er gwybodaeth, rydym yn bwriadu cynnal dadl ar yr adroddiad ar 21 Chwefror 2024.

Yn gywir,

Huw Irranca-Davies

Huw Irranca-Davies

Cadeirydd

Lesley Griffiths AS

Y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd

3 Ionawr 2024

Annwyl Lesley

Craffu Cyffredinol ar Waith y Gweinidog – 13 Rhagfyr 2023

Diolch am eich amser gyda'r Pwyllgor i drafod materion yn eich portffolio. Mae sawl cwestiwn wedi codi o'r sesiwn ddefnyddiol iawn hon, a chytunodd yr Aelodau fynd ar eu trywydd gyda chi i gael eglurhad pellach.

Cynllun Ffermio Cynaliadwy

Mae'r Aelodau'n croesawu agoriad yr ymgynghoriad 12 wythnos ar gynigion manwl y Cynllun Ffermio Cynaliadwy. Yn y Pwyllgor, trafodwyd y cyfraddau talu sy'n gysylltiedig â'r cynllun hwn. Nododd yr Aelodau na fydd y cyfraddau talu'n cael eu cyhoeddi tan haf 2024, ar ôl canlyniad yr ymgynghoriad ar y cynllun a dyluniad terfynol y cynllun. Mae Aelodau'n pryderu am yr hyn y gall ansicrwydd ynghylch cyfraddau talu ei olygu i ffermwyr a'u busnesau:

- A all y Gweinidog nodi ym mha ffordd y bydd yn ymgysylltu â'r diwydiant ffermio o ran cyfraddau talu, i sicrhau y bydd yn ymrwymo i'r cynllun hwn a chymryd rhan ynddo, a thrwy hynny sicrhau ei lwyddiant?

Cymhwyso'r hyn a ddysgwyd o weithredu Cynllun Cynefin Cymru

Rhaid i'r broses o ddatblygu'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy ystyried y problemau amrywiol a nodwyd gan randdeiliaid ynghylch dyluniad Cynllun Cynefin Cymru. Nodwyd y pryderon hyn mewn gohebiaeth ddiweddar rhwng y Gweinidog a'r Pwyllgor, ac fe'u codwyd yn y Cyfarfod Llawn gan Aelodau ar draws y Senedd. Yn ei hymateb i lythyr y Pwyllgor ar Gynllun Cynefin Cymru, dywedodd y

Gweinidog: "Rydym wedi dysgu gwersi gwerthfawr wrth ddatblygu a chyflwyno'r cynllun a byddwn yn defnyddio'r gwersi hyn wrth i ni gwblhau'r SFS":

- A all y Gweinidog ddarparu rhestr o'r gwersi a ddysgwyd wrth ddylunio Cynllun Cynefin Cymru a fydd yn cael eu hystyried ar gyfer cwblhau'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy a'i roi ar waith?

Rheoliadau llygredd amaethyddol

Mae'r Aelodau'n croesawu cynnig y Gweinidog i roi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Pwyllgor yn y flwyddyn newydd am waith ar fesurau amgen:

- Mae'r Aelodau'n edrych ymlaen at gael y diweddariad hwnnw ar yr asesiad o gynigion ar gyfer mesurau amgen cyn gynted â phosibl, o gofio mai mesur dros dro a roddwyd ar waith ar gyfer blwyddyn galendr 2024 yw'r dull gwell ar gyfer rheoli maethynnau.

Clefydau anifeiliaid

Cafwyd trafodaeth ynghylch parodrwydd ar gyfer brigiad o achosion o glefydau anifeiliaid yng Nghymru, gan gynnwys rheoli'r risgiau a bod yn barod ar gyfer mwy nag un brigiad o achosion ar y tro. Trafodwyd yr amrywiol glefydau hysbysadwy, gan gynnwys Clwy'r Traed a'r Genau, gan fod Twrci wedi gweld brigiad o achosion o'r clwyf hwnnw.

- Mae'r Aelodau'n croesawu'r gwaith rhagweithiol sy'n cael ei wneud, a byddent yn gwerthfawrogi gweld yr adroddiad cryno o'r ymarfer a'r gweithdai diweddar, ar ôl iddynt gael eu cwblhau, i helpu i ddeall unrhyw fylchau o ran parodrwydd a sut yr eir i'r afael â'r rhain.
- Byddai'r Aelodau'n gwerthfawrogi cael mwy o wybodaeth yn benodol am barodrwydd a'r stociau o frechlynnau sydd ar gael ar gyfer clefyd firaol y Tafod Glas o ystyried y datgeliad diweddar yn Lloegr.

Gan y byddwch yn dod i sesiwn graffu ar gynigion Llywodraeth Cymru ynghylch ei Chyllideb Ddrafft ar gyfer 2024-25 ar 18 Ionawr, a chan y bydd y Pwyllgor yn cyflwyno adroddiad i'r Senedd ar y gyllideb i faterion gwledig ar ôl hynny, byddai'n ddefnyddiol cael eich ymateb i'r llythyr hwn cyn i'r Pwyllgor gyfarfod ar 18 Ionawr.

Cofion cynnes,

Paul Davies AS

Cadeirydd: Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

Croesewir gohebiaeth yn Gymraeg neu Saesneg

Paul Davies AS
Cadeirydd – Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1SN
SeneddEconomi@senedd.cymru

10 Ionawr 2024

Annwyl Paul

Rheoliadau Rheolaethau Swyddogol (Estyn Cyfnodau Trosiannol) (Diwygiadau Amrywiol) (Cymru) 2024

Rwy'n ysgrifennu i roi gwybod i'r Pwyllgor fy mod wedi rhoi fy nghydsyniad i'r Gweinidog Gwladol dros Fioddiogelwch, Iechyd a Lles Anifeiliaid i osod Rheoliadau Rheolaethau Swyddogol (Estyn Cyfnodau Trosiannol) (Diwygiadau Amrywiol) 2024.

Rwyf wedi gosod Datganiad Ysgrifenedig sydd i'w weld yma :

<https://senedd.cymru/media/xg4j0gcv/ws-ld16248-w.pdf>

Gwnaed y Rheoliadau hyn wedi'u gwneud gan ddefnyddio pwerau yn

1. paragraff 11A o Atodlen 2 i Reoliadau'r Fasnach mewn Anifeiliaid a Chynhyrchion Perthynol (Cymru) 2011;
2. Erthyglau 144(6) o Reoliadau Rheolaethau Swyddogol (UE) 2017/625 a pharagraffau 2 a 3 o Atodiad 6 i'r Rheoliadau hynny.

Rhoddwyd cydsyniad i Lywodraeth y DU wneud y Rheoliadau hyn ar ôl i Fodel Gweithredu Targed y Ffin (TOM) gael ei gyhoeddi. Yr offeryn statudol hwn fydd y darn cyntaf o ddeddfwriaeth i weithredu carreg filltir gyntaf Model Gweithredu Targed y Ffin (TOM) o 31 Ionawr 2024 ymlaen. Pwrpas yr OS yw cyflwyno ardystiadau iechyd wrth fewnforio cynhyrchion anifeiliaid, planhigion a chynhyrchion planhigion canolig eu risg, a bwyd a bwyd anifeiliaid uchel eu risg nad ydynt yn dod o anifeiliaid, o'r Undeb Ewropeaidd. Mae'r newid hwn yn cynnwys diwygiad i Reoliadau'r Fasnach mewn Anifeiliaid a Chynhyrchion Perthynol (Cymru) 2011.

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Lesley.Griffiths@llyw.cymru
Correspondence.Lesley.Griffiths@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn y Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth Gymraeg sy'n dod i law yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

Bydd hefyd yn dileu'r esemptiad rhag-hysbysu ar gyfer nwyddau o ynys Iwerddon sy'n gynhyrchion anifeiliaid, planhigion a chynhyrchion planhigion canolog eu risg. Yn ogystal, bydd yn diwygio dyddiad terfynu'r Cyfnod Graddoli Trosiannol (TSP), o 31 Ionawr 2024 tan 29 Ebrill 2024 er mwyn i ail gam Model Gweithredu Targed y Ffin fedru dechrau o 30 Ebrill 2024 ymlaen. Nid ydym wedi cytuno eto ar ddyddiad ar gyfer dechrau cynnal gwiriadau ffisegol ar fewnforion o Iwerddon, felly rwy'n rhagweld y bydd angen estyn y Cyfnod Graddoli Trosiannol unwaith yn rhagor, o ddiwedd mis Ebrill tan ddyddiad y cytunir arno.

Defnyddiwyd y weithdrefn negyddol ar gyfer yr Offeryn Statudol, cafodd ei osod gerbron Senedd y Deyrnas Unedig ar 9 Ionawr 2024, a bydd yn dod i rym ar 30 Ionawr 2024.

Hoffwn sicrhau'r Pwyllgor mai polisi Llywodraeth Cymru fel arfer yw deddfu dros Gymru mewn materion lle mae cymhwysedd wedi ei ddatganoli ond er hynny, o dan rai amgylchiadau, mae manteision mewn cydweithio â Llywodraeth y DU pan fo sail resymegol glir dros wneud hynny.

Mae'r newid i Reoliadau Masnach mewn Anifeiliaid a Chynhyrchion Cysylltiedig (Cymru) 2011 yn adlewyrchu'r newid a wnaed gan yr Ysgrifennydd Gwladol i'r Rheoliadau cyfatebol yn yr Alban a Lloegr, er mwyn creu un diwygiad, hygyrch a dwyieithog. Y tro hwn, felly, rwyf wedi rhoi fy nghydsyniad i'r Rheoliadau hyn er mwyn sicrhau effeithlonrwydd a hwylustod wrth newid polisi yn y dyfodol, er mwyn cydymffurfio â rhwymedigaethau rhyngwladol, cydgysylltu gwaith ar draws y DU, ac er cysondeb.

Mae'n ddrwg gennyf nad oedd modd rhoi rhybudd ymlaen llaw i'r Pwyllgor gan fod yr offeryn statudol wedi dod i law yn ystod y toriad.

Rwy'n anfon llythyr tebyg at Huw Irranca-Davies AS, Cadeirydd Y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad.

Yn gywir,

Lesley Griffiths AS/MS
Y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd
Minister for Rural Affairs and North Wales, and Trefnydd

Memorandwm ar Gynigion y Gyllideb Ddrafft
ar gyfer Materion Gwledig ar gyfer 2024-25

Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig – 18 Ionawr 2024

1.0 Diben

1.1 Mae'r papur hwn yn darparu gwybodaeth i Bwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig ar y cynigion ar gyfer Prif Grŵp Gwariant (MEG) Materion Gwledig a amlinellir yng Nghyllideb Ddrafft 2024-25, a gyhoeddwyd ar 19 Rhagfyr. Mae'n rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am feysydd sydd o ddiddordeb penodol i'r Pwyllgor hefyd. Mae'r crynodeb o strwythur y gyllideb i'w weld yn Atodiad A o'r papur tystiolaeth.

2. Crynodeb o Newidiadau i'r Gyllideb

1.2 Mae'r tabl isod yn rhoi trosolwg o'r cynlluniau sydd wedi'u crynhoi ar lefel uchel yn ôl maes busnes ar gyfer y MEG Materion Gwledig a gyhoeddwyd yng Nghyllideb Ddrafft 2024-25.

Mae cyfanswm y gyllideb adnoddau wedi'i grynhoi yn Nhabl 1 isod:

TABL 1: Trosolwg o'r Gyllideb Adnoddau							
	Cyllideb Derfynol Ailddatganedig 2023-24 £'000	Cyllideb Ddangosol 2024-25 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000	Newid £'000	% Newid
Refeniw							
Amaethyddiaeth, Bwyd a Physgodfeydd	354,215	376,215	22,000	6%	303,275	(72,940)	-19%
Diogelu a Gwella Iechyd a Lles Anifeiliaid	41,499	41,499	0	0%	41,499	0	0%
Monitro Materion Gwledig a'r Strategaeth Ymadael â'r UE	3,389	3,389	0	0%	2,639	(750)	-22%
Yr Amgylchedd, Rheoli Bywyd Gwyllt a Mannau Gwyrdd Cymunedol	1,586	1,586	0	0%	1,586	0	0%
Is-gyfanswm	400,689	422,689	22,000	5%	348,999	(73,690)	-17%
Heb fod yn arian parod							

Amaethyddiaeth, Bwyd a Physgodfeydd	10,817	10,817	0	0%	10,817	0	0%
Is-gyfanswm	10,817	10,817	0	0%	10,817	0	0%
CYFANSWM	411,506	433,506	22,000	5%	359,816	- 73,690	-17%

Adnoddau

Yn 2024-25, mae'r gyllideb Refeniw yn gostwng £51.7m yn erbyn Cyllideb Derfynol Ailddatganedig 23-24. Cynhaliwyd ymarfer ailflaenoriaethu ar draws Llywodraeth Cymru gyfan dan arweiniad y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol er mwyn targedu dyraniadau i ddiogelu gwasanaethau cyhoeddus rheng flaen, y Rhaglen Lywodraethu a helpu'r rhai sy'n cael eu heffeithio gan yr Argyfwng Costau Byw. Mae hyn yn cael ei wrthbwysu yn rhannol gan gynnydd yn y gyllideb gyfalaf o £23m i ail-alinio gweithgarwch ar draws y cynlluniau buddsoddi gwledig.

Cyfalaf

Nodir dyraniad y gyllideb gyfalaf o £60.0m, sef cynnydd o £22.8m ar gyfer 2024-25, yn Nhabl 2 fel a ganlyn:

Mae cyfanswm y gyllideb gyfalaf wedi'i grynhoi yn Nhabl 2 isod:

TABL 2: Trosolwg o'r Gyllideb Cyfalaf							
	Cyllideb Derfynol Ailddatganedig 2023-24 £'000	Cyllideb Ddangosol 2024-25 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000	Newid £'000	% Newid
Cyfalaf Cyffredinol							
Amaethyddiaeth, Bwyd a Physgodfeydd	37,200	37,000	(200)	-1%	60,000	23,000	62%
CYFANSWM	37,200	37,000	(200)	-1%	60,000	23,000	62%

1.3 Darperir dadansoddiad o'r MEG Materion Gwledig yn ôl maes gwariant, cam gweithredu a BEL ar gyfer 2024-25 a blynyddoedd yn y dyfodol yn Atodiad A. Darparwyd esboniad naratif tryloyw i egluro cynnydd a gostyngiadau, lle nad ydynt wedi'u cynnwys yn y papur tystiolaeth. Dim ond y cyllidebau sydd wedi'u craffu fel rhan o'r pwyllgor hwn sy'n cael sylw ynddo.

2.0 Monitro cyllidebau

2.1 Mae pob cyllideb yn parhau i gael ei monitro a'i herio bob mis yn ystod 2023-24, er mwyn ystyried y rhagolygon diweddaraf a symudiadau'r gyllideb yn ôl yr angen. Rydw i'n derbyn diweddariadau ariannol rheolaidd ar y

rhagolygon ar gyfer y MEG er mwyn sicrhau bod cyllidebau'n parhau ar y trywydd iawn i gyflawni fy mlaenoriaethau. Rydym yn monitro'r sefyllfa'n ofalus iawn er mwyn sicrhau bod cyllid yn cael ei fuddsoddi lle mae ei angen fwyaf gan gefnogi ein blaenoriaethau ar yr un pryd.

3.0 Sylfaen dystiolaeth ar gyfer penderfyniadau cyllidebol.

- 3.1 Mae Deddf Amaethyddiaeth (Cymru) 2023 wedi sefydlu'r fframwaith Rheoli Tir yn Gynaliadwy (SLM) i fod yn sail i bob math o gymorth amaethyddol yn y dyfodol (ac eithrio Cynllun y Taliad Sylfaenol drwy gydol y Cyfnod Pontio 2025-2029). Mae'r fframwaith SLM yn cynnwys pedwar amcan SLM: 1) Cefnogi cynhyrchu bwyd a nwyddau eraill mewn modd cynaliadwy, 2) lliniaru ac addasu i newid yn yr hinsawdd, 3) cynnal a gwella gwytnwch ecosystemau a'r manteision maent yn eu darparu, a 4) gwarchod a gwella adnoddau cefn gwlad a diwylliannol a hyrwyddo mynediad y cyhoedd iddynt a'u hymgysylltiad â hwy, a chynnal y Gymraeg a hyrwyddo a hwyluso eu defnydd. Nid yw'r pedwar amcan hyn yn hierarchaidd a rhaid eu hystyried gyda'i gilydd.
- 3.2 Mae'r Ddyletswydd SLM sydd wedi'i chynnwys yn y Ddeddf yn gosod rheidrwydd ar Weinidogion Cymru i ystyried sut mae cymorth yn y dyfodol yn 'cyfrannu orau' at gyflawni'r amcanion SLM.
- 3.3 Wrth fabwysiadu Rheoli Tir yn Gynaliadwy fel y fframwaith, bydd cymorth a rheoleiddio amaethyddol yng Nghymru yn y dyfodol yn gyson â rhwymedigaethau Llywodraeth Cymru o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015, gan helpu i gyfrannu at y nodau llesiant o dan adran 4 o'r Ddeddf honno, a Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016
- 3.4 Mae'r Ddeddf bellach yn ein galluogi i gyflwyno mecanweithiau cymorth newydd megis y Cynllun Ffermio Cynaliadwy (SFS) a fydd yn cael ei lansio yn 2025.
- 3.5 Rydym wedi ymrwmo i ddarparu dull strategol o ymdrin â Physgodfeydd, gan gydweithio â rhanddeiliaid. Bydd ffocws clir ar ddarparu pysgodfeydd cynaliadwy, sy'n cael eu rheoli mewn ffordd addasol, ac mae gennym gyllideb wedi'i dyrannu ar gyfer hyn yn y flwyddyn ariannol. Rydw i'n bwriadu cydweithio â rhanddeiliaid i bennu'r blaenoriaethau ar gyfer cyflawni.
- 3.6 Un o'r galluogwyr allweddol fydd cael cynllun clir ar gyfer buddsoddi yn ein sector bwyd môr i ategu ein dull strategol. Yn hanfodol i'r buddsoddiad hwn fydd y cymorth a ddarparwn drwy gynllun i ddisodli'r cynllun EMFF drwy Gynllun Môr a Physgodfeydd Cymru. Bydd y cynllun hwn yn galluogi Gweinidogion Cymru i gefnogi twf cynaliadwy yr economi forol gan amddiffyn a gwella'r amgylchedd morol yr un pryd.

4.0 Effaith Costau Byw ar ddyraniadau a rhaglenni'r gyllideb

Paratowyd y Gyllideb Ddrafft hon yn unol â'n blaenoriaethau i:

- Ddiogelu gwasanaethau cyhoeddus rheng flaen craidd cyn belled ag y bo modd.
- Sicrhau'r budd mwyaf i aelwydydd sy'n cael eu taro galetaf.
- Blaenoriaethu swyddi, ble bynnag y bo modd.
- Gweithio mewn partneriaeth â chyrrff eraill y sector cyhoeddus i wynebu'r storm ariannol hon gyda'n gilydd.
- Ail-ffocysu cyllid i ffwrdd o feysydd heb eu datganoli, meysydd y dylai Llywodraeth y DU fod yn eu hariannu.

4.1 **Yn y cyd-destun hwn, mae cefnogi aelwydydd gyda'r pwysau costau byw yn parhau i fod yn flaenoriaeth i Lywodraeth Cymru**

4.2 Rwy'n cydnabod yr effaith mae'r argyfwng costau byw yn ei chael yng Nghymru ac mae Llywodraeth Cymru wedi gweithio'n galed gyda chynigion ein cyllideb ddrafft ar gyfer 2024-25 i ddiogelu cymaint â phosibl y rhai mwyaf agored i niwed yn ein cymdeithas rhag effeithiau'r argyfwng hwn. Mae hyn yn arbennig o wir am gymunedau gwledig sydd yn aml â chostau cymudo ac ynni uwch o gymharu â'r rhai sy'n byw mewn cymunedau trefol.

4.3 Rydw i wedi diogelu cyllideb Cynllun y Taliad Sylfaenol ar £238m ar gyfer 2024, yr un lefel â 2023, fel yr oeddem wedi bwriadu ei wneud. Wrth i'r newid i fywyd y tu allan i'r UE - a thu hwnt i Gynllun y Taliad Sylfaenol - barhau, rydym yn gofyn i'r sector amaeth fynd drwy newid sylweddol i gefnogi'r gwaith o gyflawni ein hamcanion rheoli tir yn gynaliadwy.

5.0 **Goblygiadau parhaol y pandemig**

Mae'r gadwyn fwyd gyfan yn parhau i gael trafferth llenwi swyddi gwag, o ofynion llafur tymhorol a oedd yn arfer cael eu llenwi â gweithwyr mudol, yn y diwydiant amaethyddiaeth a gweithgynhyrchu bwyd, i swyddi gwag parhaol ar bob lefel sgiliau ar draws y sectorau gweithgynhyrchu bwyd a lletygarwch. Mae gweithgynhyrchwyr bwyd wedi lleihau eu harlwy o gynhyrchion a lleihau wythnosau gwaith mewn ymateb i'r argyfwng llafur. Mae gan y DU broblem sylweddol am fod niferoedd mawr yn y grŵp oedran 50+ wedi gadael y gweithlu yn ystod Covid ac yn anfodlon dychwelyd.

6.0 **Effaith ar Amddifadedd a Thlodi**

6.1 Dros gyfnod yr adolygiad o wariant hwn (gan gynnwys 22-23, 23-24 a 24-25), rwy'n sicrhau bod cyllid sylweddol ar gael i gefnogi gwytnwch yr economi wledig a'n hamgylchedd naturiol ac rydw i eisoes wedi cyhoeddi gwerth £200m o gynlluniau gwledig. Mae'r cyllid hwn yn darparu cefnogaeth hanfodol i'n sectorau cynhyrchu sylfaenol a bwyd sydd wedi teimlo effeithiau Covid, ymadawiad y DU â'r Undeb Ewropeaidd a'r argyfwng costau byw, ac sy'n parhau i deimlo'r effeithiau hyn.

7.0 **Ymadael â'r Undeb Ewropeaidd**

- 7.1 Mae ymadawriad y DU â'r Undeb Ewropeaidd yn parhau i effeithio ar Gymru, gan arwain at feysydd gwaith hanfodol newydd i Lywodraeth Cymru. Roedd rhai i'w disgwyl, megis paratoi ein ffiniau, ond mae effaith newidiadau eraill i'w phennu o hyd. Er enghraifft, mae dull Llywodraeth y DU o ddiwygio deddfwriaeth o dan Ddeddf Cyfraith yr UE a Ddargedwir (Dirymu a Diwygio) 2023 yn debygol o ofyn am ymdrech sylweddol ar draws y portffolio. Mae angen i ni barhau i addasu i'r cyd-destun esblygol hwn ac ymateb i ffordd hollol newydd o weithio i Gymru, o ran ein rôl yn y DU a'n hymwneud â'r UE a chenhedloedd masnachu eraill. Mae hyn yn gofyn cynnal llinellau cyfathrebu rhynglywodraethol effeithiol. Er enghraifft, mae'r Gweinidog Newid Hinsawdd a minnau yn rhan o grŵp Rhyngweinidogol ffurfiol gyda Llywodraeth y DU (Defra), Llywodraeth yr Alban a Gweithrediaeth Gogledd Iwerddon, lle mae'n rhaid i ni gytuno ar sut rydym yn cydweithio i ddatblygu polisi lle mae pwerau wedi llifo'n ôl o'r UE.
- 7.2 Cefnogir y gwaith hwn gan gyfres o fframweithiau cyffredin y mae pwyllgorau perthnasol yn craffu arnynt. Mae'r rhain yn gosod trefniadau ar gyfer sut rydym yn dod ynghyd ledled y DU mewn meysydd pwnc. Ar ben hynny, mae TCA yr UE yn dal i esblygu ac yn ei gwneud yn ofynnol i ni feddwl yn wahanol am sut rydym yn ymateb, yn yr un modd ag y mae angen i ni ddeall effaith amgylchedd masnachu sy'n esblygu, nid yn unig o ran TCA yr UE ond hefyd effaith cytundebau masnach rydd sy'n dod i'r amlwg gyda chenhedloedd eraill.

8.0 Rhaglen Lywodraethu 2021-2026 / Cytundeb Cydweithio Llafur-Plaid: Esboniad o sut mae dyraniadau'r gyllideb yn eich portffolio yn cyd-fynd ag ymrwymadau a blaenoriaethau'r Rhaglen Lywodraethu a Chytundeb Cydweithio Llafur-Plaid.

Mae dyraniadau'r gyllideb ar gyfer y MEG Materion Gwledig yn sicrhau ei fod yn blaenoriaethu fy ymrwymadau yn y Rhaglen Lywodraethu, nid yn unig yn y portffolio Materion Gwledig ond ar draws y Llywodraeth. Er enghraifft, mae llawer o ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu sy'n benodol i'r Newid yn yr Hinsawdd yn cael eu cefnogi gan fuddsoddiad o'r MEG Materion Gwledig. Er enghraifft, mae'r cynllun Buddsoddi mewn Rheoli Maethynnau yn cefnogi buddsoddiadau sy'n gwella rheolaeth maethynnau ar y fferm, yn diogelu ac yn gwella ansawdd dŵr, pridd ac aer, yn gwella effeithlonrwydd adnoddau ar y fferm, perfformiad technegol a'r defnydd o dechnoleg i wella penderfyniadau rheoli.

Mae gan y Strategaeth Bwyd Cymunedol y potensial i sicrhau llawer o fuddion sy'n hyrwyddo nodau Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Er mai 'bwyd' yw'r ffactor cyffredin, gallai'r manteision cymdeithasol fod yn eang. Strategaeth Llywodraeth Cymru fydd galluogi ac annog rhanddeiliaid a phartneriaid i wneud cyfraniad llawn at wella'r ffocws ar faterion bwyd, a chynllunio a chyflawni ar draws cyrff cyhoeddus a byrddau gwasanaethau cyhoeddus lle mae bwyd yn berthnasol. Bydd y Strategaeth Bwyd Cymunedol yn fframwaith galluogi ar gyfer hyn, lle byddwn yn gofyn i'n partneriaid wneud cyfraniad llawn wrth weithio gyda ni ac eraill. Ni fydd y strategaeth yn gynllun cyflawni na gweithredu. Bydd Llywodraeth Cymru yn ceisio cynyddu effaith adnoddau presennol, sut y cânt eu defnyddio a pha ganlyniadau y gallant eu cynhyrchu, yn hytrach na darparu adnoddau

ariannol ychwanegol. Mae strwythurau i hyrwyddo bwyd cymunedol eisoes ar waith, gyda Llywodraeth Cymru wedi ysgogi Partneriaethau Bwyd Lleol drwy grant untro i'w sefydlu ledled Cymru.

8.1 Sut mae dyraniadau'r gyllideb Materion Gwledig yn mynd i'r afael ag ymrwymiad Llywodraeth Cymru i ymateb i'r argyfyngau hinsawdd a natur ar draws pob maes polisi.

8.2 Mae'r Ddyletswydd SLM sydd wedi'i chynnwys yn Neddf Amaethyddiaeth (Cymru) yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru ystyried sut mae cymorth yn y dyfodol yn 'cyfrannu orau' at gyflawni'r amcanion SLM, sy'n cynnwys lliniaru ac addasu i newid yn yr hinsawdd.

8.3 Mae'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy, sy'n cael ei gyflwyno drwy bwerau yn y Ddeddf, yn cael ei ddylunio yng nghyd-destun pob un o'r pedwar amcan SLM.

8.4 Mae'r Is-adran Diwygio Rheoli Tir yn gyfrifol am ddylunio'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy drwy gysylltu ar draws Newid yn yr Hinsawdd a Materion Gwledig i ddod â nifer o ymrwymadau polisi ynghyd.

8.5 Mae'r amcanion SLM yn cael eu rhannu ymhellach i 15 o ganlyniadau SLM, y cyfeirir atynt fel y 'Dibenion' yn y Ddeddf – megis gwella gwytnwch busnesau amaethyddol, gwella ansawdd yr aer ac atafaelu a storio carbon i'r graddau gorau posibl.

8.6 Bydd y Cynllun Ffermio Cynaliadwy yn cynnwys cyfres o gamau gweithredu a fydd yn cyflawni yn erbyn yr Amcanion SLM, gan gynnwys camau i liniaru ac addasu i newid yn yr hinsawdd.

8.7 Mae ein rhaglen newid yn cynnwys dylunio polisi sy'n seiliedig ar dystiolaeth, datblygu'r fframwaith deddfwriaethol sylfaenol a phob agwedd ar ymgysylltu â rhanddeiliaid a newidiadau busnes yn y diwydiant amaethyddol.

8.8 Mae'r cyllid sylweddol o dros £200m yn cefnogi ein ffermwyr, ein coedwigwyr, ein rheolwyr tir a'n busnesau bwyd i hyrwyddo'r gwaith o gynhyrchu bwyd yn gynaliadwy a chefnogi'r economi wledig ar y llwybr tuag at Gymru sero net a chadarnhaol o ran natur. Mae'r cyllid yn cynnwys ffocws ar goetiroedd a choedwigaeth, ar welliannau amgylcheddol i ffermydd, rheoli tir yn gynaliadwy, cynhyrchiant ac arallgyfeirio. Rydym yn targedu rheoli tir ar raddfa tirwedd a chadwyni cyflenwi bwyd a ffermio hefyd.

9.0 Gwariant ataliol

9.1 Mae'r cynigion cyllideb hyn yn adlewyrchu fy ymrwymiad parhaus i ddiogelu a blaenoriaethu buddsoddiad sy'n cefnogi mesurau ataliol hyd y bo modd. Mae gwerth am arian ac eglurder ynghylch sut rydym yn defnyddio ein hadnoddau yn effeithiol yn ganolog i gyflawni ein blaenoriaethau. Unwaith y bydd gwariant wedi'i gynllunio yn unol â blaenoriaethau, mae gennym

brosesau sydd wedi hen ennill eu plwyf er mwyn sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithiol at y dibenion a fwriadwyd.

- 9.2 Mae'r cyllid sy'n cael ei ddyrannu i gynlluniau gwledig i gyd yn ataliol – gan dargedu gwelliannau amaeth-amgylcheddol drwy Gynllun Cynefin Cymru; gwella cynhyrchiant a hyfywedd busnesau drwy Gynllun y Taliad Sylfaenol a grantiau buddsoddi a dargedir, creu ac adfer coetir; a nifer o gynlluniau eraill sy'n cael eu cyflwyno. Mae'r Cynllun Sbarduno Busnesau Bwyd yn cynnig grantiau cyfalaf i gefnogi twf cynaliadwy gweithgynhyrchu bwyd a gwelliannau mewn cynhyrchiant, tra bod y Cynllun Arloesi Cynaliadwy yn cynnig ystod o gymorth ac arbenigedd seiliedig ar refeniw i ddatblygu arloesedd a safonau achredu yn y sector gweithgynhyrchu bwyd.
- 9.3 Mae rhaglenni CDG a rhaglenni cyllid cyfalaf newydd wedi'u cynllunio yn y fath fodd i hyrwyddo arferion cynaliadwy ac ysgogi gostyngiad mewn allyriadau carbon (ac felly'n gweithio i atal effaith y newid yn yr hinsawdd). Er enghraifft, mae'r cynllun Tyfu er mwyn yr Amgylchedd yn cefnogi tyfu a defnyddio cnydau, a all arwain at welliannau ym mherfformiad amgylcheddol busnes fferm. Amcanion y cynllun yw cefnogi ffermwyr i leihau allyriadau carbon a nwyon tŷ gwydr, addasu i'r newid yn yr hinsawdd ac adeiladu mwy o wytnwch mewn busnesau fferm, gwella ansawdd dŵr a lleihau perygl llifogydd a chyfrannu at wrthdroi dirywiad bioamrywiaeth frodorol Cymru.
- 9.4 Mae cynlluniau gwledig yn cael eu llywio gan strategaethau a pholisïau adrannol, sydd wedi ystyried y ffyrdd o weithio yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, gan gynnwys dulliau ataliol ac sy'n cyfrannu at amcanion Rheoli Tir yn Gynaliadwy a sefydlwyd gan Ddeddf Amaethyddiaeth (Cymru) 2023.
- 9.5 Yn ystod 2023/24, rwyf wedi agor ffenestri Mynegi Diddordeb ar gyfer ystod o gynlluniau gwledig. Mae'r rhain yn cynnwys y cynllun Grantiau Bach – Gorchuddio lardiau, yr agorais ffenestr ar ei gyfer ym mis Tachwedd 2023. Nod y cynllun cyfalaf hwn yw cynorthwyo ffermwyr yng Nghymru i reoli maethynnau ar y fferm yn well drwy fuddsoddi yn y seilwaith sydd eisoes ar y fferm. Darperir cymorth i wahanu dŵr glaw a slyri oddi wrth ardaloedd megis ardaloedd bwydo a chrynhoi da byw, ardaloedd storio tail a storfeydd slyri/silwair. Yr amcanion yw cynyddu buddsoddiad ar y fferm, gwella perfformiad technegol, cynyddu effeithlonrwydd cynhyrchiant ar y fferm a chynyddu effeithlonrwydd adnoddau ar y fferm. Ym mis Ionawr 2024, byddaf yn lansio ffenestr 6 (o gyfanswm o 8) y cynllun Grantiau Bach – Yr Amgylchedd sy'n darparu uchafswm o £7,500 o gyllid y ffenestr ar gyfer Prosiectau Gwaith Cyfalaf. Mae rhestrau penodol o Waith Cyfalaf ar gael i gefnogi'r gwaith o gyflawni canlyniadau amgylcheddol buddiol o dan themâu carbon, dŵr a thirwedd a pheillwyr.

10.0 Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol

- 10.1 Mae fy mharatodau ar gyfer y gyllideb ddrafft yn dangos sut rydw i wedi ceisio adlewyrchu fframwaith Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol a'r

amcanion Rheoli Tir yn Gynaliadwy yn Neddf Amaethyddiaeth (Cymru) wrth bennu ein blaenoriaethau gwario. Aethom ati i adolygu tueddiadau cyfredol a rhagamcaniadau y dyfodol a'u heffeithiau posibl yn y tymor byr, y tymor canolig a'r tymor hwy. Gwnaethpwyd hyn er mwyn sicrhau, hyd y bo modd, nad yw ymatebion tymor byr yn cael effeithiau niweidiol yn y tymor hwy.

- 10.2 Bydd angen i'r holl gyllid ar gyfer datblygu gwledig gyd-fynd â'r amcanion Rheoli Tir yn Gynaliadwy a'n blaenoriaethau ar gyfer rheoli adnoddau naturiol yn gynaliadwy. Mae'r blaenoriaethau hyn wedi'u gosod o amgylch y ffyrdd y gall adnoddau naturiol gefnogi ein nodau llesiant a mynd i'r afael â'r risgiau i'r amgylchedd a'r buddion cymdeithasol ac economaidd y maent yn eu darparu.

11.0 Asesiadau Effaith

- 11.1 Ar ôl adolygu'r newidiadau allweddol uchod, bu nifer o raglenni allweddol yn destun Asesiadau Effaith Integredig yn cwmpasu cydraddoldeb, y Gymraeg a Hawliau Plant. Mae asesiadau effaith integredig yn rhan brif ffrwd o'r gwaith llunio polisi yn ogystal â phenderfyniadau cyllidebol.
- 11.2 Mae canlyniadau'r asesiadau effaith yn dangos nad oes unrhyw effeithiau anghymesur ar y grwpiau a nodwyd oherwydd y penderfyniadau cyllidebol hyn. Bydd asesiad pellach yn cael ei wneud cyn y Gyllideb Derfynol.

12.0 Asesiad cydraddoldeb, y Gymraeg a hawliau plant

- 12.1 Mae canlyniadau'r asesiadau effaith yn dangos nad oes unrhyw effeithiau anghymesur ar y grwpiau a nodwyd oherwydd y penderfyniadau cyllidebol hyn.
- 12.2 Cymru yw'r wlad gyntaf yn y DU, ac un o blith ychydig iawn o wledydd ledled y byd, i ymgorffori Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP) i gyfraith ddomestig gyda Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011.

Mae'r dyletswyddau yn y Mesur yn cael eu gweithredu mewn dau gam ac yn gosod dyletswyddau ar Weinidogion Cymru i roi ystyriaeth gytbwys i'r hawliau yn CCUHP a'i protocolau dewisol wrth lunio neu adolygu polisi a deddfwriaeth; a phan fyddant yn defnyddio eu holl bwerau neu ddyletswyddau cyfreithiol.

- 12.3 Ar draws fy mhortffolio, mae gofyn i bob aelod staff ystyried sut mae ei waith yn effeithio ar hawliau plant, ac mae'r broses hon wedi llywio'r Asesiad Effaith Integredig. Nid oes unrhyw effeithiau sylweddol ar hawliau plant wedi eu nodi wrth osod y gyllideb hon.

13.0 Cyd-destun Strategol – meysydd penodol o ddiddordeb.

- 13.1 Datblygu a gweithredu polisi amaethyddol gan gynnwys y Cynllun Ffermio Cynaliadwy arfaethedig i Gymru.
- 13.2 Bydd dyraniad cyllideb o £500k yn ddigon yn 2024/25 i ariannu'r gwaith datblygu polisi parhaus ar gyfer y Cynllun Ffermio Cynaliadwy.
- 13.3 Dyrannwyd y gyllideb hon i ariannu pecynnau tystiolaeth parhaus i gefnogi gwaith datblygu polisi ac ariannu camau gweithredu paratoadol posibl wrth i ni symud yn agosach at 2025 a lansio'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy. Bydd y dyraniad cyllideb hwn hefyd yn ariannu'r dadansoddiad o'r ymgynghoriad ar y Cynllun Ffermio Cynaliadwy arfaethedig a'r ymgysylltiad parhaus â rhanddeiliaid a'r gymuned ffermio i hwyluso'r newidiadau ymddygiadol sydd eu hangen i addasu arferion ffermio ar raddfa genedlaethol.
- 13.4 Mae Taliadau Gwledig Cymru wedi bod yn gwella ac yn datblygu ei blatfform TG ac ar-lein i baratoi ar gyfer y Cynllun Ffermio Cynaliadwy. Bydd dyraniad cyllideb o £6m Cyfalaf a £3.7m Refeniw yn caniatáu gwaith cynnal a chadw a datblygiadau parhaus i'r system i gyflwyno'r Cynllun ffermio Cynaliadwy ochr yn ochr â'r broses o ddiddymu'n raddol Gynllun y Taliad Sylfaenol o 2025 ymlaen.
- 13.5 Datblygu polisi pysgodfeydd, gan gynnwys darparu Cyd-ddatganiad Pysgodfeydd a Chynlluniau Rheoli Pysgodfeydd.
- 13.6 Datblygu Polisi Pysgodfeydd a Chynlluniau Rheoli Pysgodfeydd yn unol â'r amserlenni a nodir yn y Cyd-ddatganiad ar Bysgodfeydd y DU sy'n gysylltiedig â Deddf Pysgodfeydd y DU 2020.
- 13.7 **Dileu TB buchol.**
- 13.8 Mae'r Rhaglen i Ddileu TB yn nodi gweledigaeth hirdymor Llywodraeth Cymru ar gyfer dileu TB buchol yng Nghymru. Mae'r rhaglen yn seiliedig ar y pedair prif egwyddor ar gyfer rheoli clefydau heintus: Ei gadw draw, Ei ganfod yn gyflym, Ei atal rhag lledaenu, Ei ddileu. Rydym wedi gweld cynnydd da ers i'n rhaglen gael ei sefydlu, gyda gostyngiadau hirdymor mewn digwyddedd a chyffredinrwydd. Rhwng 2009 a 2022, bu gostyngiad o 49% mewn achosion newydd, tra bod 94.7% o fuchesi yng Nghymru heb TB ar ddiwedd Mehefin 2023.
- 13.9 Fel rhan o'i hymrwymadau yn *Rhaglen Lywodraethu 2021 - 26*, mae Llywodraeth Cymru yn parhau i wahardd difa moch daear fel rhan o'r Rhaglen i Ddileu TB. Mae cyllid yn parhau i fod ar gael i gefnogi cynlluniau brechu preifat ledled Cymru, gan asesu'r un pryd y defnydd mwyaf priodol a chost-effeithiol o'r brechlyn BCG Moch Daear fel mesur amddiffynol.
- 13.10 Lansiwyd dull rhanbarthol o ddileu TB yn 2017, gan greu Ardaloedd TB Isel, Canolradd ac Uchel, ac mae polisiâu'n parhau i gael eu mireinio, gan ymateb yn ddeinamig i'r darlun o'r clefyd sy'n newid drwy'r amser.

13.11 Yn dilyn ymgynghoriad, cyhoeddodd y Gweinidog gynllun cyflawni 5 mlynedd newydd ar gyfer y Rhaglen i Ddileu TB ym mis Mawrth 2023.

13.12 Ystadegau TB - y sefyllfa ddiweddaraf

13.13 Dyma'r ystadegau cyhoeddedig diweddaraf ar gyfer y deuddeg mis hyd at ddiwedd mis Mawrth 2023 (gall ffigurau eraill a ddyfynnir gan Aelodau o'r Senedd fod wedi dyddio). Cyhoeddwyd y ffigurau hyn ar 13 Medi 2023. Bydd yr ystadegau TB nesaf yn cael eu cyhoeddi ar 13 Rhagfyr 2023.

13.14 Ystadegau TB buchol ar gyfer Cymru hyd at fis Mehefin 2023 (y mis diweddaraf o ddata cyhoeddedig):

13.15 Roedd 94.7% o fuchesi heb TB ar ddiwedd Mehefin 2023.

13.16 Gostyngiadau hirdymor mewn dangosyddion TB:

- Mae nifer yr achosion newydd wedi gostwng o **1,185** yn 2009 i **609** yn y 12 mis hyd at fis Mehefin 2023, sef **gostyngiad o 48.6%** mewn achosion newydd.
- Mae anifeiliaid sy'n cael eu lladd ar gyfer rheoli TB wedi gostwng o **11,655** yn 2009 i **9,529** yn y 12 mis hyd at fis Mehefin 2023, sef **gostyngiad o 18.2%**.
- Ar 30 Mehefin 2023, roedd **898** o fuchesi dan gyfyngiadau, o gymharu â'r uchafswm o **2,268** o fuchesi a oedd dan gyfyngiadau ar 31 Mawrth 2009. Mae hyn yn **ostyngiad o 60.4%**.
- Ar 30 Mehefin 2023, roedd **608** o fuchesi nad oeddent â Statws heb TB Swyddogol, o gymharu â'r uchafswm o **1,066** ar 30 Ebrill 2009. Mae hyn yn **ostyngiad o 43.0%**.
- Mae cyffredinrwydd mewn buchesi wedi gostwng o'r uchafswm o **7.8%** ym mis Ebrill 2009 i **5.3%** ym mis Mehefin 2023.

13.17 Tueddiadau tymor canolig:

- Yn y 12 mis hyd at fis Mehefin 2023, roedd nifer y digwyddiadau newydd wedi gostwng i **609** o gymharu â **746** am yr un cyfnod hyd at fis Mehefin 2018, sy'n **ostyngiad o 18.4%**.
- Yn y 12 mis hyd at fis Mehefin 2023, roedd nifer yr anifeiliaid a laddwyd er mwyn rheoli TB wedi gostwng o **10,024** i **9,529** am yr un cyfnod hyd at fis Mehefin 2018, sy'n **ostyngiad o 4.9%**.
- Ar 30 Mehefin 2023, roedd **898** o fuchesi dan gyfyngiadau, o gymharu ag **857** o fuchesi dan gyfyngiadau ar 30 Mehefin 2018. Mae hyn yn **gynydd o 4.8%**.
- Ar 30 Mehefin 2023, roedd **608** o fuchesi heb Statws heb TB, o gymharu â **623** ar 30 Mehefin 2018. Mae hyn yn **ostyngiad o 2.4%**.
- Mae cyffredinrwydd mewn buchesi wedi **cynyddu o 5.2%** ar 30 Mehefin 2018 i **5.3%** ar 30 Mehefin 2023.

13.18 Tueddiadau tymor byr:

- Yn y 12 mis hyd at fis Mehefin 2023, roedd nifer y digwyddiadau newydd wedi gostwng i **609** o gymharu â **649** am yr un cyfnod y flwyddyn flaenorol, sef **gostyngiad o 6.2%**.
- Yn y 12 mis hyd at fis Mehefin 2023, roedd nifer yr anifeiliaid a laddwyd er mwyn rheoli TB wedi gostwng i **9,529** o **9,700** yn yr un cyfnod y flwyddyn flaenorol, sy'n **ostyngiad o 1.8%**.
- Ar 30 Mehefin 2023, roedd **898** o fuchesi dan gyfyngiadau, o gymharu â **927** o fuchesi dan gyfyngiadau ar 30 Mehefin 2022. Mae hyn yn **ostyngiad o 3.1%**.
- Ar 30 Mehefin 2023, roedd **608** o fuchesi heb Statws heb TB Swyddogol, o gymharu â **601** ar 30 Mehefin 2022. Mae hyn yn **gynydd o 1.2%**.
- Mae cyffredinrwydd mewn buchesi wedi **cynyddu** o **5.2%** ar 30 Mehefin 2022 i **5.3%** ar 30 Mehefin 2023.

14.0 Ffliw Adar

- 14.1 Ers 1 Hydref 2023, rydym wedi symud i gyfnod achosion gweinyddol 2023/24 ar gyfer fflw adar. Ar 30 Tachwedd, bu pedwar achos yn ystod y cyfnod newydd hwn, 2023/24 (dau yn Lloegr a dau yn yr Alban). Cadarnhawyd 208 o achosion o fflw adar pathogenig iawn (HPAI) yn y DU mewn dofednod ac adar caeth yng nghyfnod achosion gweinyddol 2022/2023 a oedd yn cwmpasu'r cyfnod rhwng mis Hydref 2022 a mis Medi 2023, gan roi pwysau sylweddol ar adnoddau a chyllid APHA a chynyddu'r pwysau heb ei ariannu yn erbyn y gyllideb hon.
- 14.2 Adeg ysgrifennu hwn, mae'r epidemig yn parhau ac mae'r risg o haint i ddofednod yn isel tra bod lefel y risg i adar gwyllt yn uchel. Bydd adar mudol gwyllt yn parhau i gyrraedd Prydain tan ganol mis Rhagfyr a mis Ionawr, a bydd y cynnydd mewn biomas adar gwyllt yn cynyddu'r pwysau haint posibl ar adar caeth, sy'n golygu bod y lefelau risg ar gyfer y ddau grŵp hyn yn debygol o newid. Er bod achosion hyd yma wedi bod yn is nag yn 2022/23, ni ellir rhagweld yn gywir nifer y safleoedd a'r adar heintiedig ar gyfer y misoedd nesaf. Gall adar gwyllt sy'n parhau i fudo tan fis Ionawr ychwanegu at hyn.
- 14.3 Mae rheolaeth effeithiol barhaus o achosion o fflw adar mewn dofednod a gedwir yn bwysig iawn i leihau'r effaith uniongyrchol ac anuniongyrchol ar y diwydiant dofednod a lleihau'r tebygolrwydd y bydd y feirws yn esblygu ac yn peri mwy o fygythiad i iechyd pobl.

15.0 Profion TB

- 15.1 Yng Nghymru, defnyddir prawf croen (*SICCT*) ar wddf gwartheg i adnabod anifeiliaid heintiedig. Mae'n cymharu'r adweithiau i'r chwistrelliad twbercwlin buchol ac adar. Yn gyffredinol, mae anifeiliaid sy'n adweithio i'r twbercwlin

buchol yn fwy na'r twbercwlin adar yn cael eu hystyried fel adweithyddion prawf croen.

- 15.2 Mae hwn yn brawf sydd wedi hen ennill ei blwyf, ac fe'i defnyddir ledled y byd fel y prif brawf gwyliadwriaeth ar gyfer rhaglenni rheoli TB. O'r dehongliad safonol, mae'r prawf yn debygol o adnabod un anifail â 'chanlyniad positif anghywir' yn unig ym mhob 5,000 o wartheg sydd heb eu heintio a brofir. Ond, ar gyfartaledd, efallai mai dim ond 81% o anifeiliaid sydd wedi'u heintio y bydd yn eu hadnabod. Ar hyn o bryd, nid oes prawf, na chyfuniad o brofion, a fydd yn:
- adnabod yr holl wartheg sydd wedi'u heintio â TB; ac yn
 - adnabod yr holl wartheg sydd heb eu heintio fel anifeiliaid negatif h.y. dim "canlyniadau positif anghywir".
- 15.3 Er mwyn gwella rheolaeth TB buchol, mae angen adnabod nifer uwch o anifeiliaid heintiedig, gan gyfyngu ar nifer y canlyniadau positif anghywir. Cyflawnir hyn i raddau drwy ddefnyddio prawf gwaed Interferon-gama a phrawf gwaed gwrthgyrff IDEXX. Defnyddir y profion hyn yn strategol mewn buchesi neu anifeiliaid unigol, lle mae meini prawf risg yn awgrymu mai dyna sydd orau.
- 15.4 Yng Nghymru, rydym yn profi:
- pob buches bob blwyddyn
 - unrhyw anifail cyn iddo symud oddi ar y fferm* (yn amodol ar eithriadau fel y'u nodir yng Ngorchymyn Twbercwlosis (Cymru) 2010, fel y'i diwygiwyd)
 - unrhyw anifail sy'n symud i fuches yn yr ardaloedd TB Isel a Chanolradd* (yn amodol ar eithriadau fel y'u nodir yng Ngorchymyn Twbercwlosis (Cymru) 2010, fel y'i diwygiwyd)
- * DS - Mae profion cyn symud ar gyfer symudiadau o fuches yn yr Ardal TB Isel a phroffion ar ôl symud ar gyfer buchesi yn yr Ardaloedd TB Canolradd yn cael eu cyflwyno mewn newidiadau deddfwriaethol o fis Chwefror 2024. Mae'r rhain yn ychwanegol at y gofynion sydd eisoes ar waith mewn ardaloedd TB eraill.*
- 15.5 Rydym yn archwilio anifeiliaid yn y lladd-dy i adnabod unrhyw rai sydd wedi'u heintio â TB, sydd heb eu canfod yn y rhaglen gwyliadwriaeth drwy brofi (maent yn dod yn "achosion lladd-dy" ac o ganlyniad bydd profion ar y fuches darddu).

16.0 lawndal TB

- 16.1 Mae gan Lywodraeth Cymru ymrwymiad statudol i dalu iawndal TB.
- 16.2 Mae hwn yn faes gwariant sy'n cael ei arwain gan alw sy'n uniongyrchol gysylltiedig â nifer yr anifeiliaid sy'n cael eu lladd oherwydd TB. Mae newidynnau fel nifer yr anifeiliaid sy'n cael eu lladd, gwerth marchnad

pob anifail a swm gwerth pob anifail ar gyfer ei drin yn cael effaith ar lefel y gwariant a'r derbyniadau gwerth trin a ddaw i law.

16.3 Mae perchnogion anifeiliaid yn cael eu talu gan Lywodraeth Cymru am wartheg sy'n cael eu lladd oherwydd TB fel y nodir yng Ngorchymyn Twbercwlosis (Cymru) 2010 (fel y'i diwygiwyd) (y Gorchymyn TB). Ar hyn o bryd cyfrifir y taliad hwn yn seiliedig ar werth marchnad pob anifail unigol. Cafodd nifer o opsiynau talu amgen eu hamlinellu yn yr ymgynghoriad.

16.4 Mae'r Gweinidog wedi ymrwymo i adolygu'r drefn iawndal a fydd yn cynnwys ymgynghori pellach. Byddai angen i unrhyw drefn newydd gael cymeradwyaeth y Senedd. Amcangyfrifir y bydd adolygiad llawn yn cymryd hyd at 24 mis i'w gwblhau cyn y gellir gwireddu unrhyw arbedion ariannol. Bydd yr adolygiad hwn yn dechrau unwaith y bydd adnoddau'n caniatáu.

16.5 [Datblygu a gweithredu strategaeth bwyd a diod ôl-Brexit, gan gynnwys y Strategaeth Bwyd Cymunedol.](#)

16.6 Cyhoeddwyd gweledigaeth strategol Llywodraeth Cymru ar gyfer y diwydiant gweithgynhyrchu a phrosesu bwyd a diod ar 29 Tachwedd 2021 a bydd yn creu diwydiant cryf a bywiog sydd ag enw da yn fyd-eang am ragoriaeth, gydag un o'r cadwyni cyflenwi mwyaf cyfrifol yn amgylcheddol ac yn gymdeithasol yn y byd. Mae ei gynllun gweithredu 10 pwynt yn canolbwyntio ar dwf busnes a gwella cynhyrchiant; datblygu masnach ryngwladol mewn marchnadoedd tramor a chyflawni lefelau uwch o gynaliadwyedd amgylcheddol a chymdeithasol a hyrwyddo Bwyd a Diod Cymru yng Nghymru, y DU ac yn fyd-eang.

16.7 Mae'r dull yn adeiladu ar y gwaith a gyflawnwyd dros y degawd diwethaf, yn cydnabod y tarfu yn sgil ymadael â'r UE a Covid-19, ac mae'n gofyn am bartneriaeth â busnesau a rhanddeiliaid lle bydd cymorth Llywodraeth Cymru yn gynyddol amodol ar werthoedd a gweithredoedd cyffredin. Cynyddodd gwerth allforion bwyd a diod o Gymru yn 2020 gan gynnwys i'n marchnad fwyaf, i'r UE. Fodd bynnag, dirywiodd maint yr allforion i'r UE ac mae busnesau bach a rhai sectorau (bwyd môr) yn parhau i'w chael hi'n anodd masnachu.

16.8 Mae'r diwydiant yn gweithredu o fewn cyd-destun problemau economaidd-gymdeithasol fel yr ystyriaeth gynyddol i fynd i'r afael ag effeithiau amgylcheddol ac iechyd cynhyrchu bwyd a deiet, newidiadau i'r amgylchedd masnachu yn y DU, yr angen brys i ddatgarboneiddio a lleihau gwastraff ac effaith amgylcheddol. Gyda busnesau wedi'u lleoli ledled Cymru, mae'r diwydiant bwyd a diod yn rhan o economi sylfaenol ac yn rhan annatod o gadwyni cyflenwi sy'n cysylltu, mewn rhai sectorau pwysig, â ffermio a physgota Cymru, ac â sectorau manwerthu, cyfanwerthu a gwasanaeth lle mae brandio cynnyrch y diwydiant (Gwybodaeth Ddaearyddol, broliant cynaliadwyedd) yn cael ei werthfawrogi'n gynyddol gan ddefnyddwyr ac yn Bwynt Gwerthu Unigryw (USP) ar gyfer twristiaeth.

16.9 Bydd ymyrraeth Llywodraeth Cymru yn canolbwyntio ar ddeg prif faes:

- seilio penderfyniadau am bolisi a chymorth ar dystiolaeth, gan ddefnyddio ymchwil, gwerthuso a dealltwriaeth o'r farchnad i lywio ac arwain, a chynorthwyo busnesau a rhanddeiliaid i ddatblygu galluogrwydd gwybodaeth i helpu eu hunain.
- tyfu busnesau cryfach sy'n gallu tyfu'n gynaliadwy a sicrhau lefel cynhyrchiant gyda'r gorau yn y farchnad.
- adeiladu rhwydweithiau, ysgogi cydweithio drwy rwydweithiau, clystyrau, wedi'u hintegreiddio â chymorth technegol, i ledaenu arferion gorau a dod o hyd i gyfleoedd i ychwanegu gwerth.
- mynd i'r afael â gwendidau systemig fel cefnogi busnesau bach i fod yn fusnesau canolig, a rhai canolig i fod yn fawr, gwella seilwaith safleoedd busnes, cydgasglwyr a chyfanwerthwyr a chysylltu'r rhain i greu rhwydweithiau a chadwyni cyflenwi cryf, lleol.
- cefnogi arloesedd a darparu cefnogaeth dechnegol gref, gan adeiladu ar lwyddiant Arloesi Bwyd Cymru/Prosiect Helix.
- canfod a manteisio ar gyfleoedd ym marchnad y DU, gan hyrwyddo ein Cynllun Manwerthu, creu troedleoedd yn y sectorau gwasanaeth bwyd a chyfanwerthu, a manteisio ar y cyfleoedd o dyfu sianeli gwerthu Syth i'r Defnyddiwr.
- cynyddu ein hallforion a defnyddio ein cynhyrchion a'n busnesau i arddangos Cymru, a defnyddio Blas Cymru, ein digwyddiad blaenllaw, i hyrwyddo'r diwydiant i gynulleidfa'r DU a chynulleidfa ryngwladol.
- adeiladu brand cryf, gan ganolbwyntio ar gynhyrchion a busnesau sy'n cynrychioli'r gorau o Gymru, gan ehangu ein teulu o Enwau Bwyd Gwarchoddedig.
- denu mewnfuddsoddiad i fusnesau a'n seilwaith bwyd.
- sicrhau bod ein cymorth yn cael ei ddefnyddio i sbarduno blaenoriaethau craidd Llywodraeth Cymru fel cynaliadwyedd, cymunedau ffyniannus, datgarboneiddio, a gwaith teg.

16.10 Roeddwn yn siomedig bod Llywodraeth y DU wedi dewis netio ei chyfran o gyllid yr UE sy'n weddill fel rhan o'r adolygiad o wariant diwethaf. Roedd hyn, ynghyd â'r methiant i gydnabod y Trosglwyddiad o Golofn i Golofn blaenorol, wedi gadael Cymru £243m yn brin o lefel y cyllid y byddem wedi'i chael pe byddem wedi aros yn yr UE. Wrth i'r trafodaethau ar yr adolygiad o wariant nesaf ddechrau'r flwyddyn nesaf (mae'r amseru'n aneglur), byddwn yn ceisio sicrhau o leiaf yr un lefel o gyllid ar gyfer ffermwyr a rheolwyr tir gan Lywodraeth y DU ag y byddwn yn ei dderbyn yn 2024/25. Gan gydnabod y pwysau chwyddiant sydd wedi effeithio ar y diwydiant ffermio, fel y mae wedi effeithio ar sectorau eraill a phawb yng Nghymru, byddwn yn disgwyl i Lywodraeth y DU ddarparu cynnydd ar sail chwyddiant mewn cyllid.

17.0 Deddfwriaeth

- 18.0 Y broses o drosglwyddo i'r cynllun amaethyddol newydd, er enghraifft cynnal cynllun peilot, trefniadau gweinyddol ac ymchwil a datblygu;
- 18.1 Rydw i wedi lansio cam nesaf ein hymgyngoriad ar ein cynigion ar gyfer cymorth i ffermydd yn y dyfodol. Datblygwyd y Cynllun Ffermio Cynaliadwy gyda ffermwyr ac fe'i dyluniwyd i fod yn ddull hirdymor integredig i gefnogi gwytnwch ein diwydiant amaethyddol yng Nghymru. Bydd yn cael ei gyflwyno yn 2025.
- 18.2 Mae'r cynlluniau rydym yn eu cefnogi yn 2024/25 yn ategu'r gwaith o ddatblygu'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy hefyd, a fydd yn gwobrwo ffermwyr a rheolwyr tir am y gwaith a wneir ganddynt i ymateb i heriau'r argyfyngau hinsawdd a natur ochr yn ochr â chynhyrchu bwyd yn gynaliadwy, gyda buddion o ran diogeledd bwyd yng Nghymru ac yn fyd-eang.
- 18.3 Mae swyddogaethau a mecanweithiau newydd i fonitro a gwerthuso ein cynllun amaethyddol newydd hefyd yn cael eu hystyried, gan gynnwys archwiliadau carbon ac adolygu cynefinoedd gan ddefnyddio dulliau arsylwi'r ddaear.
- 18.4 Sefydlwyd rhaglen newid Taliadau Gwledig Cymru (RPW) i adolygu ac adeiladu ar y trefniadau gweinyddol a ddefnyddiwyd ar gyfer darparu rhaglenni'r Polisi Amaethyddol Cyffredin (PAC) blaenorol. Bydd y gwaith hwn yn cael ei ddatblygu unwaith eto gyda rhanddeiliaid ffermio er mwyn sicrhau bod system ar-lein addas i'r diben a hawdd ei dilyn ar gael i ffermwyr gael mynediad i'r cynllun amaethyddol newydd.
- 18.5 Mae RPW yn ymchwilio a datblygu model newydd cydgysylltiedig ar gyfer cwsmeriaid i gael mynediad i'r cynllun a gwasanaethau a chymorth ehangach Llywodraeth Cymru yn ogystal â thechnolegau newydd ar y maes, a gefnogir gan Arsylwi'r Ddaear a Delweddu Lloeren, i wella gofynion o ran casglu a dilysu data'r cynllun newydd.

Bydd Rheoliadau Adnoddau Dŵr (Rheoli Llygredd Amaethyddol) (Cymru) 2021 yn cael eu gweithredu'n llawn erbyn 1 Ionawr 2025. Drwy gytundeb lefel gwasanaeth gyda Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC), mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwmo £2.55m i gefnogi CNC i orfodi'r Rheoliadau. Mae'r cyllid yn cael ei rannu, gyda £1m wedi'i ymrwmo yn ystod blwyddyn ariannol 2023-2024 a £1.55m yn 2024-25. Mae lefel y cyllid yn cynyddu ym mlwyddyn 2, ar ôl recriwtio staff yn ystod blwyddyn 1.

- 18.6 Mae Cynllun Môr a Physgodfeydd Cymru ar agor i geisiadau drwy rowndiau ariannu wedi'u targedu ochr yn ochr â buddsoddiad pellach drwy'r fenter Meithrin Gallu Cymunedau Arfordirol Cymru. Bydd yr ymyriadau hyn o fudd i sectorau morol, pysgodfeydd a dyframaethu Cymru.

19.0 Polisiâu allweddol sydd wedi'u cynnwys yng Nghynllun Lles Anifeiliaid newydd Cymru 2021-26;

19.1 Caiff y gwaith o weithredu'r cynllun ei gefnogi a'i fonitro gan Grŵp Fframwaith Iechyd a Lles Anifeiliaid Cymru. Mae'r wyth aelod, sy'n benodiadau cyhoeddus, yn dod â chyfoeth o brofiad a gwybodaeth ac mae eu cefndir mewn amrywiaeth eang o sectorau a meysydd arbenigedd.

19.2 Mae cynllun gweithredu presennol 2022-2024, ynghyd â Chynllun Lles Anifeiliaid Cymru 2021-2026, yn mynd i'r afael â sawl ymrwymiad allweddol yn y Rhaglen Lywodraethu yn ogystal â gwaith polisi parhaus Cymru a chydweithrediadau polisi'r DU/Prydain Fawr:

- Datblygu model cenedlaethol ar gyfer rheoleiddio lles anifeiliaid, gan gyflwyno cofrestru ar gyfer sefydliadau lles anifeiliaid, bridwyr masnachol ar gyfer anifeiliaid anwes neu ar gyfer saethu, ac arddangosfeydd anifeiliaid;
- Gwellu'r cymwysterau i arolygwyr lles anifeiliaid er mwyn codi eu statws proffesiynol;
- Gofyniad i gael teledu cylch cyfyng (CCTV) ym mhob lladd-dy;
- Cyfyngu ar y defnydd o gewyll ar gyfer anifeiliaid sy'n cael eu ffermio.

20.0 Polisi adnabod a symud da byw

20.1 Yn dilyn yr ymgynghoriad ar Newidiadau i Drefniadau Adnabod, Cofrestru ac Adrodd ar Symudiadau Da Byw a gynhaliwyd yn 2021, rydym yn bwriadu gweithredu newidiadau deddfwriaethol gorfodol o 2024 i gynnwys tagiau Dyfais Adnabod Electronig (EID) Buchol, adrodd ar symudiadau cyfan, adrodd 24 awr gan Ganolfannau Cofnodi Canolog a chael gwared ar gofrestrïadau papur ar gyfer gwartheg.

20.2 Mae EIDCymru yn cael ei ddatblygu i fod yn system a gwasanaeth olrhain amlrywogaeth i Gymru ac rydym yn disgwyl i'r broses o gofrestru gwartheg ac adrodd ar symudiadau gael ei lansio ar EIDCymru yn ystod Hydref/Gaeaf 2023. O'i lansio, byddwn hefyd yn galluogi newidiadau gwirfoddol i gynnwys cofnodi gwybodaeth am siwrne, adrodd cyn symud, cofrestrï daliadau ar-lein ac adrodd ar symudiadau cylchol ar gyfer sioeau.

20.3 Mae trafodaethau ar fanylebau tagiau ar gyfer EID Buchol ar y gweill a byddwn yn cynnal cynllun peilot ar EID Buchol i gasglu a chymharu data o dagiau a darllenwyr LF ac UHF. Bydd hyn yn ein helpu i ddeall gwir faint yr effeithiau y bydd pob math o dag a thechnoleg yn eu cael ar geidwaid, marchnadoedd, canolfannau casglu a lladd-dai yng Nghymru.

20.4 Pan fyddaf wedi cytuno ar y manylebau tag terfynol ar gyfer EID Buchol, byddaf yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Senedd ac yn rhannu'r dyddiad gweithredu arfaethedig ar gyfer EID Buchol.

Atodiad A

Strwythur y Gyllideb (yn ôl SPA a BEL)

21.0 Amaethyddiaeth, Bwyd a Physgodfeydd – ARIANNU CAMAU GWEITHREDU

Mae dadansoddiad manwl o Gamau Gweithredu yn ôl gweithgarwch BEL yn cael ei egluro yn yr adrannau canlynol.

Datblygu a darparu polisi a rhaglenni cynhwysfawr mewn Amaethyddiaeth, Bwyd a'r Môr

Develop and deliver overarching policy and programmes on Agriculture, Food and Marine BEL's REVENUE	2023-24 Final Budget restated £'000	2024-25 Indicative Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Agriculture Strategy (2829)	650	650	(150)	-23%	500	(150)	-23%
Local Authority Framework Funding (2831)	200	200	(100)	-50%	100	(100)	-50%
Agriculture Customer Engagement (2860)	400	400	(50)	-13%	350	(50)	-13%
County Parish Holdings Project (2861)	500	500	0	0%	500	0	0%
EID Cymru (2862)	2,639	2,639	0	0%	2,639	0	0%
Livestock Identification (2863)	1,647	1,647	0	0%	1,647	0	0%
Technical Advice Services (2864)	358	358	0	0%	358	0	0%
Commons Act (2866)	433	433	0	0%	433	0	0%
Total Revenue	6,827	6,827	(300)	-4%	6,527	(300)	-4%

Datblygu a darparu polisi a rhaglenni troswaol ar REFENIW BEL Amaethyddiaeth, Bwyd a Physgodfeydd	Cyllideb Derfynol Ailddatganedig 2023-24 £'000	Cyllideb Ddangosol 2024-25 £'000	Newid £'000	% Newid	Cyllideb Ddrafft Cynlluniau Newydd 2024-25 £'000	Newid £'000	% Newid
Strategaeth Amaethyddiaeth (2829)	650	650	(150)	-23%	500	(150)	-23%
Cyllid Fframwaith Awdurdod Lleol (2831)	200	200	(100)	-50%	100	(100)	-50%
Ymgysylltu â Chwsmeriaid Amaethyddiaeth (2860)	400	400	(50)	-13%	350	(50)	-13%
Prosiect Sir, Plwyf, Daliad (CPH) (2861)	500	500	0	0%	500	0	0%
EID Cymru (2862)	2,639	2,639	0	0%	2,639	0	0%
Adnabod Da Byw (2863)	1,647	1,647	0	0%	1,647	0	0%
Gwasanaethau Cyngor Technegol (2864)	358	358	0	0%	358	0	0%

Deddf Tiroedd Comin (2866)	433	433	0	0%	433	0	0%
Cyfanswm Refeniw	6,827	6,827	(300)	-4%	6,527	(300)	-4%

Develop and deliver overarching policy and programmes on Agriculture, Food and Marine BEL's CAPITAL	2023-24 Final Budget restated £'000	2024-25 Indicative Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
EID Cymru (2862)	0	0	0	0%	0	0	0%
Livestock Identification (2863)	1,000	1,000	0	0%	1,000	0	0%
Commons Act (2866)	0	0	0	0%	0	0	0%
Total CAPITAL	1,000	1,000	0	0%	1,000	0	0%

Mae'r BEL Gwasanaethau Cyngor Technegol (2864) yn cefnogi'r gwaith o gyflawni amrywiaeth o ddyletswyddau statudol, datblygiadau polisi a gwasanaethau cymorth mewn perthynas ag amaethyddiaeth a'r amgylchedd gan gynnwys, ond heb fod yn gyfyngedig i, brisiadau TB, Rheoliadau Asesu'r Effeithiau Amgylcheddol Amaethyddiaeth, Dosbarthiad Tir Amaethyddol, iechyd planhigion, Tribiwnlysoedd Tir Amaethyddol, Cyflogau Amaethyddol, Panel Cyngori ar Amaethyddiaeth Cymru a Rheoliadau Rheoli Llygredd Amaethyddol.

BEL 2831 Caiff cyllid ei ddyrannu i Awdurdodau Lleol Cymru drwy'r Penaethiaid Safonau Masnach i ddarparu gweithgareddau gorfodi wedi'u targedu a gweithgareddau gorfodi ychwanegol mewn perthynas ag iechyd a lles anifeiliaid drwy Gynllun Datblygu Partneriaeth y cytunwyd arno gan yr awdurdod lleol.

BEL 2860 Y gyllideb hon yw'r prif fecanwaith ar gyfer cyfathrebu ac ymgysylltu â chwsmeriaid ffermio a'r diwydiant ehangach ar gynlluniau, polisiâu a mentrau a weinyddir gan Lywodraeth Cymru gan gynnwys cynhyrchu diweddariadau copi caled i holl hawlwyr Cynllun y Taliad Sylfaenol a chefnogi ffermwyr i gydymffurfio â'r Rheoliadau Rheoli Llygredd Amaethyddol.

Mae'r gyllideb yn cynnwys cyllid uniongyrchol i Gymdeithas Amaethyddol Frenhinol Cymru yn ogystal â Chymdeithasau sioeau eraill ledled Cymru.

BEL 2861 - Mae'r dyraniad yn ariannu Prosiect Sir, Plwyf, Daliad (CPH), sy'n rhesymoli ac yn glanhau'r dirwedd CPH yng Nghymru. Bydd y gyllideb a ddyrannwyd (£200,000) yn sicrhau bod RPW yn parhau i weinyddu a datblygu'r platfform TG presennol ac mae'r £300,000 arall ei angen i gefnogi gwaith achos a chostau eraill sy'n gysylltiedig â newid rhifau CPH er enghraifft diwygio cofnodion APHA

BEL 2862 EIDCymru yw'r gronfa ddata ar gyfer symudiadau defaid i ffermwyr Cymru, sy'n bodloni'r safonau fel y'u nodir yn Rheoliad y Cyngor Ewropeaidd 21/2004 lle mae'n ofynnol i aelod-wladwriaethau sefydlu sail ar gyfer system Ewropeaidd i nodi a chofnodi symudiadau defaid, geifr a cheirw. Gallai diffyg

cydymffurfiaeth â'r rheoliadau hyn arwain at dorri cyfraith Ewropeaidd a chael effaith ar gytundebau masnach ar ôl ymadael â'r UE yn y dyfodol. Mae EIDCymru yn gwella'r gallu i olrhain, gan helpu i liniaru yn erbyn y gost sylweddol i'r llywodraeth a'r diwydiant pe bai achosion o glefyd anifeiliaid mewn defaid.

Gweinyddu'r PAC a gwneud Taliadau yn unol â rheolau'r UE a Llywodraeth Cymru

CAP administration and making Payments in accordance with EU and WAG rules BEL's REVENUE	2023-24 Final Budget restated £'000	2024-25 Indicative Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Agriculture EU Pillar 1 Direct Payments (2787)	238,000	238,000	0	0%	238,000	0	0%
Single Payment Scheme Administration (2790)	9,194	9,194	(5,500)	-60%	3,694	(5,500)	-60%
Total Revenue	247,194	247,194	(5,500)	-2%	241,694	(5,500)	-2%

CAP Administration and making payments according to EU and WG rules BEL's CAPITAL	2023-24 Final Budget restated £'000	2024-25 Indicative Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Common Agriculture Policy IT (2789)	6,000	6,000	0	0%	6,000	0	0%
Total CAPITAL	6,000	6,000	0	0%	6,000	0	0%

Mae Cynllun y Taliad Sylfaenol (BPS) yn Gymorth Uniongyrchol a ariennir yn ddomestig yn gyfan gwbl, sydd wedi'i gadw o'r Polisi Amaethyddol Cyffredin (PAC) o dan gyfraith yr UE a ddargedwir. Mae taliadau'n cael eu gwneud yn uniongyrchol i ffermwyr sy'n defnyddio'r arian i dalu eu treuliau busnes a threuliau eraill. Gwneir taliadau ym mis Hydref (blaenswm) ac ym mis Rhagfyr (balansau). Deddf Taliadau Uniongyrchol i Ffermwyr (Parhad Deddfwriaethol) 2020 (p.2),

BEL 2790 Mae systemau TGCh Taliadau Gwledig Cymru yn cynnwys tair prif elfen:

- **CAPIT:** System dilysu ceisiadau a thaliadau sy'n seiliedig ar reolau.
- **Golygydd y Cynllun:** System Adnabod Parseli Tir (LPIS) yn seiliedig ar System Gwybodaeth Ddaearyddol (GIS) a ddefnyddir i fapio'r holl dir sy'n cael ei ffermio a'i hawlio yng Nghymru naill ai ar gyfer Cynllun y Taliad Sylfaenol neu Glastir
- **RPW Ar-lein:** Porth ar-lein i ffermwyr (hawlwr) wneud cais a hawlio am wahanol gynlluniau PAC a RhDG. Mae'r system hon yn cefnogi gwasanaeth digidol 100% yn RPW.

Mae'r tair system yn rhan annatod o'r broses o gynnal darpariaeth effeithlon o'r holl gynlluniau cymorth gwledig ac mae'n hanfodol eu bod yn parhau i weithredu a chael eu datblygu er mwyn:

- Cynnal llwybr archwilio cadarn a chadw cofnodion ar gyfer holl daliadau'r UE.
- Cyflwyno'r gyfres o gynlluniau cymorth domestig cyn y Cynllun Ffermio Cynaliadwy.
- Cefnogi cyflwyno'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy yn 2025 a'r pontio o Gynllun y Taliad Sylfaenol wedi hynny.

Cynlluniau Buddsoddi Gwledig

Rural Economic and Sustainability Programme BEL's REVENUE	2023-24 Final Budget restated £'000	2024-25 Indicative Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
RIS (2833)	70,272	109,454	39,182	56%	46,139	(63,315)	-58%
Total Revenue	70,272	109,454	39,182	56%	46,139	- 63,315	-58%

Rural Economic and Sustainability Programme BEL's CAPITAL	2023-24 Final Budget restated £'000	2024-25 Indicative Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Rural Investment Schemes (2833)	20,500	30,000	9,500	46%	53,000	23,000	77%
Total CAPITAL	20,500	30,000	9,500	46%	53,000	23,000	77%

Diben y BEL hon yw cefnogi datblygiad cynlluniau gwledig yn 2024/25. Rydym wedi bod yn datblygu a gweithredu cynlluniau pontio ar gyfer ffermwyr a rheolwyr tir rhwng 2021 a 2025 drwy gyllid sy'n disodli cyllid yr UE, cyn cyflwyno'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy. Bydd y cyllid yn darparu cymorth i ddatblygu'r rhaglen tymor hwy hon. Bydd y canlyniadau a'r mesurau perfformiad ar gyfer cynlluniau sy'n cael eu datblygu drwy gyllid sy'n disodli cyllid yr UE yn cael eu datblygu ar lefel rhaglen a chynllun.

Cymunedau Gwledig Llywodraeth Cymru: Darparu'r rhaglenni yn y Cynllun Datblygu Gwledig 2014-20

Welsh Government Rural Communities: Delivering the programmes within the Rural Development Plan 2014-20 BEL's REVENUE	2023-24 Final Budget restated £'000	2024-25 Indicative Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Rural Development Plan 2014-20 (2949)	17,182	-	(17,182)	-100%	0	0	
Total Revenue	17,182	-	(17,182)	-100%	0	0	

Welsh Government Rural Communities: Delivering the programmes within the Rural Development Plan 2014-20 BEL's CAPITAL	2023-24 Final Budget restated £'000	2024-25 Indicative Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Rural Development Plan 2014-20 (2949)	9,500	0	(9,500)	-100%	0	0	
Total CAPITAL	9,500	-	(9,500)	-100%	0	0	

Mae BEL 2949 - Cymunedau Gwledig Llywodraeth Cymru - Rhaglen Datblygu Gwledig 2014-2020 yn rhaglen fuddsoddi saith mlynedd sy'n cefnogi amrywiaeth eang o weithgareddau, ac mae bellach wedi cau.

Datblygu ar sail tystiolaeth ar gyfer Materion Gwledig

Evidence based development for Rural Affairs BEL's REVENUE	2023-24 Final Budget restated £'000	2024-25 Indicative Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Research & Evaluation (2240)	520	520	0	0%	520	0	0%
Total Revenue	520	520	0	0%	520	0	0%

Mae'r BEL hon yn ariannu gweithgarwch ymchwil a gwerthuso pwysig mewn perthynas ag amaethyddiaeth Cymru. Mae'n cynnwys dau linyr:

- 1) Mae'r Arolwg o Fusnesau Ffermio (FBS) yn arolwg blynyddol o fusnesau ffermio yng Nghymru. Fe'i cynhelir gyda'r prif bwrpas o gasglu data ffisegol ac ariannol manwl am sefyllfa economaidd busnesau fferm ledled Cymru. Yr arolwg yw'r brif ffynhonnell gwybodaeth am economeg busnesau fferm. Mae'r arolwg yn darparu tystiolaeth ar lefelau incwm gwahanol sectorau amaethyddol yng Nghymru, perfformiad ariannol, a sefyllfa ariannol ffermydd (asedau, rhwymedigaethau, gwerth net). Er enghraifft, yr Arolwg o Fusnes Ffermio yw ffynhonnell y ffigur a glywn yn aml: ar gyfartaledd, mae 80% o incwm ffermwyr Cymru yn dod o'r Taliad Sylfaenol.
- 2) Mae prosiect ymchwil modelu economaidd FAPRI-DU yn cynnwys datblygu a chynnal system fodelu economaidd sy'n dangos y cydgysylltiadau deinamig ymhlith y newidynnau sy'n effeithio ar gyflenwad a galw ym mhrif sectorau amaethyddol Cymru, Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon. Bydd prosiect ymchwil FAPRI-UK yn ffynhonnell allweddol o dystiolaeth ar bolisi amaethyddiaeth domestig.

Pysgodfeydd a dyframaethu gan gynnwys gorfodi Pysgodfeydd Cymru

Fisheries and aquaculture including the enforcement of Welsh Fisheries BEL's REVENUE	2023-24 Final Budget restated £'000	2024-25 Indicative Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Fisheries Schemes (2830)	565	565	0	0%	-	(565)	-100%
Fisheries (2870)	4,605	4,605	0	0%	3,605	(1,000)	-22%
Total Revenue	5,170	5,170	0	0%	3,605	(1,565)	-30%

Mae BEL 2870 yn cynnwys cyllid ar gyfer y canlynol;

- **Gwyddor a Thystiolaeth Pysgodfeydd** – Darparu ystod o ymrwymïadau gwyddor pysgodfeydd statudol ac anstatudol, gan ategu gwaith rheoli pysgodfeydd a datblygu polisi pysgodfeydd.
- **Cynllun Môr a Physgodfeydd Cymru** – Dyma gynllun disodli EMFF a dyma'r cyfrwng ar gyfer buddsoddi yn y sectorau pysgodfeydd a dyframaethu
- **Systemau Digidol Pysgodfeydd** – Mae systemau digidol ar gyfer rheoli pysgodfeydd yn cynnwys amrywiaeth o systemau TG ar gyfer cofnodi daliadau, monitro llongau, cofnodi archwiliadau pysgodfeydd a thrwyddedau morol, cofnodion gwerthu pysgod a systemau iechyd a diogelwch ar gyfer swyddogion gorfodi.
- **Polisi Pysgodfeydd Domestig** - Byddwn yn parhau i fodloni rhwymedigaethau statudol i reoli pysgodfeydd trwyddedig a chyflwyno Cynlluniau Rheoli Pysgodfeydd. Bydd y gwaith hwn yn sicrhau bod ein pysgodfeydd yn gynaliadwy drwy ddiogelu'r amgylchedd gan fynd ati'r un pryd i wneud y gorau o fanteision economaidd a chymdeithasol pysgodfeydd i Gymru.
- **Masnach y Môr a Physgodfeydd** - Yn cynnwys cyllid craidd ar gyfer Cymdeithas Pysgotwyr Cymru (WFA)
- **Rheoli a Gorfodi** - Yn cwmpasu'r holl gostau gweithredol sy'n ymwneud â Rheoli a Gorfodi, gan gynnwys costau Llongau Patrôl Pysgodfeydd, megis cynnal a chadw, tanwydd ac yswiriant.

Datblygu a Marchnata Bwyd a Diod Cymru

Developing and Marketing Welsh Food and Drink BEL's REVENUE	2023-24 Final Budget restated £'000	2024-25 Indicative Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Promoting Welsh Food and Industry Development (2970)	7,050	7,050	0	0%	4,790	(2,260)	-32%
Total Revenue	7,050	7,050	0	0%	4,790	(2,260)	-32%

Mae BEL 2970 yn ariannu rhaglenni ar draws y sbectrwm bwyd, gan ddefnyddio adnoddau ariannol gan Lywodraeth Cymru yn ehangach gan gynnwys RIS, Cronfa Pysgodfeydd Ewrop, y Gronfa Cadernid Economaidd a nifer o fentrau llai yn ogystal â ffynonellau ariannu allanol fel Bargeinion Twf;

- cefnogi goroesiad a gwytnwch busnesau ar ôl Covid-19 ac ar ôl ymadael â'r UE drwy ddenu arian i gefnogi twf y sector bwyd, cydweithio â manwerthwyr i'w hannog i gynyddu eu dewis o gynhyrchion bwyd a diod o Gymru, helpu i sicrhau mwy o bresenoldeb ar-lein i gynhyrchwyr o Gymru a gweithgareddau hyrwyddo i gynyddu cyfran gweithgynhyrchwyr bwyd Cymru o'r cyflenwad i'r sector gwasanaeth bwyd, twristiaeth a'r sector cyhoeddus; a
- hyrwyddo diwydiant bwyd Cymru drwy ddigwyddiadau a rhwydweithiau rhyngwladol gyda'r bwriad o gynyddu mewnfuddsoddiad.

Diogelu a Gwella Iechyd a Lles Anifeiliaid – ARIANNU'R CAMAU GWEITHREDU

Protect and Improve Animal Health & Welfare	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Revenue	41,499	41,499	0	0%	41,499	0	0%
TOTAL	41,499	41,499	0	0%	41,499	0	0%

Mae dadansoddiad manwl o Gamau Gweithredu yn ôl gweithgarwch BEL yn cael ei egluro yn yr adrannau canlynol.

Cefnogi a Darparu'r rhaglen / strategaeth Iechyd a Lles Anifeiliaid

Support and Delivery of the Animal Health and Welfare programme / strategy BEL's REVENUE	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Animal Health & Welfare Framework (2270)	1,108	1,108	0	0%	1,108	0	0%
Total Revenue	1,108	1,108	0	0%	1,108	0	0%

Mae'r gyllideb hon yn cwmpasu gwariant amrywiol y Llywodraeth ar iechyd anifeiliaid, lles, atal a rheoli clefydau yn ogystal â gwyliadwriaeth a rheolaeth ragweithiol/cynllunio wrth gefn ar gyfer clefydau egsotig. Mae'n cynnwys cymorth parhaus i Grŵp Fframwaith Iechyd a Lles Anifeiliaid Cymru a'r Grŵp Cyflawni ar Ymwrthedd Gwrthficrobaidd Anifeiliaid a'r Amgylchedd. Mae hyn yn ein galluogi i weithio mewn partneriaeth â diwydiant i godi safonau iechyd a lles anifeiliaid, hyrwyddo'r defnydd cyfrifol o wrthfotigau a gweithredu'n effeithiol i reoli achosion o glefydau anifeiliaid.

Rheoli a darparu Dileu TB a Chlefydau Endemig eraill

Management and delivery of TB Eradication and other Endemic Diseases BEL's REVENUE	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Animal and Plant Health Agency (2271)	18,281	18,281	0	0%	18,281	0	0%
TB Slaughter Payments Costs & Receipts (2272)	13,810	13,810	0	0%	13,810	0	0%
TB Eradication (2273)	8,300	8,300	0	0%	8,300	0	0%
Total Revenue	40,391	40,391	0	0%	40,391	0	0%

Mae'r cyllid hwn yn cefnogi'r gwaith o ddarparu'r gwasanaethau a'r gweithgareddau statudol, y mwyafrif ohonynt gan wasanaethau'r Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion (APHA) yng Nghymru. Mae'r cyllid yn helpu i ddiogelu iechyd a lles anifeiliaid yn ogystal ag iechyd y cyhoedd a bywoliaethau gwledig ac mae'n gwella diogelwch bwyd drwy ymchwil, gwyliadwriaeth ac arolygu.

Darperir cyllid hefyd ar gyfer y gwaith statudol a wneir gan yr Asiantaeth Safonau Bwyd ac ar gyfer taliadau iawndal TSE statudol petai'r angen yn codi.

Mae'r gyfran sylweddol o weithgarwch APHA yn gweithredu gofynion statudol a pholisi Llywodraeth Cymru yn ymwneud â'r Rhaglen i Ddileu TB (yn ychwanegol at BEL 2273) yn ogystal â chymhwyso rheolaethau er mwyn sicrhau diogelwch iechyd pobl a'r gadwyn fwyd ddynol.

Mae'r gyllideb ar waith i liniaru'r canlynol:

- Risgiau sy'n codi os bydd achosion o glefyd anifeiliaid egsoftig yn arwain at sgil-ffeithiau ehangach o ystyried bod gan Lywodraeth Cymru rwymedigaeth (ariannol) ddigwyddiadol ar gyfer costau sydd heb eu cyllidebu o dan yr amgylchiadau hynny, e.e. amcangyfrifwyd bod Clwy'r Traed a'r Genau wedi costio tua £100 miliwn i'r Llywodraeth yng Nghymru yn 2001, pan nad oedd yn fater wedi'i ddatganoli. Yn nhermau heddiw, gallai'r gost honno fod yn llawer mwy heb amcangyfrif niwed i gymunedau diwydiant, masnach a thwristiaeth yng Nghymru lle byddai effaith niweidiol ddifrifol i incymau.
- Gallai methu â dangos rheolaeth effeithiol o glefydau anifeiliaid danseilio trafodaethau yn y dyfodol ar farchnad sengl lle gallai gofynion i gael rheolaethau clefydau anifeiliaid ar waith sydd yn y man lleiaf yn cyfateb i rai Aelod-wladwriaethau eraill fod yn sefyllfa y rhoddir cryn bwyslais arni fel rhan o unrhyw gytundeb masnach gyda'r Gymuned Ewropeaidd.

Bydd gostyngiadau mewn lefelau rheoli clefydau anifeiliaid yn effeithio ar drafodaethau masnach y DU ar hyn o bryd ac yn y dyfodol gan y bydd disgwyl i'r DU allu dangos lefelau rheolaeth sydd yn y man lleiaf i rai Aelod-wladwriaethau Ewrop.

Mae BEL 2272 yn gyllideb 'sy'n cael ei harwain gan y galw' ac mae gan Lywodraeth Cymru ddyletswydd statudol i dalu iawndal TB. Mae cysylltiad annatod rhwng nifer yr anifeiliaid sy'n cael eu difa ac felly'r pwysau ar y gyllideb hon â chynnydd y gwaith i Ddileu TB a chyllideb y Rhaglen i Ddileu TB (BEL 2273). Gall unrhyw ymyrraeth i bolisiau dileu arwain at ledaenu clefydau, sydd yn ei dro yn debygol o arwain at fwy o wariant ar lawndal TB. Os bydd gorwario yn digwydd byddai goblygiadau i gyllidebau OCVO a Llywodraeth Cymru ehangach, gan y gallai'r rhain hefyd gael eu galw i wrthbwysu unrhyw orwario fel y gwelir yn y blynyddoedd blaenorol.

BEL 2273 Mae'r gyllideb hon yn cwmpasu ymrwymiad statudol i Gynllun Dileu TB y DU. Mae'r BEL hwn yn ategu'r gwaith a wnaed gan ein partner cyflenwi yr Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion (APHA) i gyflwyno polisiau TB, gan gynnwys profion blynyddol, a mentrau a phrosiectau fel Cymorth TB a gwaith epidemiolegol i helpu i ategu'r dystiolaeth a'r dull gweithredu ar gyfer y Rhaglen i Ddileu TB. Mae'r gwaith hwn yn cael ei ariannu'n rhannol gan y BEL hon a hefyd gan BEL 2271 (Darparu a Thaliadau Iechyd a Lles Anifeiliaid).

Monitro Materion Gwledig a Strategaeth Ymadael â'r UE - ARIANNU'R CAMAU GWEITHREDU

Rural Affairs Monitoring and EU Exit Strategy	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
Strategy & Government Relations (2816)	3,389	3,389	0	0%	2,639	(750)	-22%
TOTAL	3,389	3,389	0	0%	2,639	(750)	-22%

Mae dadansoddiad manwl o Gamau Gweithredu yn ôl gweithgarwch BEL yn cael eu hegluro yn yr adrannau canlynol.

Mae'r BEL hwn yn cefnogi'r Uned Tystiolaeth Strategol, Ffiniau a Chysylltiadau Rhynglywodraethol (SEBIR - Uned Ymadael â'r UE a'r Strategaeth ERA gynt). Cafodd yr is-adran ei chreu i gydlynu, cefnogi a llywio ein hymadawiad o'r UE a gweithgareddau pontio. Mae'r datblygiadau hyn yn dal i esblygu ac mae angen ymdrech ac adnoddau parhaus arnynt i sicrhau ymgysylltiad a dylanwad effeithiol ar draws nifer o adrannau Llywodraeth y DU. Mae'r is-adran yn gweithio ar draws portffolios Newid Hinsawdd a Materion Gwledig, er mwyn hwyluso, cydgyssylltu a chyflwyno tystiolaeth strategol a modelau a'u cymhwyso'n ymarferol i gefnogi gwaith llunio polisiau ehangach portffolios. Mae hyn yn cynnwys rheoli'r contract ERAMMP tymor hir, datblygu technolegau Arsylwi'r Ddaear, Rhaglen Tystiolaeth Amgylcheddol â ffocws a'n gweithgareddau ymgysylltiad academaidd, i gyd yn cefnogi datblygu polisi, cyflawni a gwerthuso ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu. Ar ôl cwblhau cytundeb masnach cynhwysfawr gyda'r UE, ffocws yr is-adran yw cefnogi gweithrediad swyddogaethau a strwythurau trawsbynciol newydd sy'n deillio o ymadael â'r UE a rheoli cysylltiadau rhynglywodraethol ar gyfer y portffolio, gyda phob un o'r timau polisi perthnasol yn bennaf gyfrifol am ddatblygu, cyflawni, rheoli a chyfathrebu polisiau.

Yr Amgylchedd, Rheoli Bywyd Gwyllt a Mannau Gwyrdd Cymunedol - ARIANNU'R CAMAU GWEITHREDU

Environment, Wildlife Management and Community Green Spaces BEL's REVENUE	2022-23 New Plans Draft Budget £'000	2023-24 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change	2024-25 New Plans Draft Budget £'000	Change £'000	% Change
New National Park BEL 2803	700	700	0	0%	700	0	0%
Plant and Wildlife BEL 2802	886	886	1	100%	886	1	100%
Total Revenue	700	700	0	0%	700	0	0%

Amddiffyn a Rheoleiddio Planhigion a Bywyd Gwyllt - BEL 2802

Mae'r BEL hon yn cefnogi gwaith ar ddeddfwriaeth a Pholisi Iechyd Planhigion, gan gynnwys ymchwil wyddonol a gweithgarwch gwyliadwriaeth i nodi a llywio ymateb i risgiau penodol i Gymru ac i gyfathrebu risgiau iechyd planhigion. Mae'r maes gwaith hwn hefyd yn cynnwys datblygu polisi, deddfwriaeth a rheoleiddio cynhyrchion diogelu planhigion a bioladdwyr yng Nghymru. Mae'r BEL hefyd yn ariannu gweithgarwch i reoli lledaeniad rhywogaethau estron goresgynnol, gan gynnwys cyfrannu at arolygiaeth rhywogaethau estron Prydain. Mae'r BEL hefyd yn cynnwys cyllid ar gyfer diogelu bywyd gwyllt penodol, gan gynnwys trwyddedu moch daear ac ymchwilio i achosion o wenwyno bywyd gwyllt a amheuir a'r gwaith polisi y tu ôl i'r gwaharddiad ar faglau a thrapiau glud yn 2023 a'r Cydgysylltydd Troseddau Cefn Gwlad a Bywyd Gwyllt.

Mae'r BEL, ynghyd â BEL2825 yn y MEG CC, hefyd yn darparu ar gyfer ceisiadau sgrinio rhagweithiol AEA Amaethyddol ac ymchwilio i achosion posibl o dorri'r rheoliad, gorfodi ac adfer lle mae difrod i gynefin pwysig heb ei wella ar dir amaethyddol wedi digwydd. Mae'r BEL hefyd yn cwmpasu'r polisiâu Amrywogaethau a Hadau Planhigion, gan gynnwys costau cynnal rhestrau cenedlaethol a phrofi mathau newydd o blanhigion. Mae hyn yn arwain at angen i ddatblygu polisi ar Dechnolegau Genetig newydd mewn ymateb i newidiadau deddfwriaethol gan Lywodraeth y DU sy'n effeithio fwyfwy ar Gymru. Mae'r technolegau hyn a'r polisiâu cysylltiedig hyn yn drawsbynciol, gan effeithio ar iechyd a lles anifeiliaid a bwyd anifeiliaid, gan gynnwys bwydydd newydd (proteinau a dyfir mewn labordy), ond mae planhigion ymysg yr organebau cyntaf a allai ddeillio o newid rheoliadol yn Lloegr. Mae hefyd yn darparu ar gyfer hyfforddiant, cyfathrebu a threuliau achlysurol eraill, gan gynnwys y rhai sy'n ymwneud â thribiwnlysoedd ac ymglyfreitha yn y meysydd polisi a gwmpesir gan Gangen Iechyd Planhigion a Diogelu'r Amgylchedd Is-adran y Tir, Natur a Choedwigaeth.

Parc Cenedlaethol Newydd BEL 2803

Cyfrifoldeb y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd yw dynodi Parc Cenedlaethol newydd i gwmpasu Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy.

Bydd dyraniad cyllideb penodol 2024-25 yn parhau i gyflawni ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i ddynodi Parc Cenedlaethol newydd ar gyfer Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy.

Mae dynodi Parc Cenedlaethol yn ymgymerydd sylweddol ac mae'r rhan fwyaf o'r cyllid hwn yn galluogi Cyfoeth Naturiol Cymru, ein cynghorwyr statudol yn y maes hwn, i ymgymryd â'r rhaglen baratoadol ffurfiol angenrheidiol. Mae CNC wedi cwblhau'r gwaith o baratoi proses wedi'i diweddarau a'i symleiddio ar gyfer asesu'r achos dros ddynodiadau tirwedd newydd yng Nghymru yng nghyd-destun

deddfwriaeth Cymru. Ochr yn ochr â hyn, mae CNC yn datblygu'r sylfaen dystiolaeth sydd ei hangen i lywio'r asesiad o'r achos dros ddynodi Parc Cenedlaethol newydd. Mae CNC hefyd wedi dechrau ar broses ymgysylltu ac ymgynghori i sicrhau bod yr holl randdeiliaid yn cael yr wybodaeth ddiweddaraf a bod ganddynt lais. Mae'r cyllid hwn yn sicrhau bod CNC yn ymgymryd â'r gwaith Dynodi mewn ffordd mor effeithiol a chadarn â phosibl, gyda'r arbenigedd a'r capasiti angenrheidiol. Mae chwe swydd newydd wedi'u recriwtio i dîm Rhaglen newydd.

Mae'r cyllid hefyd yn darparu referniw ychwanegol i AHNE Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy i feithrin gallu a gwydnwch tra bod y gwaith dynodi yn cael ei ddatblygu.

Crynodeb

Mae tabl BEL Cyllideb Ddrafft MEG Materion Gwledig ar gyfer 2024-25 yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor i'w ystyried.

Lesley Griffiths

Y Gweinidog Materion Gwledig a Gogledd Cymru, a'r Trefnydd

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig

Dyddiad: 18 Ionawr 2024

Amser: 12:10 – 13:40

Teitl: Papur tystiolaeth ar Gyllideb Ddrafft 2024-25 – Prif Grŵp Gwariant (MEG) yr Economi

a) Cyflwyniad

- a.1. Mae'r papur hwn yn rhoi gwybodaeth am gynigion cyllideb yr Economi fel yr amlinellir yng Nghyllideb Ddrafft 2024-25 a gyhoeddwyd ar 19 Rhagfyr. Mae hefyd yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am feysydd sydd o ddiddordeb penodol i'r Pwyllgor. Bydd y Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon a Chysylltiadau Rhyngwladol yn craffu ar y gweithgarwch Diwylliant, Celfyddydau a Chwaraeon ar 17 Ionawr.
- a.2. Fel rhan o'n cynllun ar gyfer twf economaidd, rydym am gryfhau ac adeiladu ar ein cynnydd gyda'r partneriaethau unigryw sy'n dod â busnesau, awdurdodau lleol, undebau llafur a'r byd academiaidd at ei gilydd. Rydym ni fel cenedl yn cydbwysu ein dyheadau â'r realiti ariannol, rydym yn rhoi blaenoriaeth i fuddsoddiadau sy'n gynaliadwy ac sy'n cynnig twf go iawn, gwaith teg, a manteision amlwg i'n cymunedau.

Ym mis Tachwedd 2023, lansiais ein Cenhadaeth Economaidd ar ei newydd wedd. Mae angen i ni ymateb i heriau tarfu byd-eang, chwyddiant, cyfraddau llog a chostau ynni, ac mae ein Cenhadaeth Economaidd newydd yn nodi pedair blaenoriaeth a fydd yn siapio sut gall Cymru ymateb i ansicrwydd a manteisio ar gyfleoedd newydd:

- **Trawsnewid cyfiawn a Ffyniant Gwyrdd** – Gwireddu'r cyfleoedd economaidd Sero Net enfawr ac ymgysylltu â busnesau a phobl i symud tuag at drawsnewid cyfiawn.
- **Llwyfan ar gyfer pobl ifanc, gwaith teg, sgiliau a llwyddiant** – Cefnogi pobl ifanc i gael dyfodol uchelgeisiol yng Nghymru. Rhoi blaenoriaeth i'w sgiliau a'u creadigrwydd.
- **Partneriaethau cryfach ar gyfer rhanbarthau cryfach a'n heconomi bob dydd** – Gweithio gyda'r rhanbarthau i gytuno ar set lai o flaenoriaethau ar gyfer twf, swyddi lleol a buddsoddiad mawr. Cydweithio newydd i hybu'r achos dros fuddsoddi gan y DU mewn prosiectau sy'n denu llawer o fuddsoddiadau ac yn cefnogi swyddi teg sy'n cydnabod undebau llafur mewn meysydd fel Niwclear, Gwynt ar y Môr a Thechnoleg.
- **Buddsoddi ar gyfer Twf** - Byddwn yn gweithio mewn partneriaeth i ganolbwyntio ar ein cryfderau cydnabyddedig i hybu buddsoddiad a thwf sy'n gwobrwyo gwaith teg a gweithredu ar gyfer y tymor hir. Bydd ein Strategaeth Arloesi newydd sy'n seiliedig ar genhadaeth yn targedu buddsoddi newydd mewn tirwedd ôl-UE, gan gefnogi masnacheiddio, ymchwil a datblygu ac entrepreneuriaeth.

Bydd y blaenoriaethau hyn yn siapio sut rydym yn ystyried buddsoddiad, polisïau a rhaglenni ar draws yr economi. Mae cynigion y gyllideb ar gyfer portffolio'r Economi wedi'u halinio i gefnogi'r strategaeth newydd hon.

Rydym wedi ymrwymo i gynnal cyfres o ymarferion trylwyr yn 2024, a fydd yn ceisio edrych ar gyfleoedd i gyflawni yn erbyn themâu penodol ar draws y blaenoriaethau, gan ddefnyddio dull llywodraeth gyfan a phartneriaeth.

Mae cynigion y gyllideb ar gyfer portffolio'r Economi wedi'u halinio i gefnogi'r strategaeth newydd hon.

1. Tryloywder cyflwyniad y gyllideb

1.1. Mae'r tabl isod yn rhoi trosolwg o gynlluniau dangosol ar gyfer MEG yr Economi a gyhoeddwyd yng Nghyllideb ddrafft 2024-25

MEG yr Economi – Crynodeb	2023-24 Cyllideb Derfynol Chwefror 2023 £000oedd	2024-25 Cyllideb Ddrafft Ddangosol Chwefror 2023 £000oedd	Diwygiadau i Ddyraniadau Dangosol 2024-25	Llinell sylfaen ddiwygiedig 2024-25 £000oedd	Newidiadau Eraill 2024-25 £000oedd	Cyllideb Ddrafft 2024-25 Rhagfyr 2023 £000oedd
Adnoddau	466,369	482,434	-49,932	432,502	6,400	438,902
Cyfalaf	79,263	100,492	0	100,492	2,000	102,492
Cyfanswm Adnoddau a Chyfalaf	545,632	582,926	-49,932	532,994	8,400	541,393
Adnodd AME	58,525	58,525	0	58,525	0	58,525
Cyfalaf AME	0	0	0	0	0	0
Cyfanswm AME	58,525	58,525	0	58,525	0	58,525
Cyfanswm – MEG yr Economi	604,157	641,451	-49,932	591,519	8,400	599,919

2. Adnoddau

2.1. Mae Llywodraeth Cymru wedi ail-lunio ein cyllideb i ddarparu cyllid ychwanegol a gwarchodaeth i'r gwasanaethau sydd bwysicaf i chi. Rydym wedi gwneud hynny yn unol â'n blaenoriaethau, sef:

- Diogelu gwasanaethau cyhoeddus rheng flaen, craidd cyn belled ag y bo modd.
- Sicrhau'r budd mwyaf i aelwydydd sy'n cael eu taro galetaf.
- Rhoi blaenoriaeth i swyddi, lle bynnag y bo hynny'n bosibl.
- Gweithio mewn partneriaeth â chyrrff eraill yn y sector cyhoeddus i wynebu'r storm ariannol hon gyda'n gilydd.
- Ail-ffocysu cyllid draw oddi wrth feysydd nad ydynt wedi'u datganoli, y dylai Llywodraeth y DU fod yn eu hariannu.

2.2. Rydym wedi ail-lunio'r dyraniadau gwariant dangosol yn ein cyllideb i ddarparu cyllid ac amddiffyniad ychwanegol i'r gwasanaethau sydd bwysicaf i bobl a chymunedau ledled Cymru – y GIG a'r setliad llywodraeth leol craidd sy'n ariannu ysgolion, gwasanaethau cymdeithasol a gofal cymdeithasol, a gwasanaethau bob dydd eraill.

- 2.3. Rydym yn diogelu'r setliad llywodraeth leol craidd, sy'n ariannu ysgolion, gwasanaethau cymdeithasol a gofal cymdeithasol, casgliadau sbwriel a gwasanaethau hamdden lleol. Rydym yn darparu'r cynnydd o 3.1% a addawyd gennym y llynedd.
- 2.4. Ac rydym yn creu cronfa gyfalaf newydd gwerth £20m i helpu busnesau bach yn y sectorau manwerthu, hamdden a thwristiaeth. Bydd busnesau manwerthu, lletygarwch a hamdden ledled Cymru hefyd yn derbyn pumed flwyddyn yn olynol o gymorth i dalu eu bil ardrethi annomestig.
- 2.5. O ganlyniad i ail-lunio cyllidebau Llywodraeth Cymru, mae'r gyllideb Adnoddau ar gyfer MEG yr Economi wedi gostwng £43.532m yn 2024-25 o'i gymharu â llinell sylfaen cyllideb derfynol ddangosol 2024-25. Derbyniwyd dyraniad o £6.4m o'r cronfeydd canolog ar gyfer rhaglen y Ffiniau, sy'n cael ei wrthbwyso gan ad-daliad i'r cronfeydd wrth gefn o £49.932m fel cyfraniad MEG yr Economi neu ailflaenoriaethu i gwrdd â phwysau ehangach.
- 2.6. Mae'r newidiadau hyn i linellau cyllideb sy'n berthnasol i'r pwyllgor hwn yn cael eu crynhoi yn **Atodiad A** ac **Atodiad B**.

3. Cyfalaf

- 3.1. Mae'r gyllideb Cyfalaf ar gyfer MEG yr Economi wedi cynyddu £2m yn 2024-25 o'i chymharu â llinell sylfaen cyllideb derfynol ddangosol 2024-25. Mae'r cynnydd i'w briodoli i ddyraniad ar gyfer trafodiad ariannol cyfalaf yn ymwneud â phrosiect Cadence.
- 3.2. Mae cyllideb cyfalaf yr Economi yn £102.492m ar gyfer blwyddyn ariannol 2024-25.

4. Gwariant a Reolir yn Flynyddol (AME)

- 4.1. Nid yw'r gyllideb Gwariant a Reolir yn Flynyddol o £58.525m wedi newid ac mae'n talu am gostau sydd y tu hwnt i reolaeth y portffolio, fel amhariadau yn y portffolio eiddo, amrywiadau ym mhriadau pensiynau ar gyfer Amgueddfa Cymru, Llyfrgell Genedlaethol Cymru, Chwaraeon Cymru a Gyrfa Cymru. Cytunir ar y gyllideb hon gyda'r Trysorlys bob blwyddyn ac fe'i cyllidir yn llawn. Mae ffigurau'r Gyllideb ddrafft Gwariant a Reolir yn Flynyddol yn adlewyrchu'r rhagolygon a gyflwynwyd i'r Swyddfa Cyfrifoldeb Cyllidebol ym mis Medi 2023.

5. Sylwadau ar Gamau Gweithredu a Manylion Dyraniadau Llinell Wariant yn y Gyllideb (BEL)

- 5.1. Mae **Atodiad A** yn cynnwys dadansoddiad o'r newidiadau i MEG yr Economi yn ôl maes gwariant, Cam Gweithredu a Llinell Wariant yn y Gyllideb ar gyfer 2024-25. Mae sylwadau i egluro'r newidiadau i bob Cam Gweithredu yn yr MEG hefyd ar gael yn **Atodiad B**. Mae esboniad naratif tryloyw wedi cael ei ddarparu i egluro cynnydd a gostyngiad, pan nad yw hynny'n cael sylw yn y papur tystiolaeth. Dim ond i'r cyllidebau sydd wedi'u gwarannu fel rhan o'r pwyllgor hwn y mae hyn yn berthnasol.

6. Monitro cyllidebau

- 6.1. Bydd pob cyllideb yn dal i gael ei monitro a'i herio'n fisol yn ystod blwyddyn ariannol 2023-24, er mwyn ystyried y rhagolygon diweddaraf a symudiadau cyllideb yn ôl yr angen. Rwyf yn cael y newyddion ariannol diweddaraf yn rheolaidd ynghylch y rhagolygon ar gyfer fy mhortffolio i sicrhau bod cyllidebau'n aros ar y trywydd iawn i gyflawni fy mlaenoriaethau.

Rydym yn parhau i fonitro'n agos iawn i sicrhau bod cyllid yn cael ei fuddsoddi lle mae mwyaf ei angen, gan gefnogi ein blaenoriaethau – yn y lle iawn, ar yr adeg iawn.

6.2. Mae elfennau sylweddol o weithgarwch a wneir o dan MEG yr Economi yn dibynnu ar ffactorau allanol, sy'n amrywio o facro-economeg i'r galw a hyd yn oed y tywydd. Rhaid i'n gwasanaethau fel Busnes Cymru addasu i newidiadau yn yr economi, a gall newidiadau yn y galw am raglen effeithio ar gynlluniau fel ein darpariaeth yn y rhaglenni Cyflogaeth a Sgiliau, yn enwedig yng nghyd-destun cynllunio cyllideb flynyddol. Mae hyn yn golygu bod cynllunio ac ailflaenoriaethu effeithiol yn hanfodol. Wrth gwrs, mae hyn yn golygu y gall ffactorau sydd y tu hwnt i reolaeth Llywodraeth Cymru effeithio ar wariant, ond mae fy swyddogion yn monitro cynlluniau'n agos i gytuno ar opsiynau a chynigion ar gyfer camau unioni er mwyn ceisio rheoli gwariant net ar lefelau'r gyllideb.

7. Sylfaen Tystiolaeth / Gwerthusiad ac adolygiadau

7.1. Mae tystiolaeth o amrywiaeth eang o ffynonellau yn sail i'n penderfyniadau ariannol, fel ymchwil a gyhoeddwyd, gwaith ymgysylltu â rhanddeiliaid, ystadegau a gwerthusiadau polisi blaenorol. Mae hyn yn rhan annatod o'r broses o wneud penderfyniadau, gydag enghreifftiau i ddilyn.

7.2. Bydd gwerthusiad o raglen Trio Sci yn cael ei dderbyn cyn bo hir, a bydd y canfyddiadau'n help i lunio rhaglen gyfoethogi STEM newydd yn barod ar gyfer ei lansio ym mis Ebrill 2024. Amcan y gwerthusiad fydd archwilio:

- Asesiad o'r llinell sylfaen cyfalaf gwyddoniaeth a newid drwy amser, rhyw, grŵp rheoli, is-setiau rhanbarthol, ymgysylltu a niferoedd defnyddwyr drwy gyfrwng metrigau a nodwyd ar y dechrau;
- Y nifer sy'n astudio pynciau gwyddoniaeth TGAU, o'r nifer sy'n astudio pwnc gwyddoniaeth sengl gorfodol hyd at y nifer sy'n astudio'r uchafswm gwirfoddol o dri phwnc gwyddoniaeth. A'r nifer sy'n dilyn cymhwyster datblygu gyrfa galwedigaethol;
- Penderfynu a yw'r cysyniad o Gyfalaf Gwyddoniaeth wedi gwreiddio'n gadarnhaol yn y garfan sy'n cymryd rhan o ganlyniad i gysylltiad ag ymyriad cyfoethogi STEM strategol parhaus;
- Pennu a llywio argymhellion i'r dyfodol ar ymyriadau pellach yn ôl yr angen yn unol â thystiolaeth.

7.3. Rydym wedi cyhoeddi pa gamau rydym wedi'u cymryd mewn ymateb i gam un y Sgwrs Genedlaethol ar y Warrant i Bobl Ifanc (cyfres o arolygon a grwpiau ffocws gyda phobl ifanc 16-24 oed am eu profiadau addysg a chyflogaeth, a gynhaliwyd mewn tri cham rhwng 2022 a 2023) ar ein gwefan. Mae'r camau gweithredu'n cynnwys ymestyn yr ystod oedran cymwys i 19 oed i gofrestru ar gyfer rhaglen Twf Swyddi Cymru+ a dyblu cyfradd y Lwfans Hyfforddi i £60; lwfans prydau bwyd am ddim newydd; a chaniatáu hawlio 100% o gostau teithio dros dro (os ydych chi'n ymgymryd â hyfforddiant). Bydd yr adroddiadau ar gamau dau a thri yn cael eu cyhoeddi yn y flwyddyn newydd.

7.4. Mae gwerthusiadau o'n rhaglenni cyflogadwyedd cymunedol wedi cael eu cynnal yn ystod y flwyddyn ariannol bresennol. Daeth y rhaglenni Cymunedau am Waith a Rhieni, Gofal Plant a Chyflogaeth, a gefnogwyd gan Gronfa Gymdeithasol Ewrop, i ben ar 31 Mawrth 2023 ond mae Cymunedau am Waith a Mwy wedi parhau ac mae'r gwersi a ddysgwyd o'r gwerthusiadau wedi cael eu hadlewyrchu yn y ddarpariaeth. Drwy fentora a hyfforddiant dwys, mae Cymunedau am Waith a Mwy yn targedu ac yn cefnogi'r bobl fwyaf agored i niwed yn ein cymunedau, gan gynnwys pobl ifanc, pobl anabl, unigolion Du, Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig, gweithwyr hŷn, rhieni a gofalwyr. Mae gwerthusiad cychwynnol newydd gael ei gwblhau ar raglen Twf Swyddi Cymru+ sy'n dangos bod 89%

o bobl ifanc wedi dweud bod y cymorth a roddwyd gan y rhaglen wedi bodloni neu ragori ar ddisgwyliadau, wedi cefnogi eu datblygiad gyrfa a bod eu hanghenion unigol wedi cael eu hystyried gan arwain at weithgareddau hyfforddi a datblygu wedi'u teilwra. Dywedodd 97% o'r bobl ifanc fod rhaglen Twf Swyddi Cymru+ wedi gwella eu rhagolygon gwaith, gyda 91% o bobl ifanc yn dweud bod y rhaglen wedi gwella eu rhagolygon o ran cyflog yn y dyfodol.

7.5. Cynhyrchir amrywiaeth o wybodaeth gan yr Is-adran Cyflogadwyedd a Sgiliau i helpu i lywio penderfyniadau o fewn Cyflogadwyedd a Sgiliau, Llywodraeth Cymru yn ehangach, a rhanddeiliaid allanol. Mae'r rhain yn cynnwys yr Arolwg Sgiliau Cyflogwyr, lle cyhoeddwyd y prif ganfyddiadau ym mis Medi 2023, adroddiad gan y Swyddfa Ystadegau Gwladol (ONS) gyda ffigurau ychwanegol ar gyfer Cymru a ryddhawyd ym mis Rhagfyr 2023, a bydd cyfres lawn o adroddiadau ar gyfer Cymru yn cael eu cyhoeddi ddechrau 2024. Mae hyn yn rhoi gwybodaeth fanwl am y diffygion sgiliau y mae cyflogwyr yn eu hwynebu a sut y maent yn mynd i'r afael â'r diffygion hynny. Bydd adolygiad cyflym o dystiolaeth ar gefnogi pobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant i wireddu eu nodau yn cael ei gyhoeddi ym mis Ionawr 2024, gan ddarparu tystiolaeth i gefnogi'r gwaith o ddatblygu polisiau, yn enwedig y Warrant i Bobl Ifanc. Cynhyrchwyd crynodeb Cymru o'r rhagamcanion cyflogaeth Hanfodion Sgiliau 2035, gan roi barn ar ble mae data'n awgrymu y bydd y galw mwyaf ar y farchnad lafur yn y dyfodol.

7.6. Cynhaliwyd adolygiad annibynnol canol tymor o raglenni cymorth SMART, a gyhoeddwyd ym mis Medi 2020. Daeth yr adolygiad i'r casgliad bod cynnydd a pherfformiad SMART Cymru yn ffafriol yn erbyn y targedau dangosol. Roedd mwyafrif y buddiolwyr SMART Cymru a gyfwelwyd yn teimlo'n gadarnhaol am fanteision y cymorth roeddent wedi'i gael gan SMART Cymru (85%). Roedd buddiolwyr yn fodlon iawn â gwerth y cyllid a dderbyniwyd (90%), y gyfradd ymyrraeth berthnasol (66%) a'r hyblygrwydd yr oedd y cymorth cyllid yn ei roi (90%). Dechreuodd yr adolygiad terfynol o weithrediadau Cyfres SMART ym mis Rhagfyr 2022, ac fe'i cyhoeddir ym mis Mawrth 2024..

7.7. Mae Ysgol Busnes Caerdydd wedi cynnal astudiaeth effaith o wasanaeth Busnes Cymru:

Craidd a thwf Busnes Cymru (lefelau 1-4):

- Hyd at fis Mai 2021, amcangyfrifir bod cyfanswm gwariant y rhaglen yn £37.1m.
- Roedd 8,396 o fentrau wedi cael cymorth anariannol; 4,610 o fentrau newydd wedi cael cymorth; a 12,280 o unigolion wedi cael cymorth.
- Mae'r gwasanaeth wedi cynhyrchu £92m o fuddsoddiad busnes sy'n gysylltiedig â throsiant rhagamcanol o £7.76bn.
- Gallai'r swyddi ychwanegol sydd wedi cael eu creu/gweithgarwch fod yn gysylltiedig ag amcangyfrif o £380m o werth ychwanegol gros y flwyddyn.
- Gellir cysylltu pob £1 a fuddsoddir ag oddeutu £10 o gynnydd net yn y gwerth ychwanegol gros bob blwyddyn.
- Amcangyfrifir y byddai 7,234 o'r 14,471 o swyddi sydd wedi cael eu creu, hynny yw tua hanner y canlyniadau cyflogaeth, wedi gallu digwydd heb ymyriad Busnes Cymru o bosibl. Amcangyfrifir bod y swyddi net (ychwanegol) yn gysylltiedig ag oddeutu £380m o werth ychwanegol gros.
- Amcangyfrifir mai £2,564 yw'r gost fesul swydd sy'n cael ei chreu. Ar ôl ystyried ychwanegedd, £5,129 yw'r gost fesul swydd net sy'n cael ei chreu.
- Gallai cyfanswm y gweithgarwch o dan raglenni craidd a thwf Busnes Cymru fod yn gysylltiedig â £646m o werth ychwanegol gros.

- Mae'r gyfradd goroesi pedair blynedd yn 67% o'i chymharu â 33% ar gyfer sampl gyfatebol o fusnesau a oedd heb gael cymorth.

Rhaglen Cyflymu Twf Busnes Cymru:

- Hyd at fis Mehefin 2021, roedd y gyllideb gyffredinol ar gyfer y Rhaglen Cyflymu Twf yn £26.9m gydag oddeutu 85% o'r arian wedi'i rwymo.
- Ers 2015-16, mae'r Rhaglen Cyflymu Twf wedi cefnogi tua £377m o fuddsoddiadau menter, 9,755 o swyddi, a £266m o allforion.
- Mae'r cyfanswm o 9,755 o swyddi gros wedi'u creu yn golygu tua 5,332 o swyddi net – hynny yw, byddai tua 45% o'r canlyniadau cyflogaeth wedi gallu digwydd o bosibl heb ymyriad Rhaglen Cyflymu Twf Busnes Cymru. Amcangyfrifir bod y swyddi net hyn yn gysylltiedig ag oddeutu £410m o werth ychwanegol gros.
- Amcangyfrifir mai £2,329 yw'r gost fesul swydd gros sy'n cael ei chreu. Ar ôl ystyried ychwanegedd, amcangyfrifir mai £4,261 yw'r gost net fesul swydd sy'n cael ei chreu.
- Amcangyfrifir bod y gweithgarwch/swyddi ychwanegol sydd wedi cael eu creu yn dod i £410m o werth ychwanegol gros y flwyddyn.
- Gellir cysylltu pob £1 a fuddsoddir ag oddeutu £18 o gynnydd net yn y gwerth ychwanegol gros bob blwyddyn.
- £377m o fuddsoddiad busnes yn gysylltiedig â throsiant rhagamcanol o £5.99bn.
- Mae'r gyfradd goroesi pedair blynedd ymysg busnesau sydd wedi cael cymorth gan y Rhaglen Cyflymu Twf yn 77.4% o'i chymharu â 32.7% ar gyfer sampl gyfatebol o fusnesau a oedd heb gael cymorth.

8. Effaith costau byw ar raglenni a dyraniadau cyllideb

- 8.1. Mae'r argyfwng costau byw wedi deillio o ddatblygu economaidd macro a micro cyflym, dwys, sy'n cael ei yrru gan chwyddiant, ac mae'r effeithiau wedi cael eu teimlo gan unigolion, aelwydydd a chymunedau, yn enwedig y rheini sydd ar incwm isel ers diwedd 2021.
- 8.2. Mae'r argyfwng costau byw sy'n parhau yn dal i roi pwysau ar ein rhwydwaith darparwyr prentisiaethau sydd wedi dweud bod costau darparu yn cynyddu yn unol â chwyddiant.
- 8.3. Ym mlwyddyn gontract 2022/23, mewn ymateb i'r argyfwng costau byw, rhoddwyd cynnydd o 5% ar waith o ran costau fframwaith – mesur a gafodd ei groesawu'n fawr gan y rhwydwaith. Yn 2023/24 mae cynnydd pellach o 5% i gostau fframwaith, i gydnabod yr argyfwng costau byw parhaus, wedi cael ei roi ar waith yn unol â chynnydd tebyg yn y sector ôl-16. Mae hyn yn berthnasol i'r gwaith o ddarparu prentisiaethau rhwng Lefelau 2 a 5 o ddechrau blwyddyn contract 2023/24 (1 Awst 2023). Bydd hyn yn helpu i roi sefydlogrwydd i'r rhwydwaith gan ei alluogi i fod yn fwy cadarn drwy gefnogi'r gwaith o gadw staff a chynorthwyo ei allu i gyflawni'r contract.
- 8.4. Bydd pwysau parhaus sy'n gysylltiedig â chost darparu'r gwasanaeth prentisiaethau yn cael eu monitro tan 2024/25. Bydd unrhyw gynnydd pellach i gostau fframwaith yn effeithio ar nifer y prentisiaid sy'n gallu cael mynediad at y ddarpariaeth. Byddwn yn gweithio gyda'r sector prentisiaethau wrth i sefyllfa 2024/25 ddod i'r amlwg gyda'r nod o gynnal cynnyrch prentisiaeth o safon.
- 8.5. O ystyried effaith costau byw ar fusnesau bach a chanolig ar draws Cymru, mae Busnes Cymru yn cefnogi'r rheini sy'n wynebu ansicrwydd oherwydd yr argyfwng costau byw drwy gyfuniad o gymorth busnes ar-lein, dros y ffôn, 1-i-lawer ac 1-i-1, a hynny'n cael ei

deilwra yn ôl anghenion y cleient a gwahanol ranbarthau Cymru, yn dibynnu ar ofynion lleol. Mae'r gwasanaeth cynghori'n ymdrin â phob agwedd i helpu gyda materion costau byw, yn cynnwys meysydd fel ynni a gwastraff hyd at fesurau effeithlonrwydd dŵr.

- 8.6. Wrth ddarparu gweithgarwch dramor, mae costau (gan gynnwys costau teithio, ffioedd cyfranogi digwyddiadau, costau llety ac ati) i gyd wedi cynyddu oherwydd pwysau chwyddiant. Mewn termau real, mae hyn yn effeithio ar lefel y gweithgarwch y gellir ei gyflawni a'r cymorth busnes sydd ar gael.
- 8.7. Mae cynnydd mewn costau ymchwil sy'n effeithio ar gaffael offer arbenigol a chost cadw a recriwtio technegwyr a staff gwyddoniaeth arbenigol. Mae colli'r Cronfeydd Strwythurol wedi ychwanegu at y wasgfa ar y cyllid sydd ar gael. Mae hyn yn tanlinellu'r angen i newid y dull gweithredu i alwadau ymchwil mwy penodol sy'n gwreiddio effeithlonrwydd o ran y defnydd o gymorth a'i ffocws. Mae hyn wedi cael ei adlewyrchu yn yr ymgynghoriad cyhoeddus diweddar: [Cam nesaf rhaglen gyllid ar gyfer ymchwil Sêr Cymru | LLYW.CYMRU.](#)
- 8.8. Mewn dyfarniad offer ymchwil diweddar o dan Sêr Cymru, caniateid cefnogi elfen o gost economaidd lawn y prosiect. Mae'r dull hwn yn cydnabod pwysau economaidd ehangach ar yr un pryd â rhoi cyfle i wella gallu a chapasiti ein hymchwilyr yng Nghymru. Bydd y dull hwn yn cael ei gymhwyso mewn egwyddor i bob rhaglen cyfalaf neu refeniw yn y dyfodol.
- 8.9. O ganlyniad i'r argyfwng costau byw, rydym yn gweld lefelau cynyddol o dlodi mewn teuluoedd sy'n gweithio. Fodd bynnag, cyflogaeth yw'r ffactor pwysicaf o hyd o ran helpu unigolion i gymryd camau i symud allan o dlodi. Mae'n anochel y bydd effaith gyfunol cynnydd mewn costau byw a chyllidebau llai yn effeithio ar weithgareddau a chanlyniadau rhaglenni. Rydym yn rheoli'r pwysau hyn drwy newid ffocws neu ailstrwythuro gweithgareddau yn y tymor byr ac yn cynnal adolygiad sylfaenol o'n rhaglenni cyflogadwyedd fel rhan o'r rhaglen Un Model Gweithredu a nodir yn y cynllun ar gyfer cyflogadwyedd a sgiliau.

9. Goblygiadau hirdymor y pandemig

- 9.1. Mae'r **genhadaeth Economaidd** eisoes wedi rhoi Cymru ar lwybr sy'n cysylltu ein hymateb i'r pandemig â pholisïau diwydiannol gweithredol hirdymor. Cyhoeddwyd Y Genhadaeth Economaidd: Blaenoriaethau ar gyfer Economi Gryfach ar 28 Tachwedd, ac mae'n nodi ymrwymïadau ar draws pedwar maes cenedlaethol i helpu i roi ffocws i'n blaenoriaethau cyllido a pholisi. Nid oes tystiolaeth gredadwy na phrofiad diweddar yn cefnogi'r achos dros newid i ddadreoleiddio byrbwyll, disgwyliadau is o ran amodau gwaith a safonau amgylcheddol neu doriadau treth heb eu hariannu. Mae treiglo i lawr wedi colli pob hygredd.
- 9.2. Byddwn yn parhau i fuddsoddi mewn partneriaethau hirdymor sy'n gallu cysylltu arloesedd a sgiliau â gwell cyflogau a lles. Mewn sectorau fel awyrofod, diwydiannau creadigol, ac ynni, mae ein partneriaethau wedi creu gyfaoedd parhaol sy'n cefnogi cyllid teuluol cryfach mewn llawer o'n cymunedau.
- 9.3. Ni all Llywodraeth Cymru gefnogi pob cynnig ar gyfer ein heconomi ac anwybyddu realiti'r cyfyngiadau ariannol a roddir ar gyllideb Cymru. Bydd ein cenhadaeth yn llywio penderfyniadau drwy gyfnodau anodd a heriau cyllidebol difrifol.

- 9.4. Y llynedd, [dywedodd](#) The Prince's Trust fod dros 60% o bobl ifanc 16-25 oed wedi dweud bod dyfodol eu cenhedlaeth yn eu dychryn, gydag un o bob tri yn poeni na fydd eu rhagolygon gwaith byth yn gwella ar ôl y pandemig a'r argyfwng costau byw.
- 9.5. Mae Sgwrs Genedlaethol ein **Gwarant i Bobl Ifanc** wedi canfod problemau amlwg o ran hyder ac iechyd meddwl – dywedodd 76% o'r bobl ifanc a gymerodd ran fod diffyg hyder yn eu hatal rhag cyflawni eu nodau o ran gwaith, addysg neu hyfforddiant. Roedd bron i hanner yr ymatebwyr un ai wedi cael diagnosis swyddogol o gyflwr iechyd meddwl (20%) neu wedi dweud bod eu hiechyd meddwl yn dioddef (24%)^[1]. Mae contractwyr Twf Swyddi Cymru+ yn adrodd bod ar lawer o'r bobl ifanc maen nhw'n eu gweld angen cymorth a chefnogaeth ddwys gyda'u hiechyd meddwl a'u llesiant. Mae'r mater hwn wedi parhau ar gyfer 23-24 ac mae'n debygol o barhau yn 24-25.
- 9.6. Mae Busnes Cymru mewn sefyllfa i gefnogi'r rheini sy'n wynebu ansicrwydd sy'n deillio o'r pandemig, gan gynnwys cymorth ar feysydd fel cyngor busnes cyffredinol; cydraddoldeb a gwaith teg; effeithlonrwydd adnoddau; masnach ryngwladol; mentora ac ecsbloetio digidol. Darperir cymorth pwrpasol hefyd i helpu busnesau i gael gafael ar fwy o gyfleoedd caffael; gwella marchnata a gwerthu; cael gafael ar gyllid; a chyngor ym maes cyflogaeth, adnoddau dynol a sgiliau.
- 9.7. I'r perwyl hwnnw, rydym wedi ceisio cynnal gwariant ar ein Gwarant i Bobl Ifanc gymaint â phosibl wrth ddyrannu adnoddau drwy'r broses hon i bennu'r gyllideb.

10. Goblygiadau parhaus gweithredu trefniadau a rhwymedigaethau newydd o dan Gytundeb Masnach a Chydweithredu'r DU-UE;

- 10.1. Un o brif elfennau ein gweithgarwch hyrwyddo masnach yw'r farchnad Ewropeaidd. Yr Undeb Ewropeaidd yw partner masnachu mwyaf Cymru o hyd, gydag allforion nwyddau i'r UE yn cyfrif am £11.6 biliwn yn 2022, sef 56.6% o allforion Cymru (o'i gymharu â 52.2% o allforion y DU). Mae tîm Llywodraeth Cymru o Gyngorwyr Masnach Ryngwladol, sy'n gweithio ledled Cymru, ochr yn ochr â thimau tramor Llywodraeth Cymru (a phartneriaid allweddol eraill, gan gynnwys yr Adran Busnes a Masnach) yn parhau i ddarparu cymorth parhaus i'n hallforwyr i ddeall gofynion masnachu mewn marchnadoedd allweddol, yn cynnwys yr UE.
- 10.2. Mae ein hymrwymiad yn y Rhaglen Lywodraethu i roi ein Cynllun Gweithredu Allforio ar waith wedi sefydlu pecyn cymorth cynhwysfawr i fusnesau, gan ysbrydoli busnesau i ddechrau allforio, meithrin gallu allforio, dod o hyd i gwsmeriaid tramor, a chefnogi busnesau i gyrraedd marchnadoedd tramor.
- 10.3. Mae'r amgylchedd masnachu gydag Ewrop ers i'r DU adael yr UE yn dal yn fwy biwrocraataidd a chostus i fusnesau, gan effeithio ar allforion i'n partner masnachu mwyaf (UE). Mae cefnogi busnesau i ddeall y gofynion, a'r cyfleoedd yn y farchnad bwysig hon, yn elfen hanfodol o gyflawni'r Cynllun Gweithredu Allforio i Gymru.
- 10.4. O ystyried yr heriau gyda'r amgylchedd masnachu, mae goblygiadau o hyd o ran awydd buddsoddwyr i ystyried y DU i fuddsoddi ynddi yn hytrach na thir mawr Ewrop. Dangosir hyn gan fod y DU wedi colli ei statws fel y brif gyrchfan yn Ewrop i brosiectau buddsoddi byd-eang (EY, 2023).
- 10.5. Mae swyddogion o bob rhan o Grŵp yr Economi, y Trysorlys a'r Cyfansoddiad a'r Is-adran Addysg a Sgiliau yn cysylltu'n rheolaidd â swyddogion DSIT ac UKRI i geisio ysgogi

gwell cydweithio ar fuddsoddi sy'n cynnwys Cymru a phwyso am well aliniad â Rhaglen Lywodraethu Cymru a'r strategaeth economaidd genedlaethol a lleol yng Nghymru.

Cytundeb Cydweithio

10.6. Fel rhan o'r gyllideb hon, rydym yn cynnal ein hymrwymiad, a nodwyd yn y Cytundeb Cydweithio gyda Phlaid Cymru, ac yn parhau â'n buddsoddiad yn ARFOR, gyda £7m yn cael ei ddyrannu ym mlwyddyn ariannol 2024-25 i gefnogi'r gwaith o gyflawni rhaglen gwerth £11m.

11. Diwedd ar gronfeydd strwythurol yr UE

11.1. Gwnaed ymrwymadau na fyddai Cymru ar ei cholled am fod y DU yn gadael yr UE. Fodd bynnag, ni fydd Llywodraeth y DU yn darparu cyllid sy'n cyfateb i'r dyraniad cyfartalog blynyddol a geid drwy gronfeydd yr UE tan flwyddyn olaf y Gronfa Ffyniant Gyffredin yn 2024-25.

11.2. Mae Cymru wedi colli mynediad at gannoedd o filiynau o bunnoedd ers mis Ionawr 2021 pan fyddai rhaglenni newydd yr UE wedi dechrau. Mae hyn oherwydd bod Llywodraeth y DU yn defnyddio derbyniadau gweddilliol o gronfeydd yr UE yn ei chyfrifiadau – arian a oedd eisoes wedi'u neilltuo i brosiectau drwy raglenni 2014-2020 yr UE.

11.3. Mae ein cyfrifiadau ni, a rannwyd mewn [Datganiad Ysgrifenedig](#) gan y Gweinidog Cyllid ar 4 Mai 2022, yn dangos diffyg cyffredinol yng nghyllideb Cymru o dros £1.1bn o ran cronfeydd strwythurol a gwledig yr UE rhwng mis Ionawr 2021 a mis Mawrth 2025.

Y Gronfa Ffyniant Gyffredin

11.4. Yn ogystal â bod y cronfeydd newydd £1.1bn yn fyr, mae Llywodraeth y DU wedi defnyddio Deddf y Farchnad Fewnol i sianelu cyllid y Gronfa Ffyniant Gyffredin i awdurdodau lleol Cymru yn unig – gan osgoi Llywodraeth Cymru a'r Senedd er bod datblygu economaidd rhanbarthol yn fater datganoledig.

11.5. Mae hyn yn golygu nad yw Llywodraeth Cymru wedi cael mynediad i'r Gronfa Ffyniant Gyffredin (SPF) er bod oddeutu £890m o gronfeydd yr UE yn cefnogi prosiectau Llywodraeth Cymru drwy raglenni Cronfeydd Strwythurol yr UE 2014-2020.

11.6. Mae cyllid yr UE wedi cefnogi prosiectau Llywodraeth Cymru ar draws Cymru mewn meysydd fel cymorth busnes, cyflogadwyedd, sgiliau ac ymchwil, datblygu ac arloesi. Mae hyn yn cynnwys Busnes Cymru, y Banc Datblygu, rhaglenni prentisiaethau a hyfforddeiaethau, rhaglenni cyflogadwyedd cymunedol ac arloesi SMART.

11.7. Mae'r tanariannu a threfniadau'r Gronfa Ffyniant Gyffredin hefyd wedi arwain at leihad mawr yn yr arian ar gyfer sectorau eraill, yn cynnwys prifysgolion, colegau, sefydliadau trydydd sector a busnesau, a arferai gael cyllid UE ar raddfa fawr drwy Lywodraeth Cymru. Mae'r sectorau hyn bellach yn adrodd am golli swyddi a chau rhaglenni twf ac arloesi holl-bwysig.

11.8. Mae rhaglenni cymorth busnes, cyflogadwyedd a sgiliau newydd yn awr yn cael eu darparu gan awdurdodau lleol ond yn hytrach na chynigion unffurf ar draws Cymru neu'n rhanbarthol, mae'r ddarpariaeth a'r cyfleoedd yn amrywio yn dibynnu ar y dull gweithredu a'r amserlenni a bennir gan awdurdodau lleol. Mae darnio'r dirwedd gyllido

wedi creu risgiau sylweddol o ddyblygu darpariaeth, yn enwedig ym meysydd cymorth busnes, cyflogadwyedd a sgiliau.

- 11.9. Gyda phrosiectau Llywodraeth Cymru a Llywodraeth Leol bellach yn gwasanaethu'r un cynulleidfaoedd, mae angen deialog barhaus rhwng swyddogion i sicrhau bod pobl a busnesau'n cael y cymorth mwyaf priodol. O ystyried maint a nifer y prosiectau sydd bellach ar waith, mae hyn yn her barhaus. Mae amgylchedd wedi'i greu o ran cymorth busnes, cyflogadwyedd a darpariaeth sgiliau nad ywystal ag y gallai fod.
- 11.10. Byddai'r senarios hyn wedi cael eu hosgoi pe bai Llywodraeth y DU wedi caniatáu i ni reoli cyllid newydd llawn drwy ein *Fframwaith ar gyfer Buddsoddi Rhanbarthol*. Datblygwyd hwn gyda phartneriaid yng Nghymru a'r OECD ar sail yr ymrwymadau na fyddai'r ffaith fod y DU yn gadael yr UE yn golygu colli cyllid na phwerau datganoledig.

12. Ein gweithredoedd

- 12.1. Yr wyf fi, ynghyd â Gweinidogion a swyddogion eraill, yn aml yn cwrdd â llywodraeth leol a'n partneriaid yng Nghymru i sicrhau ein bod yn osgoi dyblygu darpariaeth, yn enwedig o ran cyflogadwyedd, sgiliau a chymorth busnes, cyn belled ag y bo modd, yn sgil y darnio ar y dirwedd ariannu yng Nghymru a achoswyd gan Lywodraeth y DU.
- 12.2. Rydym yn parhau i gynnal cyfarfodydd rheolaidd o'r Fforwm Strategol ar gyfer Buddsoddi Rhanbarthol yng Nghymru, o dan gadeiryddiaeth Huw Irranca-Davies AS, i rannu gwybodaeth a gwersi a ddysgwyd ymysg partneriaid yng Nghymru.
- 12.3. Mae diffyg mynediad at y Gronfa Ffyniant Gyffredin a'r crebachu mewn termau real ar ein grant bloc gan Lywodraeth y DU wedi golygu ein bod wedi gorfod gwneud penderfyniadau anodd ynghylch ein blaenoriaethau cyllideb er mwyn cyflawni cynlluniau Prentisiaethau, Cyflogadwyedd a Busnes Cymru sydd, yn y gorffennol, wedi elwa o gymorth ariannol yr UE.
- 12.4. Mae'n bosibl y bydd Cronfa Gymdeithasol Ewrop wedi darparu £206m o gyllid i'r rhaglen brentisiaethau rhwng 2015 a 2023. Bydd colli cyllid yr UE, heb unrhyw ddarpariaeth newydd wedi'i nodi, yn effeithio'n sylweddol ar y gwaith o ddarparu prentisiaethau o flwyddyn contract 2024/25 ymlaen, a'r disgwyl yw y bydd llai o brentisiaid yn gallu mynd ar y rhaglen.
- 12.5. Bydd diwedd cyllid strwythurol yn cael effaith sylweddol ar y ddarpariaeth Cyflogadwyedd a Sgiliau. Mae rhaglenni Cyflogadwyedd a Sgiliau, yn cynnwys Cymunedau am Waith a Mwy, Twf Swyddi Cymru+ a React+, a'u rhaglenni blaenorol, wedi elwa'n sylweddol o gyllid Cronfa Gymdeithasol Ewrop o dan rownd rhaglenni 2014-20 gyda chyfanswm o £181m o Gronfa Gymdeithasol Ewrop wedi'i gymeradwyo ar gyfer y gweithgareddau hyn. Gyda Chronfa Gymdeithasol Ewrop yn dod i ben yn 23-24 a heb gyllid newydd, mae hyn yn her sylweddol o ran cymorth cyflogadwyedd a sgiliau o 24-25 ymlaen.
- 12.6. Bydd y cynnydd yn y cyllid a dderbyniwyd yn 24-25 i gyflwyno'r Warrant i Bobl Ifanc o'i gymharu â 23-24 yn help i leihau effaith colli Cronfa Gymdeithasol Ewrop o ran ein rhaglenni allweddol, ond mae'r toriadau i gymorth Cyflogadwyedd a Sgiliau yn effeithio'n uniongyrchol ar y cyllid hwn.

- 12.7. Dros oes y rhaglen ERDF ddiwethaf (2015-23 i bob pwrpas), tynnodd cynlluniau SMART Llywodraeth Cymru £37.9m i lawr, gan arwain at ymgysylltu â thros 1,800 o gwmnïau a chefnogi dros 340 o gwmnïau a'r byd academiaidd gydag arian cyfatebol gwerth dros £100 miliwn ar brosiectau ymchwil a datblygu.
- 12.8. Cyllid craidd o £10m ar gyfer 24/25, a fydd yn talu 100% o gostau staff a gweithgarwch arloesi fel cystadlaethau caffael a ysgogir gan her, grantiau arloesi, Partneriaeth Trosglwyddo Gwybodaeth a chydweithio rhyngwladol. Dyma'r flwyddyn olaf yn y gyllideb 3 blynedd heb unrhyw gyllideb wedi'i phennu ar gyfer y blynyddoedd i ddod. Bydd yn cael effaith sylweddol a negyddol ar gefnogaeth a gweithgarwch ymchwil, datblygu ac arloesi yn y dyfodol.

13. Gweithredu deddfwriaeth

- 13.1. Nid oes deddfwriaeth gyfredol sy'n galw am ddarpariaeth yng nghynlluniau'r gyllideb ddrafft o fewn MEG yr Economi.
- 13.2. Mae [Deddf Addysg Drydyddol ac Ymchwil \(Cymru\)](#), a ddaeth yn gyfraith ar 8 Medi 2022, yn sefydlu'r Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil, corff newydd a noddir gan Lywodraeth Cymru, a bydd yn diddymu Cyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru (CCAUC) pan fydd yn weithredol. Cafodd y Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil ei sefydlu ym mis Medi 2023 a bydd yn weithredol ym mis Ebrill 2024, pan fydd yn dod yn gyfrifol am strategaeth, cyllid a goruchwyliaeth y sectorau canlynol:
- Addysg bellach (AB), gan gynnwys colegau a chweched dosbarth ysgolion
 - Addysg uwch (AU), gan gynnwys ymchwil ac arloesedd
 - Addysg oedolion a dysgu oedolion yn y gymuned
 - Prentisiaethau
- 13.3. Mae'r [weledigaeth strategol](#) yn amlinellu'r weledigaeth ar gyfer y sector addysg a hyfforddiant ôl-orfodol yng Nghymru. Mae sefydlu'r Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil yn hanfodol i wireddu'r weledigaeth hon.
- 13.4. Drwy ein rhaglen ddeddfwriaethol a'n hymrwymiad yn y Cytundeb Cydweithio gyda Phlaid Cymru, byddwn yn cyflwyno cynllun cofrestru a thrwyddedu statudol ar gyfer pob llety i ymwelwyr. Disgrifiodd datganiad a wnaed gan y Dirprwy Weinidog ar 14 Rhagfyr ein bwriad i fwrw ymlaen yn raddol â'r cynllun.
- 13.5. Bydd cam cyntaf y gweithredu'n golygu cynllun cofrestru. Unwaith y bydd cynllun cofrestru wedi'i sefydlu'n llawn, ein bwriad yw datblygu cynllun sy'n trwyddedu llety i ymwelwyr ar safonau diogelwch i ddechrau, cyn symud ymlaen i gynnwys trwyddedu ar safonau ansawdd.
- 13.6. Mae diweddarau neu greu deddfwriaeth newydd yn gofyn am lawer o adnoddau. Bydd y dadansoddiad manwl sydd ei angen i bennu cwmpas y gofynion ar y gwahanol gamau yn cymryd amser, gyda chostau amrywiol yn gysylltiedig â phob un. Bydd creu'r ddeddfwriaeth hon yn destun trafodaeth bellach ac, wrth gwrs, drafodaethau parhaus ar y gyllideb flynyddol. Ar gyfer 2024-25 bydd y gwaith hwn yn cael ei gyflawni o fewn dyraniad y gyllideb ar gyfer twristiaeth a'i drafod yn flynyddol fel rhan o'n trafodaethau ar y gyllideb.

- 13.7. Deddf Cyflogaeth a Hyfforddiant 1973. O dan adran 8 mae gan Weinidogion Cymru ddyletswydd i sicrhau bod “gwasanaethau perthnasol” yn cael eu darparu (h.y. gwasanaethau gyrfaoedd fel darparu cyngor ac arweiniad a gwybodaeth am bersonau sy’n ceisio, yn cael neu’n cynnig cyflogaeth a hyfforddiant, ac ati) i bersonau sy’n cael “addysg berthnasol” – hynny yw, addysg mewn ysgolion a cholegau AB, i benderfynu pa gyflogaeth fydd yn addas iddynt ac i’w cynorthwyo i gael cyflogaeth o’r fath, gan gynnwys unrhyw addysg neu hyfforddiant a allai fod yn ofynnol.
- 13.8. Deddf Dysgu a Sgiliau 2000. O dan adran 33 rhaid i Weinidogion Cymru annog unigolion i ddilyn addysg a hyfforddiant ôl-16, annog cyflogwyr i gymryd rhan yn y gwaith o ddarparu addysg a hyfforddiant ôl-16 ac annog cyflogwyr i gyfrannu at gostau addysg a hyfforddiant ôl-16 (mae ‘addysg a hyfforddiant ôl-16’ yn cynnwys addysg amser llawn a rhan-amser (ac eithrio addysg uwch) a hyfforddiant galwedigaethol). O dan adran 40 rhaid i Weinidogion Cymru sefydlu systemau ar gyfer casglu gwybodaeth sydd wedi’u cynllunio i sicrhau bod eu penderfyniadau o ran addysg a hyfforddiant yn cael eu gwneud ar sail gadarn, a chânt sicrhau bod cyfleusterau ar gael i ddarparu gwybodaeth, cyngor neu arweiniad am addysg neu hyfforddiant neu faterion cysylltiedig (gan gynnwys cyflogaeth).
- 13.9. Deddf Datblygu Diwydiannol 1982. O dan adran 12 caiff Gweinidogion Cymru roi grantiau neu fenthyciadau i unrhyw un y maent yn ystyried eu bod yn briodol at ddiben cynorthwyo i annog a gwella cysylltiadau rhwng diwydiant a’r rhai sy’n ymwneud ag addysg, ac annog pobl ifanc i ddilyn gyrfaoedd mewn diwydiant ac i ddilyn cyrsiau addysgol priodol.

14. Deddf Llesiant Cenedlaethau’r Dyfodol (Cymru) 2015 a Gwariant ataliol

- 14.1. Fel rhan o broses gyllideb 2023-24, rydym yn parhau i gyhoeddi Asesiad Effaith Integredig Strategol, gyda’r un olaf yn cael ei gyhoeddi ochr yn ochr â Chyllideb ddrafft 2023-24, sy’n amlinellu’r dystiolaeth gyd-destunol a oedd yn cefnogi ein penderfyniadau gwario, yn cynnwys y rheini sy’n ymwneud â phlant a phobl ifanc.
- 14.2. Mae’r Asesiad Effaith Integredig Strategol yn un o gyfres o ddogfennau a gyhoeddir fel rhan o’r Gyllideb ddrafft ac mae’n hollbwysig i ganfod tueddiadau allweddol, effeithiau strategol a chronnol ar lefel portffolio, ar draws amrywiaeth o feysydd, gan gynnwys rhoi ystyriaeth briodol ar draws y gofynion statudol.
- 14.3. Rydym wedi cyhoeddi asesiad wedi’i ddiweddarau gyda Chyllideb Ddrafft 2024-25 ar 19 Rhagfyr.
- 14.4. Rydym yn dal o’r farn fod ymgymryd ag asesiadau effaith drwy ddull integredig yn ein galluogi i gael gwell dealltwriaeth o effeithiau croestoriadol ac anfwriadol penderfyniadau gwario, ac i gynyddu effaith unrhyw gyllid sydd ar gael, gan leihau effeithiau anghymesur ar unrhyw grŵp neu ardal benodol.
- 14.5. Rydym yn gwneud hyn oherwydd drwy ystyried penderfyniadau gwario drwy nifer o lensys gallwn ddeall yn well eu heffaith integredig ar wahanol grwpiau o bobl ac ardaloedd, gan gynnwys ystyried Cydraddoldebau neu’r amgylchedd. Rydym yn cydnabod bod pobl a lleoedd yn aml-ddimensiwn ac mae’r dull integredig yn ceisio cipio effeithiau lluosog a chronnus.

- 14.6. Cynhelir asesiadau effaith manwl, gan gynnwys Asesiad o'r Effaith ar Hawliau Plant ac Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb fel rhan o'n gwaith parhaus o ddatblygu ac adolygu polisïau ac rydym yn parhau i ystyried, fel rhan o'n Cynllun Gwella'r Gyllideb, sut y gallwn adlewyrchu hawliau plant yn well yn ein gwaith o wella prosesau trethu a chyllidebu.
- 14.7. Mae Cynllun Gwella'r Gyllideb yn amlinellu ein gweledigaeth, gan gynnwys yr uchelgeisiau tymor byr a thymor canolig dros y pum mlynedd nesaf, er mwyn gwella ein prosesau blynyddol ar gyfer y gyllideb a threthi. Mae hyn yn cynnwys gwelliannau arfaethedig i'r ffordd o asesu effaith penderfyniadau a wneir ynghylch y Gyllideb. Mae'r cynllun hefyd yn myfyrio ar y gwaith a wnaed dros y 12 mis diwethaf.
- 14.8. Fel rhan o'r gwaith eleni, rydym yn edrych ar sut y gallwn gynnal adolygiad mwy cynhwysfawr o'n dull gweithredu ar Asesiad Effaith Integredig Strategol. Rydym yn bwriadu amlinellu rhagor o fanylion pan fyddwn yn cyhoeddi Cynllun Gwella'r Gyllideb wedi'i ddiweddarau ochr yn ochr â Chyllideb ddrafft 2024-25.
- 14.9. Rydym wedi ymgysylltu â'n Grŵp Cynghori ar Wella ac Asesu Effaith y Gyllideb ynghylch ein dull gweithredu o ran Asesiad Effaith Integredig Strategol ac wedi diwygio Cyllideb 2023-24 o ganlyniad i'r ymgysylltu hwn. Rydym yn parhau i ymgynghori â'r Grŵp Cynghori ar Wella ac Asesu Effaith y Gyllideb, ynghyd ag amrywiaeth o arbenigwyr a llywodraethau rhyngwladol, ar y ffordd orau o ddiwygio a gwneud gwelliannau i'r ffordd y cynhelir ein prosesau trethu a chyllidebu.
- 14.10. Yn hyn o beth, mae llywodraethau eraill sy'n symud i gyfeiriad llesiant ac yn gwreiddio datblygu cynaliadwy yn eu prosesau cyllideb wedi mynegi diddordeb mewn dysgu mwy am sut rydym ni wedi bod yn bwrw ymlaen â'r gwaith hwn ers 2015-16, gan mai ni oedd un o'r rhai cyntaf yn y byd i fabwysiadu'r dull hwn.
- 14.11. Ym mis Ionawr 2022, lansiodd Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru adolygiad i'r ffordd y mae Llywodraeth Cymru yn rhoi Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ar waith. [Adolygiad gan Gomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol i'r ffordd y mae peirianwaith Llywodraeth Cymru yn mynd ati i ddatblygu'n gynaliadwy ac yn diogelu gallu cenedlaethau'r dyfodol i ddiwallu eu hanghenion.](#)
- 14.12. O dan yr adolygiad, mae'r Comisiynydd yn edrych ar sut mae Llywodraeth Cymru yn sicrhau bod ei phrosesau, ei diwylliant gweithio a'i harweinyddiaeth yn y sector cyhoeddus yn gweithredu yn unol ag egwyddorion datblygu cynaliadwy.
- 14.13. Yn 2022, lansiodd Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol, Sophie Howe, Adolygiad Adran 20 i'r ffordd y mae peirianwaith Llywodraeth Cymru yn rhoi Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol ar waith. Cyhoeddwyd adroddiad yr adolygiad ar 12 Rhagfyr 2022. Derbyniodd Llywodraeth Cymru argymhelliad yr adolygiad i roi cynllun ar waith ac fe wnaethom amlinellu'r camau y bydd Llywodraeth Cymru yn eu cymryd i ddilyn yr argymhelliad.
- 14.14. Ar 7 Chwefror 2023, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru ei Chynllun Dysgu a Gwella Parhaus Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae'r Cynllun hwn yn dwyn ynghyd y camau y bydd Llywodraeth Cymru yn eu cymryd nawr a thros y blynyddoedd nesaf i gryfhau dealltwriaeth a defnydd ein sefydliad o Ddeddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Y Cynllun hwn hefyd yw ymateb llawn Llywodraeth Cymru i'r argymhelliad yn adroddiad adolygiad adran 20 y Comisiynydd.

- 14.15. Mae ein dull o ymdrin â pholisi masnach, drwy lens Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol, yn golygu ein bod yn ystyried bod cytundebau masnach yn ymwneud â mwy nag enillion economaidd yn unig. Credwn y dylai cytundebau masnach gynnwys darpariaethau ar faterion allweddol eraill fel hawliau gweithwyr a rhywedd a'r amgylchedd.
- 14.16. Mae'r Sgwrs Genedlaethol ar y Warrant i Bobl Ifanc a sefydlu Bwrdd Cynghori Pobl Ifanc y Warrant i Bobl Ifanc wedi hynny yn enghreifftiau o ymgysylltu'n uniongyrchol â phobl ifanc am eu profiadau go iawn er mwyn llywio syniadau polisi a chyllidebol.
- 14.17. Rydym hefyd yn ymgysylltu ac yn cydweithio â rhanddeiliaid drwy Grŵp Cynghori Rhanddeiliaid y Warrant i Bobl Ifanc a Bwrdd Gweithredol Twf Swyddi Cymru+.
- 14.18. Bydd parhau i gefnogi pobl ifanc drwy Twf Swyddi Cymru+ yn gyfraniad allweddol at atal pobl ifanc rhag mynd i gyfnod o ddiweithdra ac ymddieithrio o hyfforddiant neu waith; a bydd yn cyfrannu at atal effeithiau creithio tymor hir cyfnod o ddiweithdra.
- 14.19. Prif amcan rhaglen Twf Swyddi Cymru+ yw darparu cymorth unigol i bobl ifanc (16-18) a'u harfogi â sgiliau cyflogadwyedd a sgiliau hanfodol i'w galluogi i symud ymlaen i ddysgu ar lefel uwch, cyflogaeth neu brentisiaeth cyn gynted â phosibl, gan leihau'r risg o ddod yn NEET. Bydd pobl ifanc sy'n cymryd rhan yn y rhaglen yn elwa mewn amryw o ffyrdd, gan gynnwys gwella eu sgiliau hanfodol a' u sgiliau cyflogadwyedd, gwell canlyniadau cyflogadwyedd, manteision ariannol uniongyrchol, a gwella eu canlyniadau llesiant tymor hir.
- 14.20. Mae'n bwysig sicrhau bod y rheini sydd â nifer o rwystrau a/neu'r rheini sy'n rhannu nodweddion gwarchoddedig penodol yn cael mynediad cyfartal at y rhaglen ond hefyd yn cael canlyniadau cyfartal yn sgil cymryd rhan yn y rhaglen. Caiff atgyfeiriadau eu monitro yn ôl oedran, rhyw, ethnigrwydd a statws anabledd, gan gynnwys data a dadansoddiadau gan asiantaethau cyfeirio a meincnodi cyfraddau cyfranogi yn erbyn cyfartaleddau lleol a chenedlaethol; a chymryd camau cadarnhaol i wella cyfranogiad a chyrhaeddiad grwpiau a dangynrychiolir.
- 14.21. Mae'r Rhaglen Sgiliau Hyblyg yn rhoi cyfle uwchsgilio i weithwyr a all ddarparu manteision ariannol a chymdeithasol fel gwella eu siawns o aros mewn cyflogaeth drwy gynyddu'r tebygolrwydd o ddyrchafiad a rhoi hwb i'w morâl.
- 14.22. Mae Cymunedau am Waith+ yn cefnogi'r bobl fwyaf difreintiedig yn y farchnad lafur, gan gynnwys pobl ifanc, pobl anabl, y rheini sydd â chyflyrau iechyd hirdymor, unigolion Du, Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig, gofawyr a rhieni sydd â chyfrifoldebau gofal plant, pobl dros 50 oed a phobl â sgiliau isel. Mae tystiolaeth yn dangos bod effeithiau'r pandemig a'r argyfwng costau byw wedi cael effaith anghymesur ar yr unigolion hyn. Mae'r rhaglen yn darparu mentora un-i-un pwrpasol, hyfforddiant a chymorth ariannol i fynd i'r afael â rhwystrau i gyflogaeth. Cymunedau am Waith+ a ReAct+ yw prif ymatebion Llywodraeth Cymru i ddiswyddiadau ar raddfa fawr. Drwy helpu dros 22,000 o unigolion i gael gwaith dros y 5 mlynedd diwethaf, mae Cymunedau am Waith+ wedi bod yn ymyriad allweddol gan Lywodraeth Cymru i liniaru effeithiau tlodi a gwella cyfleoedd bywyd nid yn unig i'r unigolion eu hunain ond hefyd i'w teuluoedd.
- 14.23. Nod rhaglen ReAct+ yw helpu'r rheini y mae dileu swyddi wedi effeithio arnynt, y rhai sy'n ddi-waith yn y tymor byr, cyn-droseddwy'r neu droseddwy'r sy'n bwrw eu dedfryd yn y gymuned a phobl ifanc 18-24 oed nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant

i ddod o hyd i waith newydd mewn cyn lleied o amser ag sy'n bosibl, gan atal pobl rhag mynd i ddiweithdra tymor hir.

15. Cydraddoldeb, Cynaliadwyedd a'r Iaith Gymraeg

- 15.1. Fel rhan o'r Gyllideb Ddrafft, rydym wedi mabwysiadu dull integredig o asesu effaith, yn ogystal ag ystyried effaith penderfyniadau a pholisïau ar lesiant cymdeithasol, economaidd, diwylliannol ac amgylcheddol, fel y nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru), sy'n dal yn sbardun pwysig sy'n llywio ein hystyriaethau ynghylch y Gyllideb.
- 15.2. Mae ein Cyllideb, drwy'r Asesiad Effaith Integredig Strategol, yn nodi tueddiadau allweddol, effeithiau strategol a chronnol ar lefel portffolio, ar draws amrywiaeth o feysydd, gan gynnwys rhoi ystyriaeth briodol ar draws y gofynion statudol. Mae hyn yn sicrhau bod penderfyniadau cyllidebol strategol yn lleihau'r effaith anghymesur ar unrhyw un grŵp neu faes penodol; gan helpu hefyd i nodi cyfleoedd i gynyddu effeithiau cadarnhaol a lleihau anghydraddoldebau ar draws ein cymdeithas. Mae Asesiad Effaith Integredig Strategol cadarn yn sicrhau bod pob punt sy'n cael ei buddsoddi yn cael yr effaith gadarnhaol fwyaf.
- 15.3. Dylid darllen y ddogfen hon ar y cyd â naratif y Gyllideb ddrafft a dogfennau ategol, fel adroddiad y Prif Economegydd a'n dadansoddiad diweddaraf o'r effaith ddosbarthiadol, ochr yn ochr â'r manylion ym mhapurau tystiolaeth gweinidogion i bwyllgorau.
- 15.4. Mae gwerthusiad Sêr Cymru yn ystyried Themâu Trawsbynciol gan gynnwys gweithgarwch sy'n cefnogi cynaliadwyedd, cydraddoldeb a siaradwyr y Gymraeg. Drwy gefnogi ymchwil a rhaglenni cyfoethogi STEM, rydym yn parhau i archwilio a datblygu sut i feithrin uchelgais ac annog dysgu am oes a helpu i arfogi pawb â'r sgiliau cywir ar gyfer byd sy'n newid a meithrin cymunedau, diwylliant ac iaith gydnerth.
- 15.5. Bu'n rhaid gwneud dewisiadau anodd fel rhan o'r gyllideb hon o ystyried yr adnoddau cyfyngedig sydd ar gael. Rydym wedi dewis diogelu ein rhaglen brentisiaeth gymaint â phosibl. Mae ein rhaglen brentisiaeth yn seiliedig ar wybodaeth am y farchnad lafur a sgiliau yn ogystal ag ymchwil. Rydym yn disgwyl i ddarparwyr ddefnyddio ystod lawn o dystiolaeth gan gynnwys tueddiadau economaidd ac anghenion a disgwyliadau cyflogwyr, yn cynnwys y galw am sgiliau sero net. Mae gan Bartneriaethau Sgiliau Rhanbarthol rôl ganolog yn darparu gwybodaeth ac yn sbarduno newid ar lefel ranbarthol fel bod y ddarpariaeth yn cyd-fynd yn well â meysydd twf economaidd.
- 15.6. Mae mwy a mwy o angen am gymysgedd gwahanol o sgiliau a chymwysterau wrth i gyflogwyr addasu eu busnesau i ateb cyfleoedd digideiddio, deallusrwydd artifisial a chynaliadwyedd. Pan fydd fframweithiau a llwybrau prentisiaeth yn cael eu diwygio, bydd angen i'r Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil wreiddio sgiliau ar gyfer cefnogi cynaliadwyedd a nodau sy'n niwtral o ran yr hinsawdd, gan sbarduno twf sero net sectorau sy'n cynnwys gweithgynhyrchu, trafndiaeth, ynni a'r economi gylchol.
- 15.7. Rydym yn gwybod bod y newid i economi wyrddach yn gofyn am lefelau uchel o gylcholrwydd, lle parheir i ddefnyddio adnoddau gan ychwanegu gwerth economaidd ac osgoi gwastraff. Gall hyn greu swyddi a chyfleoedd sgiliau mewn diwydiannau presennol a newydd, o ynni adnewyddadwy i atgyweirio. Mae'r economi hon yn rhan annatod o gymdeithas carbon isel, lle gall y seilwaith sgiliau gefnogi, er enghraifft, prosiectau ynni adnewyddadwy a chartrefi cynaliadwy.

- 15.8. Gyda sefydlu'r Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil daw'r cyfle i gael mwy o gydweithio rhwng systemau addysg a hyfforddiant, lle gall prentisiaethau weithio ochr yn ochr â rhaglenni sgiliau ac addysg eraill i ddarparu mynediad llyfn at y dilyniant cywir i'r unigolyn. Mae angen i addysg bellach, addysg uwch a `darparwyr hyfforddiant annibynnol edrych ar gyfleoedd i gydweithio i gefnogi cynnydd fertigol ar draws prentisiaethau.
- 15.9. Fel rhan o'r gyllideb hon, rydym yn diogelu'r Cynllun Cymhellion i Gyflogwyr sydd â'r nod o annog cyflogwyr i recriwtio prentisiaid. Mae'r cynllun yn annog cyflogwyr i recriwtio pobl anabl drwy ddarparu cymhelliant ariannol. Ar ben hynny, rydym yn parhau â'r rhaglen prentisiaeth ar y cyd a gefnogir, a gyflwynwyd yn benodol i alluogi pobl anabl sydd ag anghenion dysgu a chyflogaeth cymhleth i gael mynediad at brentisiaeth.
- 15.10. Mae Gyrfa Cymru a Cymru'n Gweithio yn gyfrifol am helpu pobl i sicrhau'r yrfa orau sydd ar gael iddyn nhw. Mae hyn yn cynnwys derbyn cefnogaeth i gynyddu dyheadau, codi ymwybyddiaeth o gyfleoedd hyfforddiant a chyflogaeth, cefnogi pobl i ddatblygu'r sgiliau a'r cymwyseddau i reoli eu gyrfaoedd eu hunain, a helpu pobl i ddefnyddio'r galluoedd hyn i gael gafael ar hyfforddiant priodol, dysgu pellach neu gyflogaeth, a symud ymlaen. Mae'r defnydd o ddelweddau, iaith a'r cyfryngau amrywiol, a ddefnyddir i hyrwyddo neu ddarparu gwasanaethau, yn ystyried gwahanol anghenion eu cwsmeriaid. Mae Gyrfa Cymru, fel gyda'n holl ddarpariaeth cyflogadwyedd a sgiliau, yn darparu gwasanaeth cwbl ddwyieithog ar draws ei holl 'sianeli' gwasanaeth, gan gynnwys dros y ffôn, wyneb yn wyneb a'r wefan.
- 15.11. Mae ein rhwydwaith o Hyrwyddwyr Cyflogaeth Pobl Anabl yn helpu i gau'r bwlch rhwng pobl anabl a gweddill y boblogaeth sy'n gweithio. Mae'r hyrwyddwyr wedi annerch cannoedd o gyflogwyr a phartneriaid cyflenwi allweddol mewn fforymau a digwyddiadau, gan gysylltu cyflogwyr sy'n ceisio recriwtio â chronfa o bobl anabl sy'n chwilio'n frwd am waith; darparu cyngor cyflogaeth i'r gymuned fusnes; cynghori ar newidiadau a gweithdrefnau polisi a helpu cwmnïau i wneud yr Ymrwymiad Hyderus o ran Anabledd.
- 15.12. O ran prentisiaethau cyfrwng Cymraeg a dwyieithog, mae darparwyr a'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol yn cydweithio i gynyddu capasiti yn y sector a bydd angen i'r gwaith hwn barhau os ydym am greu mwy o gyfleoedd i bobl ifanc ddysgu a hyfforddi drwy gyfrwng y Gymraeg. Bydd gan y Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil ddyletswyddau penodol hefyd mewn perthynas â'r Gymraeg a bydd angen iddo weithio'n effeithiol gyda darparwyr a'r Coleg fel bod mwy o bobl ifanc yn gallu dysgu drwy gyfrwng y Gymraeg a datblygu eu sgiliau Cymraeg.
- 15.13. Mae rôl y Coleg Cymraeg Cenedlaethol wedi cael ei ehangu i ddarparu cymorth wedi'i dargedu ar gyfer y sectorau addysg bellach a phrentisiaethau. Mae [Cynllun Gweithredu](#) uchelgeisiol y Coleg ar gyfer Addysg Bellach a Phrentisiaethau Cyfrwng Cymraeg yn nodi'r camau gweithredu sydd eu hangen i gynyddu capasiti yn y sectorau hyn ac rydym yn buddsoddi cyllid ychwanegol i gefnogi'r gwaith o gyflawni mewn meysydd blaenoriaeth. Mae gwaith gyda'r Coleg yn parhau i adnabod sectorau lle dylid datblygu fframweithiau newydd neu gapasiti ychwanegol ar gyfer prentisiaethau cyfrwng Cymraeg a dwyieithog. Ar ben hynny, er mwyn annog pobl i ddilyn prentisiaethau cyfrwng Cymraeg a dwyieithog, rydym wedi cyflwyno model cyllido arloesol yn ddiweddar sy'n rhoi cyllid ychwanegol i ddarpariaeth ddwyieithog.

- 15.14. Prif amcan rhaglen Twf Swyddi Cymru+ yw darparu cymorth unigol i bobl ifanc (16-19) a'u harfogi â sgiliau cyflogadwyedd a sgiliau hanfodol i'w galluogi i symud ymlaen i ddysgu ar lefel uwch, cyflogaeth neu brentisiaeth cyn gynted â phosibl, gan leihau'r risg o ddod yn NEET (ddim mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant).
- 15.15. Mae tystiolaeth bod y garfan darged yn fwy tebygol o fod â rhwystrau lluosog, er enghraifft anghenion dysgu ychwanegol, iechyd meddwl a materion tai. Gallant hefyd fod â chyfrifoldebau gofalu am bobl eraill sydd â phroblemau iechyd a/neu ei chael hi'n anodd cael gafael ar waith oherwydd natur wledig yr ardal ble maen nhw'n byw a materion trafndiaeth.
- 15.16. Mae'r rhaglen yn helpu i roi mwy o gyfle i gyfranogwyr ifanc gael gwaith cynaliadwy ac, yn ei dro, lleihau tlodi. Mae'r rhaglen hefyd yn cynyddu'r cyfleoedd i unigolion drwy eu galluogi i gymryd rhan mewn gweithgareddau diwylliannol, a fydd yn annog ac yn hyrwyddo cyfranogiad yn y celfyddydau, chwaraeon a hamdden. Mae'r rhaglen yn hyrwyddo adeiladu tîm, gweithgareddau cymunedol yn ogystal â gwerthfawrogiad a dealltwriaeth o fanteision gweithgarwch corfforol.
- 15.17. Yn y Strategaeth Gymunedol, mae darparwyr yn nodi sut y maent yn adlewyrchu anghenion y bobl ifanc yn y gymuned leol. Maen nhw'n nodi sut maen nhw'n gweithio'n agos gyda chyflogwyr lleol a rhanddeiliaid eraill (gan gynnwys awdurdodau lleol, Gyrfa Cymru, y trydydd sector a sefydliadau cymunedol eraill) i wreiddio eu hunain yn y gymuned leol, gwneud cysylltiadau lleol a gweithio gyda'i gilydd i gyflawni nodau llesiant tymor hir pobl ifanc.
- 15.18. Mae Cymunedau am Waith+ yn cefnogi'r bobl fwyaf difreintiedig yn y farchnad lafur, gan gynnwys pobl ifanc, pobl anabl, y rheini sydd â chyflyrau iechyd hirdymor, unigolion Du, Asiaidd a lleiafrifoedd ethnig, gofaluwr a rhieni sydd â chyfrifoldebau gofal plant, pobl dros 50 oed a phobl â sgiliau isel. Mae'r rhaglen yn darparu mentora un-i-un pwrpasol, hyfforddiant a chymorth ariannol i fynd i'r afael â rhwystrau i gyflogaeth. Bydd y toriadau sylweddol yng nghyllideb y rhaglen yn effeithio'n uniongyrchol ar gefnogaeth a chanlyniadau i'r unigolion hyn.
- 15.19. Mae rhaglen ReAct+ wedi ymrwymo i thema drawsbynciol cynaliadwyedd ac mae'r gwaith o ddarparu'r rhaglen bellach ar-lein yn bennaf; mae hyn wedi lleihau dibyniaeth y rhaglen ar ffurflenni papur. Mae'r rhaglen yn seiliedig ar wybodaeth gadarn am y farchnad lafur a gall ariannu cyrsiau hyfforddi sy'n arfogi cyfranogwyr y rhaglen â'r sgiliau y mae cyflogwyr yn chwilio amdanynt mewn sectorau newydd a rhai sy'n datblygu. Mae'r rhaglen wedi ariannu cyrsiau gydag elfen 'werdd' fel ailgylchu a gosod paneli solar. Mae'r rhaglen yn annog cyfranogwyr i ddilyn cyrsiau hyfforddi mor agos â phosibl at eu cartrefi er mwyn lleihau teithio. Os oes angen teithio i gyrsiau hyfforddi, anogir y rhai sy'n cymryd rhan i ddefnyddio trafndiaeth gyhoeddus lle bynnag y bo hynny'n bosibl.

16. Effaith ar Amddifadedd a Thlodi

- 16.1. Gwyddom fod anghydraddoldeb yn cael effaith negyddol ar dwf economaidd a chanlyniadau cymdeithasol. Y ffordd orau o sicrhau twf yw cael cynifer o bobl â phosibl i gymryd rhan mewn gwaith cynaliadwy o ansawdd da, lle maent yn cael cyflog teg, gan sicrhau bod hyn yn cael ei rannu'n deg ar draws ardaloedd daearyddol a gwahanol ddemograffeg, yn enwedig ymysg grwpiau heb gynrychiolaeth ddigonol.

- 16.2. Byddwn yn parhau i annog pobl ifanc i ddilyn prentisiaethau fel rhan o'r [Warant i Bobl Ifanc](#). Bydd y grŵp oedran 16-25 yn parhau i fod yn flaenoriaeth i bobl sy'n dechrau prentisiaethau – rydym yn gosod blaenoriaethau'n flynyddol ar gyfer deiliaid contractau prentisiaethau a gomisiynir. Mae ein strategaeth marchnata a chyfathrebu yn canolbwyntio ar hyrwyddo prentisiaid a chyflogwyr newydd drwy ddatlu llwyddiannau a manteision prentisiaethau'n eang; gan godi ymwybyddiaeth o'r cyfleoedd sydd gan y rhaglen i'w cynnig i gyflogwyr o bob maint. Rydym wedi ehangu'r gwasanaethau rheng flaen drwy Cymru'n Gweithio, seilwaith cynghori a mentora Cymunedau am Waith+ a Swyddfeydd Cyflogaeth mewn Addysg Bellach. Rydym hefyd yn helpu pobl ifanc i bontio o addysg i'r farchnad lafur gan sicrhau bod nifer o bwyntiau mynediad ar gyfer oedolion a phobl ifanc, wedi'u cysylltu â'u sefydliad neu ddarparwr presennol.
- 16.3. Ar ben hynny, byddwn yn monitro effaith y toriadau a wneir i'n rhaglenni. Yn ddiweddar, rydym wedi bod yn edrych ar ddefnyddio hanes prentisiaid o fod yn gymwys i gael prydau ysgol am ddim fel dangosydd o amddifadedd, a'r cysylltiad rhwng hyn a chyfraddau llwyddiant. Cafodd y gwaith hwnnw ei gyhoeddi mewn erthygl [Defnyddio hanes unigolion o ran prydau ysgol am ddim fel dangosydd o amddifadedd mewn perthynas â deilliannau prentisiaethau a chyfleoedd dysgu oedolion: Awst 2021 i Orffennaf 2022](#) ar 7 Tachwedd. Mae'r data'n ymwneud yn bennaf â phobl ifanc 16-24 oed. Mae'r swyddogion yn gweithio i ddeall yr effaith fesul sector sgiliau a lefel prentisiaethau ac yn ystyried pa ymyriadau allai gefnogi gwelliannau.
- 16.4. Mae perthynas amlwg rhwng twf economaidd, swyddi a mynd i'r afael â thlodi. Mae cyflogaeth ddiogel a chynaliadwy sy'n talu'n dda yn rhoi llwybr allan o dlodi a gwarchodaeth rhag tlodi, nid yn unig i'r unigolyn, ond i'w ddibynnyddion ac i'r gymuned drwyddi draw. Nod ein rhaglenni cyflogadwyedd yw helpu pobl i gael swyddi cynaliadwy o ansawdd uchel.
- 16.5. Mae'r Rhaglen Sgiliau Hyblyg yn cynnig cyfle i gyflogwyr wella sgiliau eu gweithlu drwy gefnogi ymyriadau hyfforddi newydd. Mae hyn yn rhoi budd uniongyrchol i aelodau unigol o'r gweithlu sy'n cael sgiliau uwch a throsglwyddadwy oherwydd buddsoddiad Llywodraeth Cymru. Mae'n cefnogi uchelgeisiau Llywodraeth Cymru ar gyfer lleihau tlodi mewn gwaith drwy gynyddu setiau sgiliau'r gweithlu presennol yng Nghymru sy'n rhoi cyfle i unigolion symud ymlaen mewn cyflogaeth a chynyddu eu cyflog o ganlyniad i hyn.
- 16.6. Mae ein holl Raglenni Cyflogadwyedd yn galluogi cyfranogwyr i gael gafael ar gymorth ariannol uniongyrchol ar gyfer rhwystrau fel costau teithio a chynhaliad wrth ymgymryd â hyfforddiant, mynd ar brofiad gwaith neu i gyfweiliadau. Yn yr un modd, gellir ariannu costau gofal plant tra bo unigolion yn ymgymryd â hyfforddiant ac mae costau cychwyn hanfodol ar gyfer y rhai sy'n mynd yn hunangyflogedig hefyd yn cael eu hariannu.

17. Newidiadau i'r demograffeg – Poblogaeth sy'n heneiddio

- 17.1. Mae ein gweithlu yng Nghymru yn heneiddio ac efallai na fydd pobl ifanc sy'n ymuno â'r farchnad lafur yn llenwi'r holl swyddi gwag. Ledled y DU, mae cenhedlaeth y babanod ar ôl yr Ail Ryfel Byd bellach yn yr oed ymddeol neu'n agosáu ato. Gan mai'r demograffeg hyn yw'r gyfran fwyaf o bobl sydd wedi'u geni yn y DU, mae'r gronfa lafur o bobl dros 50 oed yn tyfu ac mae'r gronfa o bobl dan 50 oed a fydd yn cymryd eu lle yn lleihau. Mae'r newid demograffig hwn yn rhoi pwysau ar gyflogwyr sy'n ei chael yn fwyfwy anodd recriwtio a chadw staff.

17.2. Y sectorau prentisiaeth yr effeithir arnynt yn benodol yw'r rhai sy'n canolbwyntio ar bobl a lle nad yw'r gwaith yn addas ar gyfer awtomeiddio, fel gofal iechyd, adeiladu a lletygarwch. Yng nghyd-destun rhoi terfyn ar y rhyddid i symud i lafur o Ewrop, gall denu talent i'r sectorau hyn fod yn broblematic. Yng nghyd-destun Cymru, ar adeiladu y mae diwedd symudiad rhydd yn effeithio leiaf, ac mae'r rhan fwyaf o brentisiaid yn 16-19 oed, sy'n grŵp blaenoriaeth. O ran gofal iechyd a lletygarwch, ni all prentisiaethau eu hunain ddatrys problemau recriwtio – mae cyflogau ac amodau mewn perthynas â sectorau eraill yn effeithio ar recriwtio. Bydd ein strategaeth marchnata a chyfathrebu yn parhau i ganolbwyntio ar hyrwyddo prentisiaid a chyflogwyr newydd; a bydd ymgyrch gofal cymdeithasol 'gofalwn' yn parhau i fod yn weithredol.

18. Gwariant ataliol a Gwerth am Arian

18.1. Mae'r cynigion cyllideb hyn yn adlewyrchu f'ymrwymiad parhaus i ddiogelu a blaenoriaethu buddsoddiad sy'n cefnogi mesurau ataliol cyn belled ag y bo modd o ystyried y penderfyniadau anodd yr wyf wedi gorfod eu gwneud ar draws fy mhortffolio. Mae gwerth am arian ac eglurder ynghylch sut rydym yn defnyddio ein hadnoddau'n effeithiol yn rhan ganolog o'r broses o gyflawni ein blaenoriaethau. Pan fydd gwariant yn cael ei gynllunio yn unol â blaenoriaethau, mae gennym brosesau cadarn ar waith i sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithiol ac i'r dibenion a fwriadwyd.

18.2. Cyfeirir at yr asesiad a gwerth am arian yn nes ymlaen yn y cwestiynau penodol.

b) Meysydd penodol

b.1. Mae'r adran hon yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am feysydd penodol, yn unol â chais y Pwyllgor.

19. Yr Economi

Cymorth i helpu busnesau a gweithwyr o ganlyniad i gostau byw uwch a Chymorth parhaus i helpu busnesau gyda'r adferiad hirdymor yn sgil y pandemig

19.1. Mae cymorth uniongyrchol ar gael i fusnesau sy'n wynebu ansicrwydd oherwydd yr argyfwng costau byw a dod dros effaith y pandemig drwy gyfuniad o gymorth ar-lein, dros y ffôn, 1-i-lawer ac 1-i-1, sydd wedi'i deilwra yn ôl anghenion y cleient a gwahanol ranbarthau Cymru, yn dibynnu ar ofynion lleol. Mae'r gwasanaeth ar gael i gynorthwyo busnesau sydd eisoes yn bodoli, busnesau newydd ac unigolion sy'n ystyried bod yn hunangyflogedig, ac mae modd cael mynediad ato'n ddigidol drwy <https://businesswales.gov.wales/cy>, sianeli cyfryngau cymdeithasol a llinell gymorth 03000 6 03000.

Dyraniadau mewn perthynas â'r Rhaglen Porthladdoedd Rhydd yng Nghymru

19.2. Mae'r rhaglen Porthladdoedd Rhydd yn cynnwys rhai costau sy'n cael eu talu gan Lywodraeth y DU ac eraill y mae disgwyl i Lywodraeth Cymru eu talu. Mae Llywodraeth y DU wedi nodi ei bod yn darparu £2m o gyllid capasiti ar gyfer darpar Borthladdoedd

Rhydd (£600k yn 2023/24 ac £1.4m disgwylidig yn 2024/25). Mae'r cyllid hwn yn cael ei dalu i'r Porthladdoedd Rhydd gan Lywodraeth Cymru a'i ad-dalu gan Lywodraeth y DU. Bydd y trosglwyddiadau'n cael eu gweithredu yn nes ymlaen yn 2024-25 ar ôl i Lywodraeth y DU ffurfioli'r cyllid hwn yn ein cyllideb.

- 19.3. Mae costau uniongyrchol Llywodraeth Cymru hyd yma yn cynnwys staff yn Llywodraeth Cymru, cymorth cyfreithiol a chynngor technegol. Bydd costau yn y dyfodol hefyd yn cynnwys monitro a gwerthuso a'r costau sy'n gysylltiedig â defnyddio ysgogiadau datganoledig mewn Porthladdoedd Rhydd yng Nghymru. Nid yw'r costau sy'n gysylltiedig â defnyddio ysgogiadau datganoledig, fel rhyddhad a chadw Ardrethi Annomestig, yn hysbys eto. Disgwylir i'r rhain ddod yn gliriach wrth i ddarpar Borthladdoedd Rhydd Cymru gyflwyno eu Hachosion Busnes Amlinellol ym mis Rhagfyr.
- 19.4. Yn Natganiad yr Hydref, cyhoeddodd Llywodraeth y DU estyniad i'r Rhaglen Porthladdoedd Rhydd yn Lloegr i 10 mlynedd. Mae Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda Llywodraeth y DU i asesu goblygiadau estyniad i ysgogiadau datganoledig ac ystyried a ellir cymhwyso hyn yng Nghymru.

Dyraniadau mewn perthynas â'r posibilrwydd o greu 'parthau buddsoddi' yng Nghymru

- 19.5. Ers i Lywodraeth y DU lansio'r Rhaglen Parthau Buddsoddi, rydym wedi bod yn ymgysylltu â nhw ar lefel Gweinidogion a swyddogion ynghylch manylion eu polisi a'u dull gweithredu. Mae penderfyniad wedi'i wneud i greu 2 Barth Buddsoddi yng Nghymru.

Dyraniadau i gefnogi datblygiad economaidd rhanbarthol, (gan gynnwys y rhai a wnaed i ddatblygu a chyflawni'r fframweithiau economaidd rhanbarthol, y Cymoedd Technoleg, a rhaglen Arfor 2)

Fframweithiau Economaidd Rhanbarthol

- 19.6. Ym mis Rhagfyr 2021, fe wnaethom gyhoeddi'r fframweithiau economaidd rhanbarthol ar gyfer y pedwar rhanbarth yng Nghymru. Mae'r Fframweithiau Economaidd Rhanbarthol yn rhan hanfodol o'n hymrwymiad i fodel datblygu economaidd sy'n seiliedig ar leoedd, lle rydym yn adeiladu ar gryfderau penodol ein rhanbarthau ac yn gweithio gyda nhw.
- 19.7. Lluniwyd y fframweithiau gyda phartneriaid ym mhob un o'r rhanbarthau, gan gynnwys awdurdodau lleol a chyrrff rhanbarthol.
- 19.8. Maent yn seiliedig ar dystiolaeth a chytundeb, gyda blaenoriaethau clir sy'n cyd-fynd â'n fframwaith ar gyfer buddsoddi rhanbarthol, y genhadaeth economaidd ac, wrth gwrs, y rhaglen lywodraethu.
- 19.9. Mae'r dull aeddfed yma o weithredu yn hanfodol er mwyn creu gweledigaeth ar y cyd gydag amcanion cyffredin i sicrhau Cymru decach, wyrddach a mwy llewyrchus.
- 19.10. Yn ogystal â'r dyraniad uniongyrchol o gyllid drwy fy MEG, mae'r Fframweithiau Economaidd Rhanbarthol yn darparu'r blaenoriaethau strategol ar gyfer buddsoddi rhanbarthol ar draws y Llywodraeth. Yn ogystal, mae cyllideb rhanbarthol fach o £300k wedi'i dyrannu ar gyfer 24/25 i gefnogi amrywiaeth o brosiectau sy'n cyd-fynd â blaenoriaethau'r Fframweithiau Economaidd Rhanbarthol.

Y Cymoedd Technoleg

- 19.11. Bydd dyraniad refeniw o £1.758m ar gyfer blwyddyn ariannol 2024-25 yn cefnogi Rhaglen Cymoedd Technoleg Llywodraeth Cymru - mae wedi ymrwymo £100m dros 10 mlynedd i greu 1,500 o swyddi cynaliadwy ym Mlaenau Gwent a'r cyffiniau drwy fanteisio ar gyfleoedd sy'n deillio o'r pedwerydd chwyldro diwydiannol, gan annog mabwysiadu technolegau digidol a datblygu uwch dechnolegau gwerthfawr sy'n cefnogi diwydiannau arloesol.
- 19.12. Hyd yma, mae buddsoddiad y Cymoedd Technoleg wedi helpu i greu 298,000 troedfedd sgwâr o ofod llawr newydd a gofod llawr wedi'i adnewyddu, gan alluogi 600 o swyddi posibl. Mae'n cefnogi gwydnwch, effeithlonrwydd a'r defnydd o dechnoleg mewn busnesau bach a chanolig eu maint ac yn codi ymwybyddiaeth o yrfaedd sy'n gysylltiedig â STEM ac yn hyrwyddo'r nifer sy'n astudio pynciau STEM yn yr ysgol ac ôl-16. Bydd y ffigurau hyn yn parhau i dyfu wrth i'r prosiect sy'n cael ei ddatblygu ar hyn o bryd ddwyn ffrwyth.
- 19.13. Mae un o'n buddsoddiadau mwyaf drwy Raglen y Cymoedd Technoleg yn fwy na £16 miliwn ar gyfer sefydlu Campws Technoleg Thales yng Nglynebwy – partneriaeth rhwng Llywodraeth Cymru, y byd academiaidd, busnes a Thales UK Ltd. Mae'r campws yn darparu cyfleusterau arloesol o'r radd flaenaf sy'n ymchwilio i atebion i seibergadernid seilwaith cenedlaethol critigol ac mae'n brosiect catalydd allweddol ar gyfer twf a datblygu economaidd yn Ne Cymru.

ARFOR 2

- 19.14. Ym mis Hydref 2022, ymrwymodd Llywodraeth Cymru, fel rhan o'r Cytundeb Cydweithio gyda Phlaid Cymru, i gyd-gynhyrchu cam 2 rhaglen ARFOR gyda llywodraeth leol gan ymrwymo £11m (dros 3 blynedd) tuag at y rhaglen. Mae cyllid ARFOR wedi cael ei ailbroffilio i £4m ym mlwyddyn ariannol 23-24 a £7m yn 24-25.
- 19.15. Mae'r swyddogion yn parhau i weithio gyda Bwrdd presennol ARFOR (sy'n cynnwys 4 Arweinydd awdurdodau lleol Ynys Môn, Gwynedd, Ceredigion a Sir Gaerfyrddin a'u swyddogion) i fwrw ymlaen â rhaglen ARFOR 2 a fydd yn:
- a. Ceisio adeiladu ar brofiad rhaglen flaenorol ARFOR
 - b. Ystyried yr adroddiad gwerthuso gan Wavehill Consulting
 - c. Ategu gweithgarwch presennol neu arfaethedig, sy'n berthnasol, gan gynnwys, er enghraifft, Busnes Cymru, Cynllun Cymunedau Tai Cymru a gwaith Simon Brookes ac ati.
- 19.16. Ar ôl gwneud gwaith cynllunio manwl ar yr ymyriadau arfaethedig, mae'r rhaglen nawr yn cael ei chyflawni. Ei nod yw darparu nifer o ymyriadau economaidd sy'n cefnogi'r cymunedau hynny yn y 4 awdurdod lleol lle mae'r nifer fwyaf o siaradwyr Cymraeg.

Y dyraniadau ariannol sy'n gysylltiedig â chynllun galluogi'r economi sylfaenol a'r Gronfa Cefnogi Cwmnïau Lleol

- 19.17. Mae'r Gronfa Cefnogi Cwmnïau Lleol yn ymrwymiad yn y Rhaglen Lywodraethu a gyflwynwyd yn ystod tymor y Senedd hon. Ers ei chyflwyno, mae'r Gronfa wedi'i hanelu at gefnogi cwmnïau micro, bach a chanolig sydd â phencadlys yng Nghymru i helpu i

oresgyn y problemau a'r rhwystrau y maent yn eu hwynebu, yn enwedig wrth gynnal busnes gyda'r sector cyhoeddus yng Nghymru.

- 19.18. Roedd dyraniad cyntaf y Gronfa ym mlwyddyn ariannol 2021/22 yn £1m ac ers hynny mae wedi tyfu i tua 1.4m o gyllideb gwerth £3m rhaglen yr Economi Sylfaenol. Mae gweddill y gyllideb wedi cefnogi'r gwaith o gyflawni gweithgareddau nad ydynt yn dod o dan y Gronfa, gan gynnwys y Rhwydweithiau Gallu a ddarperir drwy Cynnal Cymru; ariannu gwaith gwella caffael yn GIG Cymru; darparwyr gofal cymdeithasol micro; profiad gwaith yn cyflawni prosiectau tai; a datblygu strategaeth ar gyfer cyrchu bwyd lleol yn y sector cyhoeddus.
- 19.19. Fel rhan o'n cyfraniad i gefnogi ymarfer ailflaenoriaethu ehangach Llywodraeth Cymru, rydym yn lleihau ein cyllid pwrpasol tuag at raglen yr Economi Sylfaenol o £3m i £1.163m yn 2024-25. Mae'r hyn sydd wedi'i ddileu'n ymwneud ag elfen y Gronfa Cefnogi Cwmnïau Lleol yn y rhaglen AB. Byddwn yn lliniaru'r gostyngiad drwy weithio gyda Busnes Cymru i sicrhau eu bod yn canolbwyntio ar sectorau blaenoriaeth ac yn dysgu gwersi blaenorol o'r rhaglen.

Banc Datblygu Cymru – gan gynnwys cymorth i fusnesau sy'n eiddo i weithwyr

- 19.20. Mae Banc Datblygu Cymru yn darparu cyfres o gronfeydd a gwasanaethau ar ran nifer o adrannau. Mae'n un o sefydliadau datblygu economaidd craidd Cymru. Mae'n darparu i fusnesau ac unigolion (cynlluniau gweithredu fel Cymorth i Brynu Cymru a Cymorth i Aros i'r olaf), mae'n cefnogi'r Llywodraeth drwy reoli nifer o fuddsoddiadau a benthyciadau cymhleth ac mae'n gyfrwng ar gyfer y Cynllun Model Buddsoddi Cydfuddiannol sy'n cefnogi'r gwaith o gyflawni prosiectau seilwaith cyfalaf allweddol ledled Cymru.
- 19.21. Oherwydd buddsoddiadau hanesyddol a wnaed i gyfalafu'r banc, nid yw'r Banc Datblygu yn dibynnu mwyach ar gyllid yr UE nac ar gronfeydd olyniaeth yn y DU i gynnal buddsoddiad sylweddol gyda busnesau yng Nghymru.
- 19.22. Yn 2023, lansiodd y Banc Datblygu Gynllun Benthyciadau Busnes Gwyrdd. Mae'r cynllun peilot gwerth £10m yn boblogaidd ymysg busnesau, a disgwyliar y bydd £6m o fenthyciadau yn cael eu rhoi yn y flwyddyn ariannol hon.
- 19.23. Mae Banc Datblygu Cymru yn cyflawni ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu i (i) cynyddu'r defnydd o elfen ecwiti mewn cymorth busnes a (ii) cynyddu argaeledd cyfalaf tymor estynedig i fusnesau.
- 19.24. Ers dechrau tymor y Senedd hon yn 2021, mae Banc Datblygu Cymru wedi cynyddu'r defnydd o elfen ecwiti mewn cymorth busnes o £13.8m i gyfartaledd treigl 3 blynedd o £16.1m y flwyddyn ac mae wedi ehangu ei ddarpariaeth cyfalaf tymor estynedig (dyled) i fusnesau o £27.8m i gyfartaledd treigl 3 blynedd o £34.5m y flwyddyn.
- 19.25. Prif ganlyniadau Adroddiad Blynyddol a Datganiadau Ariannol 2022/23:
- Cyfanswm effaith o £238 miliwn ar economi Cymru
 - Buddsoddiad uniongyrchol o £124 miliwn mewn busnesau yng Nghymru – cynnydd o 14% o un flwyddyn i'r llall
 - 516 o fuddsoddiadau mewn 435 o fusnesau
 - 4,669 o swyddi wedi'u creu neu eu diogelu, cynnydd o 32% o un flwyddyn i'r llall

- 19.26. Mae buddsoddiad Banc Datblygu Cymru wedi cynyddu'n gyson ers ei lansio yn 2017, gan gynyddu o £68m yn 2017/18 i £124m yn 2022/23.
- 19.27. Gan fod Banc Datblygu Cymru yn gweithredu offerynnau ariannol, benthyciadau a buddsoddiadau, mae'n cael cyfran fawr o'r arian y mae'n ei ddefnyddio yn ôl. Mae hyn yn golygu bod y gost gyflenwi net yn isel iawn o'i chymharu â llwybrau eraill fel cyllid grant. Ar ben hynny, mae cyllid Banc Datblygu Cymru fel arfer yn denu cyllid sylweddol gan y sector preifat, gan wella gwerth cyffredinol y cynnig ymhellach. Buddsoddiad ychwanegol o £114m gan fanciau a chyd-fuddsoddiadau sector preifat eraill yn 2022/23.
- 19.28. Mae Banc Busnes Prydain wedi lansio Cronfa Fuddsoddi newydd i Gymru, sy'n werth £130m dros 5 mlynedd neu fwy. Nid ydym yn disgwyl i'r cronfeydd newydd hyn ddisodli cyllid Banc Datblygu Cymru sydd eisoes ar waith, gan fod lle i'r holl gronfeydd gael eu defnyddio yn y farchnad – yn enwedig o ystyried y cyd-destun economaidd presennol lle bydd benthycwyr prif ffrwd yn llai parod i gymryd risg.
- 19.29. Yn 2022/23 gwelodd y Banc Datblygu dwf yng Ngogledd Cymru gyda busnesau yn y rhanbarth yn cael £30.7m o gymorth, darparwyd cyfanswm o £52m o gymorth yn Neddwyrain Cymru a £40m yng Nghanolbarth a Gorllewin Cymru.

Dyraniad ariannol i Busnes Cymru

- 19.30. £20.926m yw'r cyllid refeniw a ddyrannwyd fel rhan o gyllideb ddrafft 2024-25 i gefnogi Busnes Cymru. Bydd y dyraniad hwn yn cefnogi'r pum thema gwaith a gyflwynir gan yr is-adran Entrepreneuriaeth a Busnes Cymru, sef:
- Mae **gwasanaeth llinell gymorth a digidol** yn bwynt cyswllt cwbl ddwyieithog, hygyrch, sy'n cynnig ystod lawn o wybodaeth ac arweiniad i entrepreneuriaid a busnesau. Mae'n darparu gwybodaeth ac adnoddau diduedd wedi'u teilwra'n arbennig i helpu i ganfod cymorth busnes. Mae porth caffael Gwerthwchi Gymru yn hyrwyddo cyfleoedd i fusnesau gael gafael ar gontractau sector cyhoeddus a'u hennill.
 - Mae cynllun **cefnogi entrepreneuriaid a dechrau busnes Busnes Cymru** yn ysbrydoli ac yn datblygu gallu entrepreneuriaid drwy hyrwyddo diwylliant o entrepreneuriaeth a dechrau busnes yng Nghymru. Mae'n estyn allan at bobl ifanc mewn addysg a'r rheini o dan 25 oed, oedolion sy'n ystyried dechrau eu busnes eu hunain, ac allgymorth wedi'i dargedu ar gyfer unigolion sy'n cael eu tangynrychioli mewn busnesau newydd a chymdeithas.
 - Mae **cymorth datblygu a chynghori Busnes Cymru** yn meithrin hyder a gwydnwch y gymuned fusnes yng Nghymru drwy ddarparu cyngor a chefnogaeth bwrpasol, gyda ffocws ar reoli cysylltiadau. Mae'r gwasanaeth yn darparu gwasanaethau cyngor a chymorth arbenigol mewn lluo o feysydd gan helpu busnesau i greu cyfleoedd cyflogaeth, cael gafael ar gyllid, chwilio am farchnadoedd newydd a gwella arferion busnes a'u cynhyrchiant.
 - Mae **Rhaglen Cyflymu Twf Busnes Cymru** yn darparu gwasanaethau cymorth busnes wedi'i deilwra, rheoli cysylltiadau a hyfforddiant arbenigol ar gyfer busnesau cyn-refeniw dethol a busnesau sefydledig sy'n gallu dangos y dyhead a'r potensial i sicrhau twf mawr. Darperir cymorth twf mawr gan hyfforddwyr a mentoriaid medrus iawn ac fe'i cefnogir gan gyfres o adnoddau twf mawr deinamig ar-lein.

- Mae **Busnes Cymdeithasol Cymru** yn darparu gwasanaeth arbenigol pwrpasol a chydweithredol ar gyfer mentrau cymdeithasol sy'n canolbwyntio ar gyflawni'r canlyniadau fel y'u amlinellir yn y Weledigaeth a'r Cynllun Gweithredu deng mlynedd, "Trawsnewid Cymru drwy fentrau cymdeithasol". Mae hyn yn cynnwys cymorth busnes un i un i fusnesau cymdeithasol newydd a busnesau twf cymwys, cymorth pwrpasol ar gyfer perchnogaeth gan y gweithwyr a chymorth mentora cymheiriaid.

Y dyraniadau ariannol i gyflawni ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i geisio 'ddyblu nifer y busnesau sy'n eiddo i weithwyr'

- 19.31. Yn ein Rhaglen Lywodraethu, mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i ddyblu nifer y busnesau yng Nghymru sy'n eiddo i weithwyr erbyn 2026. I gyflawni hynny, rydym wedi ymrwymo i roi mwy o gefnogaeth i sicrhau bod cwmnïau yng Nghymru yn aros yn nwylo Cymry.
- 19.32. Yn wreiddiol roedd 37 ac mae hyn wedi tyfu i 68 yng Nghymru. Mae maint y sector sy'n eiddo i weithwyr wedi tyfu yn ystod y blynyddoedd diwethaf gyda'r potensial ar gyfer llawer mwy ac rydym yn disgwyl cyrraedd ein targed o 74.
- 19.33. Gan weithio gyda Cwmpas, mae Llywodraeth Cymru wedi cymeradwyo cyllid ychwanegol i hyrwyddo manteision a datblygu perchnogaeth gan weithwyr yng Nghymru, i sicrhau bod busnesau yng Nghymru yn ymwybodol o'r cyfleoedd a'r manteision posibl.
- 19.34. Mae gwasanaeth Busnes Cymdeithasol Cymru a Busnes Cymru a ddarperir gan Lywodraeth Cymru (gydag £1.7m wedi'i ddyrannu i fentrau cymdeithasol o'r gyllideb gyffredinol o £20.9m) yn cynnig cyngor arbenigol i gefnogi pryniannau gan weithwyr, gyda chymorth pwrpasol wedi'i ariannu'n llawn ar gael i helpu perchnogion busnesau i benderfynu ai perchnogaeth gan y gweithwyr a chynlluniau cyfranddaliadau yw'r opsiwn iawn i'w busnes.

Y Banc Cymunedol

- 19.35. Yn ystod y flwyddyn ariannol hon, camodd Cymdeithas Adeiladu Sir Fynwy yn ôl o'i hymrwymiad i ddarparu'r Banc Cymunedol. Felly, mae'r swyddogion wrthi'n chwilio am bartneriaid cyflawni newydd.
- 19.36. Nid oes cyllideb wedi'i dyrannu fel rhan o'r gyllideb ddrafft hon i gefnogi'r gwaith o ddarparu'r banc. Fodd bynnag, er mwyn cefnogi camau gweithredu sy'n gysylltiedig â'r Banc Cymunedol, dyrannwyd cyllideb refeniw o £100k o fewn Llinellau Gwariant Cyllideb Busnes a Rhanbarthau i gefnogi hyn. Mae hyn yn ein galluogi i wneud y canlynol:
- Cynnal dadansoddiadau o'r farchnad i brofi hyfywedd cynnig banc cymunedol yn y farchnad.
 - Gwaith diwydrwydd dyladwy cyfreithiol ac ariannol sy'n gysylltiedig ag unrhyw gynnig; ac
 - Y gost o gefnogi Bank Cambria, gan eu galluogi i weithio gyda sefydliadau darparu posibl.

Cymorth i sectorau gweithgynhyrchu allweddol fel y sector awyrofod, y sector modurol a'r sector dur

19.37. Mae ein Rhaglen Lywodraethu wedi ymrwymo i gefnogi sectorau sy'n strategol bwysig i Gymru a'r DU.

19.38. Rydym yn darparu cyllid i gefnogi gwaith Diwydiant Cymru, sy'n llais ar gyfer gweithgynhyrchu yng Nghymru ar draws sectorau allweddol yn cynnwys awyrofod, amddiffyn, gofod a modurol.

Awyrofod ac Amddiffyn a Gofod

19.39. Fforwm Awyrofod Cymru yw'r gymdeithas fasnach ar gyfer pob cwmni sy'n gweithredu yn y sectorau Awyrofod ac Amddiffyn a Gofod yng Nghymru. Fe'i sefydlwyd yn 2001 a hi yw llais y sector yng Nghymru. Mae'r cyllid rydym yn ei ddarparu i Diwydiant Cymru yn cynnwys cyllid craidd ar gyfer y Fforwm, ac mae hefyd wedi cael cyllid i greu rhwydwaith o gwmnïau sy'n gwneud gwaith atgyweirio a chynnal a chadw er mwyn iddynt allu masnachu ar y cyd a denu mwy o fasnach bosibl nag y byddent yn unigol.

19.40. Mae 11 o gwmnïau yn rhan o'r Hyb (Hydref 2023) a thros 50 o gwmnïau'n gwneud gwaith atgyweirio a chynnal a chadw yng Nghymru. Mae'r Fforwm yn rhoi cyfleoedd i gwmnïau gymryd rhan mewn sioeau masnach byd-eang, mewn rhaglenni cadwyn gyflenwi, mewn gweithgareddau gwella busnes ac mewn digwyddiadau rhwydweithio y mae'n eu cynnal ar gyfer ei 170 o aelodau.

19.41. Mae ein buddsoddiad yn AMRC Cymru yn cefnogi rhaglen Wing of Tomorrow Airbus fel gweithgaredd craidd ochr yn ochr â chyfleusterau mynediad agored ar gyfer y diwydiant ehangach. Mae ceisiadau llwyddiannus ar gyfer elfennau o raglen WoT fel SusWing a DAWN wedi dod â buddsoddiadau ATI mawr i Gymru.

Modurol

19.42. Mae'r cyllid y mae Llywodraeth Cymru yn ei ddarparu i Diwydiant Cymru yn cynnwys cyllid craidd ar gyfer Fforwm Modurol Cymru. Rydym yn elwa o ddiweddiadau amser real rheolaidd ar sefyllfa'r sector modurol o drafodaethau bwrdd crwn Fforwm Modurol Cymru sy'n parhau ers Brexit a'r pandemig. Rydym yn cael yr wybodaeth ddiweddaraf am effaith tarfu byd-eang ar nwyddau, yr argyfwng sglodion lled-ddargludyddion, effaith Brexit, yr argyfwng presennol cost gwneud busnes, yr anawsterau o ran recriwtio a chadw staff a thensiynau geowleidyddol, costau deunyddiau uwch ac amseroedd arwain hirach.

19.43. Rydym yn parhau i ariannu Fforwm Modurol Cymru i gefnogi'r sector a'r gadwyn gyflenwi ehangach yng Nghymru i newid i gerbydau carbon isel/di-garbon.

Rhaglen Clystyrau Darbodus Toyota

19.44. Ers lansio'r rhaglen bresennol, gyda'r gefnogaeth fwyaf hyd yma ar gyfer yr ymgysylltu hwn, ym mis Hydref 2021, mae 5 carfan o grwpiau o fusnesau Cymru wedi ymuno â'r rhaglen Cychwyn Darbodus, yr elfen flaenllaw, gyda 44 o grwpiau'n cymryd rhan (mae rhai cwmnïau wedi ailadrodd).

Dur

19.45. Fel y nodir yn Cymru Sero Net a gyhoeddwyd ym mis Hydref 2021, roedd y sector diwydiant a busnes yn cyfrif am 38% o allyriadau Cymru yn 2019. O holl allyriadau'r sector diwydiant a busnes, daw 37% o'r diwydiant haearn a dur.

19.46. Mae datgarboneiddio'r diwydiant dur yn parhau'n flaenoriaeth i'r sector. Mae sicrhau newid cyfiawn i ddyfodol carbon isel yn hanfodol ac oherwydd y cymysgedd o gyfrifoldebau yn ymwneud â busnes a diwydiant sydd wedi'u cadw a'u datganoli, mae angen i ni weithio'n agos gyda Llywodraeth y DU i ddarparu'r cymysgedd cywir o bolisiau.

19.47. Mae effaith bosibl polisiau datgarboneiddio ar gystadleurwydd diwydiannol yn gofyn am system gymorth gytbwys ar draws y DU, a rhaid i hyn ystyried heriau daearyddol unigryw rhanbarthau diwydiannol Cymru. Mae ein llwybr tuag at Gymru sero net yn heriol, ond bydd yn cynnig cyfleoedd i gael twf cynaliadwy a busnesau cryfach.

Mapio Cadwyni Cyflenwi

19.48. Cynhaliwyd adolygiad o'r Cynllun Gweithredu Gweithgynhyrchu yn 2022/23 i ddiweddarau'r cynllun ac mae'n nodi'r meysydd lle rydym yn canolbwyntio ein hymdrechion ar y cyd, wedi'u fframio yn erbyn chwe amcan strategol:

- Mynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd drwy ddatgarboneiddio'r sector gweithgynhyrchu yng Nghymru, yn seiliedig ar arferion a phrosesau Economi Gylchol.
- Datblygu'r amodau i angori cwmnïau gweithgynhyrchu allweddol yng Nghymru, gan gynnwys darparu seilwaith modern a chadwyni cyflenwi cadarn.
- Nodi a datblygu'r sgiliau angenrheidiol ar gyfer y gweithlu ac arweinwyr er mwyn cyflawni 'Cymru 4.0'.
- Cryfhau cydweithio rhwng rhanddeiliaid i fanteisio ar newid technolegol a chyflawni arloesedd mwy masnachol yn ddi-oed.
- Sefydlu egwyddorion cyflogaeth 'Gwaith Teg' yng Nghymru, gan hyrwyddo cynhwysiant, diogelwch a gwarchod ein treftadaeth ddiwylliannol.
- Rhoi cymorth busnes ar waith i alluogi gweithgynhyrchwyr yng Nghymru i ateb y galw am gynnyrch sy'n bwysig yn strategol yn y dyfodol.

19.49. O fewn y chwe amcan hyn mae amrywiaeth o weithgareddau cyfredol ac arfaethedig a fydd yn cyfrannu at eu llwyddiant cyffredinol. Un enghraifft o waith sy'n cael ei wneud ar hyn o bryd yw ymarfer mapio cadwyni cyflenwi mewn meysydd sydd o bwys strategol i Gymru ac a fydd yn darparu cyfleoedd i wneuthurwyr yng Nghymru yn y tymor byr, y tymor canolig a'r tymor hir. Mae ein ffocws cychwynnol ar ddatgarboneiddio ac ynni adnewyddadwy ac mae'n cynnwys Gwynt ar y Môr Sefydlog ac Arnofiol, y Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio a darparu Seilwaith Gwefru Cerbydau Trydan. Yr amcan yw nodi cadwyni cyflenwi presennol ac, yn bwysicaf oll, cadwyni cyflenwi posibl yng Nghymru i'r dyfodol.

Y dyraniadau i gyflawni Croeso i Gymru: blaenoriaethau i'r economi ymwelwyr 2020-25, gan gynnwys cronfa Buddsoddi mewn Twristiaeth Cymru a'r Gronfa Pethau Pwysig

19.50. Yn strategaeth twristiaeth Llywodraeth Cymru, Croeso i Gymru: Blaenoriaethau i'r economi ymwelwyr 2020-25, yr uchelgais yw cynyddu twristiaeth er budd Cymru – ee, twf economaidd sy'n dod â manteision i bobl a lleoedd Cymru, cynaliadwyedd amgylcheddol a llesiant cymdeithasol a diwylliannol.

19.51. Mae gweithgarwch arfaethedig yn 2024-25 yn cynnwys buddsoddi yn ein rhaglen farchnata, graddio, buddsoddi mewn sgiliau a'n rhaglen datblygu cyfalaf sy'n caniatáu i ni barhau i hyrwyddo cynnyrch craidd yn barhaus ee Llwybr Arfordir Cymru; cefnogi gweithgarwch ategol ar draws Digwyddiadau Cymru ac eraill a gweithio ar y cyd â rhanddeiliaid Llywodraeth Cymru fel Trafnidiaeth Cymru, Cadw a Thirweddau, Natur a Choedwigaeth

19.52. Bydd £9.126m o refeniw a £5m o gyfalaf yn 2024-25 yn cefnogi'r gwaith o gyflawni'r flaenoriaeth hon.

Y dyraniadau i gyflawni Cronfa Buddsoddi mewn Twristiaeth Cymru 2024-25

19.53. Mae Cronfa Buddsoddi mewn Twristiaeth Cymru, sy'n werth £50m, yn gyfuniad o grantiau a benthyciadau, a reolir gan Fanc Datblygu Cymru, a fydd yn parhau i helpu i ariannu buddsoddiad cyfalaf mewn prosiectau sy'n tyfu'r sector ac sy'n cael effaith gadarnhaol ar economi Cymru.

19.54. Bydd y gronfa'n dod â chyllid masnachol a grantiau ynghyd mewn un pecyn o gymorth ariannol i ddarparu buddsoddiad cyfalaf i'r sector a bydd yn helpu i ariannu buddsoddiad cyfalaf mewn prosiectau twristiaeth sydd â'r cyfle i greu effaith gadarnhaol ar dyfu'r sector ac economi Cymru. Bydd Cronfa Buddsoddi mewn Twristiaeth Cymru yn parhau i gefnogi prosiectau cyfalaf cymwys yn ystod 2024-25 a fydd yn gwella'r hyn sy'n cael ei gynnig i dwristiaid yng Nghymru drwy gefnogi ein strategaeth ar gyfer y sector.

Y dyraniadau i gyflawni'r Gronfa Pethau Pwysig

19.55. Bydd y gronfa gyfalaf £5m ar gyfer 2024-25 yn helpu i gyflawni gwelliannau seilwaith ar raddfa fach mewn lleoliadau twristiaeth strategol bwysig ledled Cymru. Yn 2023-24, roedd yn agored i awdurdodau lleol ac Awdurdodau Parciau Cenedlaethol a derbyniwyd 30 cais llawn o brosiectau ledled Cymru.

19.56. Rydym yn cynnal y buddsoddiad hwn yn 2024-25 i gyflawni amcanion y gronfa ymhellach, sef:

- Buddsoddi mewn prosiectau seilwaith bach sydd o fudd i gymunedau ac ymwelwyr mewn lleoliadau twristiaeth strategol bwysig.
- Datblygu prosiectau seilwaith o ansawdd uchel sy'n cefnogi'r cynnig twristiaeth ehangach mewn cyrchfannau gan roi profiad cofiadwy i ymwelwyr drwy gydol eu harhosiad.
- Cefnogi cyfleusterau sylfaenol i aros ar agor drwy'r flwyddyn a darparu ar gyfer ymwelwyr ymhell i'r nos.

Cymorth i gyflawni 'Cydweithio er budd manwerthu: cynllun gweithredu Fforwm Manwerthu Cymru'

- 19.57. Lansiwyd y Cynllun Gweithredu Manwerthu ym mis Mai 2023 ac mae'n dwyn ynghyd nifer o gamau gweithredu i gefnogi'r sector manwerthu i symud ymlaen tuag at y Weledigaeth Manwerthu. Mae'r Cynllun Gweithredu yn gynnyrch gwaith partneriaeth gymdeithasol sy'n cael ei arwain gan y Fforwm Manwerthu, gyda'r camau gweithredu'n cael eu cytuno a'u perchenogi ar y cyd.
- 19.58. Cafodd y Fforwm Manwerthu ei ddwyn ynghyd i gefnogi gwaith agos parhaus rhwng manwerthwyr, cynrychiolwyr y sector manwerthu a Llywodraeth Cymru, gyda'r nodau cychwynnol o adeiladu ar y cysylltiadau da a'r cydweithio a welwyd yn ystod Covid-19. Datblygwyd y Weledigaeth i gydnabod yr angen i gefnogi'r sector manwerthu ar ôl covid gan fod newidiadau strwythurol sylweddol iawn i'n prif strydoedd ac ymddygiad siopa defnyddwyr yn arwain at heriau difrifol iawn i siopau a gweithwyr yn y sector.
- 19.59. Gwnaed penderfyniad ymwybodol gan y Fforwm Manwerthu i ddatblygu'r Cynllun Gweithredu i ddarparu pwrpas, cyfeiriad a ffocws ac i ddylanwadu ar sut y byddai pob parti cysylltiedig yn defnyddio'r adnoddau a'r arfau sydd ar gael. Nid oedd unrhyw gyllid wedi'i glustnodi na'i neilltuo i gefnogi'r camau gweithredu yn y cynllun.
- 19.60. Mae'r Cynllun Gweithredu yn nodi cyfleoedd i gydweithio a defnyddio'r adnoddau a'r ysgogiadau sydd ar gael ar draws y bartneriaeth gymdeithasol i sicrhau canlyniadau cadarnhaol a nodwyd ar gyfer y sector manwerthu yng Nghymru. Mae'r Cynllun Gweithredu yn canolbwyntio ar ble gall y partneriaid cymdeithasol godi ymwybyddiaeth a defnyddio mesurau cymorth presennol ar draws Llywodraeth Cymru. Er enghraifft, drwy'r warant i bobl ifanc a defnyddio ein gallu i gynnull partïon, i ddatblygu'r gwaith a nodir yn y Cynllun Gweithredu i gefnogi'r rheini sy'n gweithio yn y sector a'r busnesau manwerthu i chwarae eu rhan yn cyfrannu, er enghraifft, at uchelgeisiau sero net Llywodraeth Cymru.
- 19.61. Fodd bynnag, mae Llywodraeth Cymru yn ymwybodol y bydd pwysau cyllidebol mewn rhannau eraill o'r Llywodraeth yn cael rhywfaint o effaith ar raddfa a chyflawniad rhai o gamau gweithredu'r Cynllun ac y gallai arwain at ohirio rhai gweithgareddau neu symud ymlaen yn arafach.
- 19.62. Manwerthu yw un o gyflogwyr mwyaf y sector preifat yng Nghymru. Mae'r Cynllun Gweithredu yn amlinellu camau i'w cymryd i sicrhau canlyniadau gwell i'r rheini sy'n gweithio yn y sector, sicrhau bod gan fanwerthu ddyfodol yng nghanol ein trefi a'n dinasoedd a'i fod yn cyfrannu at waith ehangach i symud ymlaen tuag at Sero Net a sicrhau bod Manwerthu'n bwrw iddi i fynd i'r afael â materion yn ymwneud â chhydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant.

Dyraniadau i gefnogi busnesau a gweithwyr wrth drosglwyddo i weithredu'n Sero Net, fel dyraniadau i gefnogi'r dasg o greu swyddi gwyrdd cynaliadwy, a dyraniadau a fydd yn sicrhau y bydd gan weithwyr y sgiliau angenrheidiol ar gyfer y swyddi hynny

- 19.63. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i gefnogi busnesau Cymru, a'n Cynllun Sero Net yw dechrau ein taith tuag at Gymru sero net a gwyrddach, gryfach a thecach.
- 19.64. Fel yr amlinellwyd yn y Rhaglen Lywodraethu, mae gan Lywodraeth Cymru y weledigaeth a'r uchelgais i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd a natur a bydd yn gwneud yn siŵr bod natur a'r hinsawdd ar agenda pob busnes yn y sector preifat, gan integreiddio camau cadarnhaol dros natur i fwy o'n gweithgarwch economaidd.

- 19.65. Nod Busnes Cymru yw adeiladu cwmnïau cryf a chadarn a darparu mynediad at amrywiaeth o gyngor busnes, gwybodaeth a chyfeirio yn ogystal â meysydd cyngori arbenigol fel cymorth ar bolisiau gwyrdd, arferion ac effeithlonrwydd adnoddau, ynghyd â gweithdai a chyngor un-i-un. Mae Busnes Cymru yn hyrwyddo ac yn gweithio i wreiddio ystyriaethau datgarboneiddio a newid hinsawdd yn y gwaith o ddarparu gwasanaethau, er mwyn iddynt fod yn ganolog i drafodaethau â busnesau ochr yn ochr â gwaith teg a chynhyrchiant.
- 19.66. Fel rhan o'n hymrwymiad i'r Cynllun Sero Net, bydd Busnes Cymru yn gweithio gyda busnesau yng Nghymru, yn enwedig busnesau bach a chanolig, i ymgorffori effeithlonrwydd ynni, defnyddio adnoddau'n effeithlon a thechnolegau carbon isel newydd yn eu manau gwaith a'u cyfleusterau gweithgynhyrchu a datblygu ffyrdd newydd o weithio. Mae'r cymorth hwn yn cynnwys cyngor i fusnesau ar newid tymor hwy ynghyd ag ymwybyddiaeth o gymorth ariannol i ddatgarboneiddio a chyngor i ddelio ag effeithiau economaidd yr argyfwng ynni. Mae hyn yn cynnwys datblygu'r Addewid Twf Gwyrdd, sy'n helpu busnesau i wireddu manteision ariannol, amgylcheddol a chymdeithasol gweithredu'n fwy effeithlon, cymryd camau ymarferol i leihau ac aildefnyddio, dod o hyd i gyflenwyr cyfrifol, arloesi ac ennill mwy o fusnes, ochr yn ochr â'r Contract Economaidd ar gyfer busnesau bach a chanolig sy'n cael cefnogaeth gan Reolwr Cysylltiadau.
- 19.67. Mae Banc Datblygu Cymru wedi lansio cynnig 'buddsoddi i arbed' newydd o'r enw'r Cynllun Benthyciadau Busnes Gwyrdd, a fydd yn helpu busnesau i leihau eu hallyriadau carbon ac i arbed arian ar eu biliau ynni. Bydd y cynllun peilot hwn yn darparu benthyciadau busnes gwyrdd, a fydd yn galluogi busnesau yng Nghymru i fenthycu arian ar gyfraddau gostyngol a thelerau ad-dalu hyblyg, er mwyn iddynt allu buddsoddi mewn mesurau i leihau eu hól troed carbon yn ogystal â'u biliau ynni. Gall busnesau ddefnyddio'r arian i wella effeithlonrwydd ynni eu hadeiladau, buddsoddi mewn technoleg ynni adnewyddadwy neu uwchraddio eu peiriannau a'u systemau i leihau eu gwastraff a'u defnydd o ddŵr ac ynni. Yn ogystal â'r cynnig o fenthyciad am bris gostyngol, bydd busnesau sy'n defnyddio'r cynllun yn gallu cael gafael ar wasanaeth ymgynghori drwy Busnes Cymru, i'w cefnogi i benderfynu beth i fuddsoddi ynddo.
- 19.68. Mae gwefan a sianeli cyfryngau cymdeithasol Busnes Cymru wedi rhannu negeseuon ac wedi cyhoeddi amrywiaeth o gynnwys sy'n ymwneud ag effeithlonrwydd adnoddau a newid hinsawdd, yn cynnwys digwyddiadau, cyllid a chyngor cymorth busnes.
- 19.69. Mae Busnes Cymru yn cynnig amrywiaeth o weithdai a gweminarau sy'n rhoi cymorth i fusnesau addasu i'r her newid hinsawdd sy'n datblygu. Er enghraifft, gofynnir i'r rheini sy'n dod i'n gweithdai dechrau busnes greu addewid twf gwyrdd i'w helpu i ddeall manteision arferion busnes cynaliadwy.
- 19.70. Gall busnesau gael gafael ar adnodd cyfrifo ôl troed carbon am ddim yn <https://www.carbonfootprint.com/calculator.aspx> a <https://www.carbonindependent.org/>.
- 19.71. Mae cynlluniau gwrthbwysu carbon hefyd ar gael i fusnesau fel Credydau Coedwig, Maint Cymru ac Ecosia.
- 19.72. Ar ben hynny, mae adnoddau sy'n ymwneud â Thechnoleg Dal Carbon a Dulliau Rheoli Tir ar gyfer Sero Net ar gael ar wefan Cyswllt Ffermio.

19.73. Mae Ymgynghorwyr Datgarboneiddio ar gael i helpu busnesau i fabwysiadu neu wella strategaethau amgylcheddol, ac i weithio gyda busnesau i greu busnes cadarn sy'n defnyddio adnoddau'n effeithlon.

19.74. Mae cynghorwyr yn darparu cyngor amrywiol megis defnyddio llai o ddeunyddiau crai i leihau'r risg o brinder deunyddiau, sbarduno arloesedd a chadernid, a helpu busnesau i gyrraedd marchnadoedd newydd. Gallant hefyd helpu busnesau i leihau gorbenion a chynyddu proffidioldeb; cydymffurfio â deddfwriaeth iechyd, diogelwch ac amgylcheddol; gwella delwedd busnes gyda chwsmeriaid, gweithwyr a'r gymuned leol a gwella'r gweithle a'r amgylchedd lleol.

Manylion ar ddyraniadau'r gyllideb i gefnogi'r gwaith o gyflawni strategaeth gweithio o bell Llywodraeth Cymru

19.75. *Nid oes dyraniad cyllideb wedi'i ddarparu ar gyfer y strategaeth gweithio o bell yn 2024-25.*

19.76. Cyflwynwyd y polisi gweithio o bell ym mis Medi 2020. Mae'n hyrwyddo model gweithle lle gall staff ddewis gweithio yn y swyddfa, gartref neu mewn canolfan. Ym mis Mawrth 2022, cyhoeddwyd Gweithio'n Ddoethach: Strategaeth Gweithio o Bell i Gymru yn dilyn adborth gan randdeiliaid allweddol, yn cynnwys y Cyngor Partneriaeth Gymdeithasol Cysgodol ac adrannau allweddol Llywodraeth Cymru. Mae'r strategaeth hon yn amlinellu ein dull o sicrhau bod 30% o weithlu Cymru yn gweithio gartref neu'n agos i gartref yn ystod Tymor y Senedd hon.

19.77. Sefydlwyd rhwydwaith o ganolfannau hefyd, gyda nifer fach yn derbyn cyllid i dreialu eu heffeithiolrwydd. Ers i'r gwaith peilot hwnnw ddod i ben, mae llawer o fannau o'r fath wedi cael eu sefydlu, gan sefydliadau yn y sector cyhoeddus a'r sector preifat.

19.78. Mae monitro'r darlun presennol ledled Cymru wedi dangos bod y gwahanol ffyrdd hyn o weithio bellach wedi cael eu mabwysiadu gan lawer o sefydliadau a busnesau, sydd eisoes wedi gwreiddio arferion gweithio o bell a hybrid yn eu gweithrediadau. Hyd yma rydym wedi:

- Cyhoeddi'r strategaeth, asesiadau effaith ac astudiaethau achos cysylltiedig.
- Cyhoeddi canllawiau i fusnesau, sydd ar gael ar wefan Busnes Cymru.
- Gweithio gyda chydweithwyr yn yr Undebau Llafur a Llywodraeth Leol ar adroddiad ar weithio'n hyblyg ac yn ystwyth ar gyfer Cyngor Partneriaeth y Gweithlu.
- Darparu grantiau bach a chymorth i nifer fach o ganolfannau gweithio lleol a chyhoeddi rhestr o fannau gweithio lleol ar llyw.cymru.
- Cynnal ymarfer ymgysylltu â'r cyhoedd ar yr hyn y mae pobl am ei gael mewn canolfan neu ofod gweithio o bell.

Sgiliau a Chyflogadwyedd

Cyfanswm y cyllid y bwriedir ei ddefnyddio i gyflwyno'r Warant i Bobl Ifanc yn 2024/25.

19.79. Y Warant i Bobl Ifanc yw'r strwythur ymbarél uwchben yr holl raglenni ar gyfer pobl ifanc, a'i nod yw creu taith syml i bobl ifanc beth bynnag fo'u hamgylchiadau a'u cefndir.

19.80. Mae'r prif Raglenni a chynlluniau (yn ogystal â'r cyfrifoldeb Gweinidog arweiniol amdanynt) a nodir o fewn cwmpas y Warant i Bobl Ifanc fel a ganlyn. Gallai cyfanswm y cyllid y bwriedir ei ddefnyddio i gyflawni'r Warant i Bobl Ifanc yn 2024/25 gyrraedd, o

ystyried bod rhai rhaglenni sy'n cael eu harwain gan alw, **tua £1bn** ar draws Prif Grwpiau Gwariant Addysg a'r Iaith Gymraeg a'r Economi, ond dylid nodi hefyd bod rhai rhaglenni ar gael i bob oed a bod rhai o'r rhaglenni'n cael eu hariannu dros flynyddoedd academaidd yn hytrach na blynyddoedd ariannol.

Lefel y cyllid y bwriedir ei ddefnyddio i gyflwyno Cyfrifon Dysgu Personol yn 2024-25.

19.81. Mae cyllid ar gyfer gweithgarwch Cyfrifon Dysgu Personol yn rhan o'r MEG Addysg a'r Gymraeg. Mae pwysau cyllideb o fewn y MEG hwnnw wedi arwain at benderfyniad i dorri llinell gyllideb Cyfrifon Dysgu Personol i sero (o £17.9m). Mae'r swyddogion yn gweithio gyda'r sector AB i sicrhau bod gweithgarwch Cyfrifon Dysgu Personol yn cael ei brif-ffrydio a'i flaenoriaethu o fewn darpariaeth AB ran-amser. Fodd bynnag, bydd ymgorffori'r lefel hon o gyllid i brif ffrwd ran-amser yn effeithio ar fathau eraill o ddarpariaeth ran-amser sy'n cael eu darparu ar hyn o bryd ledled Cymru.

Rhestr gyfunol o'r holl raglenni cyflogadwyedd a ariennir gan y Llinell Wariant yn y Gyllideb Sgiliau, gan gynnwys: Cleientiaid / buddiolwyr arfaethedig pob rhaglen; A ydyn nhw'n rhan o gynllun 'ymbarél' mwy (h.y. y Warrant i Bobl Ifanc). Rhestr yn manylu ar y prif ddarparwyr ar gyfer pob un o'r rhaglenni, gan gynnwys eu gwerthoedd contract ar gyfer 2024-25.

19.82. Mae'r rhain wedi'u darparu yn Atodiad C.

Dysgu Seiliedig ar Waith – Prentisiaethau

Y canlyniad gwirioneddol yn 2022-23 a'r rhagolwg o ran 2023-24 ar gyfer y rhaglen brentisiaethau a'r rhaglen hyfforddeion

19.83. Daeth y Rhaglen Hyfforddeion i ben ddiwedd 2021-22.

19.84. Canlyniad gwirioneddol 2022-23 i'r rhaglen Prentisiaethau oedd £107.2m (gan gynnwys £18.8m o Gronfa Gymdeithasol Ewrop). Y rhagolwg disgwylidig i'r rhaglen hon am 2023-24 yw £109m.

19.85. Mae'n bosibl y bydd Cronfa Gymdeithasol Ewrop wedi darparu £209m o gyllid i'r rhaglen brentisiaethau rhwng 2015 a 2023. Bydd colli cyllid yr UE yn effeithio'n sylweddol ar gyflawni prentisiaethau o flwyddyn contract 2024/25 ymlaen. Mae'r Gweinidogion a'r Swyddogion yn gweithio i fynd i'r afael â'r diffyg hwn.

19.86. Mae Gweinidog yr Economi wedi darparu cynnydd o 5% i'r holl werthoedd band cyllido prentisiaethau i gydnabod cynnydd cyffredinol mewn costau rhedeg wrth ddarparu'r gwasanaeth a chynnal darpariaeth o ansawdd. Mae hyn yn berthnasol i'r holl ddarpariaeth o ddechrau blwyddyn contract 2023/24.

Manylion unrhyw drosglwyddiadau o Gam Gweithredu Dysgu Seiliedig ar Waith 2024-25 i ariannu Prentisiaethau Gradd

19.87. Nid oes unrhyw drosglwyddiadau'n cael eu rhoi ar waith fel rhan o gyllideb ddrafft 2024-25 i gefnogi Prentisiaethau Gradd. Ar gyfer 2024-25, bydd cyllideb CCAUC yn cael ei throsglwyddo i'r Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil newydd a bydd yn blaenoriaethu cyllid i brentisiaid presennol a phrentisiaid ar raglenni sydd newydd eu datblygu, gyda chyllid yn cael ei bennu i baratoi ar gyfer y gyllideb atodol gyntaf 2024-

25, ac unrhyw drosglwyddiad o'r Cam Gweithredu Dysgu Seiliedig ar Waith y cytunir arno bryd hynny.

Manylion unrhyw gyllid a ddefnyddiwyd yn 2023-24 a rhagolwg o'r cyllid sydd i'w ddefnyddio yn 2024-25 i ddatblygu fframweithiau prentisiaeth newydd ac adolygu'r fframweithiau prentisiaeth presennol.

19.88. Mae Llywodraeth Cymru yn comisiynu fframweithiau prentisiaeth newydd a diwygiedig drwy Bartneriaid Datblygu cydnabyddedig.

19.89. I sicrhau bod y ddarpariaeth prentisiaethau yn dal yn gyfredol ac yn berthnasol i anghenion cyflogwyr yng Nghymru, dyrannwyd £0.200m yn 2023-24 ar gyfer datblygu fframweithiau prentisiaeth mewn Peirianeg a Gweithgynhyrchu Uwch, Addysg a Gwasanaethau Cyhoeddus, Busnes a Rheoli a Datblygu Chwaraeon. Mae'r swm hwn yn seiliedig ar wariant mewn blynyddoedd blaenorol.

19.90. Yn ychwanegol at hynny, mae Partneriaid Datblygu cydnabyddedig hefyd yn gallu datblygu ac adolygu fframweithiau. Mae'r adolygiadau hyn yn rhai heb eu comisiynu, ond rhaid cael sêl bendith Llywodraeth Cymru cyn dechrau arnynt. Yn 2024-24, mae Llywodraeth Cymru wedi cytuno i fframweithiau gael eu datblygu a'u hadolygu yn y sectorau Gofal Iechyd, Gwasanaethau Ariannol a Chydymffurfio Rheoleiddiol, heb i hynny fod drwy gomisiwn.

19.91. Ein bwriad yw parhau i ddatblygu ac adolygu'r fframweithiau a amlinellwyd uchod yn 2024-25, a hefyd gynllunio i gomisiynu gwaith i ddatblygu ac adolygu fframweithiau yn y sectorau canlynol: Amaethyddiaeth a'r Amgylchedd; Addysg Blynyddoedd Cynnar a Gwaith Chwarae; Creadigol, Dylunio a'r Cyfryngau.

Manylion yr holl gyfyngiadau rheoli galw a champau gweithredu sydd ar waith i reoli'r galw am brentisiaethau, neu a gaiff eu cyflwyno ar gyfer y rhaglen brentisiaeth yn ystod 2024-25

19.92. Un o brif amcanion Rhaglen Prentisiaethau Llywodraeth Cymru yw ymateb i brinder sgiliau a bylchau mewn sectorau sy'n hanfodol i sbarduno cynhyrchiant a thwf economaidd, megis cefnogi ein huchelgeisiau sero net, yr economi sylfaenol a gwasanaethau cyhoeddus.

19.93. Yn seiliedig ar Bartneriaethau Sgiliau Rhanbarthol, gwybodaeth am y farchnad lafur a rhyngweithio â chyrrff y sector, rydym wedi ymrwmo i gynyddu nifer y prentisiaethau, yn enwedig mewn sectorau sydd â phrinder sgiliau. Byddwn yn gwneud hyn drwy hyrwyddo manteision prentisiaethau drwy amryw o ymgyrchoedd aml-gyfrwng gydol y flwyddyn a fydd yn targedu unigolion a chyflogwyr drwy ddefnyddio sianeli a thactegau sy'n seiliedig ar ymchwil a gwybodaeth am y farchnad.

19.94. Rydym yn gweithio gyda darparwyr i gynllunio'n effeithiol i fodloni blaenoriaethau a phrinder sgiliau cyflogwyr drwy roi ymyriadau ar waith sy'n cynnwys:

- ymateb i brinder sgiliau a bylchau mewn sectorau blaenoriaeth sy'n hanfodol i sbarduno cynhyrchiant a thwf economaidd, megis cefnogi ein huchelgeisiau sero net, yr economi sylfaenol a gwasanaethau cyhoeddus;
- blaenoriaethu a chefnogi pobl ifanc i brentisiaethau gan sicrhau bod y ddarpariaeth yn cynnig llwybrau gyrfa clir a chyflogaeth barhaus, gan gefnogi'r Warant i Bobl Ifanc; a

- cyflymu'r gwaith o ddarparu prentisiaethau lefel uwch mewn meysydd STEM a thechnegol.

19.95. Ar ben hynny, rydym yn disgwyl i ddarparwyr barhau i wella cyflogadwyedd grwpiau dan anfantais a grwpiau heb gynrychiolaeth ddigonol a gwella argaeledd a gwelededd prentisiaethau drwy gyfrwng y Gymraeg ac yn ddwyieithog.

19.96. Rydym yn disgwyl i ddarparwyr gynllunio a datblygu darpariaeth yn effeithiol ar lefel genedlaethol a rhanbarthol er mwyn cyflawni ein hamcanion a chyflawni yn erbyn yr ymrwymiad yn ein Rhaglen Lywodraethu i greu 125,000 o brentisiaethau; rhoi ansawdd wrth wraidd y ddarpariaeth, adeiladu bri prentisiaethau drwy bob un o'n hamcanion a chefnogi ein hymgyrch i sicrhau gwerth cyfartal rhwng darpariaeth alwedigaethol ac academaidd lle mae cyfle i ddewis yn rhan annatod o'n system addysg a sgiliau.

19.97. Ar sail y Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol, Gwybodaeth am y Farchnad Lafur a rhyngweithio â chyrrff y sector, rydym wedi nodi blaenoriaethau cenedlaethol i'r sector i gefnogi'r gwaith o gyflawni ein hamcanion:

- Iechyd a Gofal Cymdeithasol a Gofal Blynyddoedd Cynnar
- Technoleg Gwybodaeth a Digidol
- Sectorau a galwedigaethau Sero Net, yn cynnwys ynni, tai, ynni adnewyddadwy a thrafnidiaeth.

19.98. Mae Gwyddoniaeth, Technoleg, Peirianeg a Mathemateg (STEM) a sectorau a galwedigaethau technegol yn dal yn flaenoriaeth drawsbynciol, sy'n cefnogi ein blaenoriaethau ehangach uchod.

19.99. O ran y sector Sero Net a galwedigaethau, rydym yn disgwyl i ddarparwyr ganolbwyntio ar sgiliau / swyddi mewn pedwar maes:

- Swyddi newydd a rhai sy'n datblygu yn gysylltiedig â'r newid i sero net.
- Swyddi a ddisodlir wrth i sectorau newid.
- Swyddi sydd angen gwell sgiliau neu gymwyseddu.
- Swyddi presennol lle mae galw am fwy o niferoedd.

19.100. Mae tystiolaeth yn awgrymu bod y galwedigaethau hyn yn debygol o fod ar lefel 3 ac uwch mewn meysydd STEM a thechnegol; mae cynlluniau cyflogaeth a sgiliau'r Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol yn nodi sectorau a galwedigaethau penodol lle bydd anghenion sgiliau yn y dyfodol.

19.101. Rydym yn gweithio gyda'r rhwydwaith i gynllunio'n effeithiol i fodloni ein hamcanion a'n blaenoriaethau, gan roi ymyriadau ar waith sy'n cynnwys:

- cynyddu neu symud darpariaeth i feysydd blaenoriaeth, twf a sectorau sy'n datblygu, er enghraifft, mewn sgiliau digidol a sgiliau cysylltiedig â sero net;
- cynyddu cyfran y ddarpariaeth ar lefel 3 ac uwch;
- defnyddio gwybodaeth am y farchnad lafur i gefnogi blaenoriaethau cenedlaethol, rhanbarthol a lleol; a
- datblygu dulliau gweithredu sy'n ystyried newidiadau technolegol mewn diwydiannau.

- 19.102. Mae gweithwyr yn y grŵp oedran blaenoriaeth o 16-24 oed yn gymwys ar gyfer pob cyfle prentisiaeth.
- 19.103. Ein hagwedd gyffredinol yw bod gweithwyr (ac eithrio unigolion anabl) 25 oed a hŷn yn anghymwys ar gyfer Prentisiaeth lefel 2 neu 3 os ydyn nhw wedi cael eu cyflogi yn yr un swydd ers mwy na 12 mis a'u bod yn bwriadu ymgymryd â fframwaith generig. Mae hyn yn helpu i sicrhau bod y rheini sy'n ymuno â'r rhaglen yn gallu manteisio'n llawn ar y cyfleoedd uwchsgilio y mae'r rhaglen yn eu darparu, ac yn galluogi Llywodraeth Cymru i sicrhau gwerth am arian. Nid oes cyfyngiad ar hyd cyflogaeth dysgwyr sydd am wneud prentisiaeth lefel 4-5. Nid ydym chwaith wedi cyfyngu ar y prentisiaethau cyffredinol sydd ar gael i ddysgwyr anabl neu'r rhai sy'n newydd i fyd gwaith.
- 19.104. Mae'r Cynllun Cymhellion i Gyflogwyr yn canolbwyntio ar helpu prentisiaid anabl i gael swydd a hyfforddiant. Bydd y Cynllun Cymhellion i Gyflogwyr yn helpu i gynyddu cyfranogiad y grŵp hwn sydd o dan anfantais, a bydd yn ein helpu ni i gyrraedd ein targed i ddileu'r bwlch rhwng y gyfradd cyflogaeth yng Nghymru a'r DU erbyn 2050, gyda phwyslais ar Waith Teg a chynyddu cyfranogiad yn y farchnad lafur ymysg grwpiau sydd heb gynrychiolaeth ddigonol. Ar ben hynny, rydym hefyd yn darparu cymorth yn y gwaith ar gyfer y garfan hon i sicrhau eu bod yn cael digon o gefnogaeth i gwblhau eu rhaglen brentisiaeth.
- 19.105. Mae darpariaeth Cyfrwng Cymraeg / Ddwyieithog yn cael ei thargedu, ac mae disgwyl i 50% o'r dysgwyr Cymraeg iaith gyntaf sy'n dechrau ar brentisiaeth yn y sectorau Gofal Iechyd, Adeiladu ac Amaethyddiaeth ymgymryd â'u holl brentisiaeth, neu ran ohoni, drwy gyfrwng y Gymraeg. Rydym yn gweithio gyda'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol i gyflawni nodau Cymraeg 2050: Miliwn o siaradwyr.

Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol

Manylion y cyllid sydd i'w ddarparu i bob Partneriaeth Sgiliau Ranbarthol ac at ba ddiben

- 19.106. Rydym yn parhau i weithio gyda'r pedair Partneriaeth Sgiliau Ranbarthol i nodi blaenoriaethau sgiliau rhanbarthol ac is-ranbarthol. Mae Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol yn elfen ganolog o'r dirwedd sgiliau ranbarthol, yn darparu gwybodaeth am y farchnad lafur i Lywodraeth Cymru. Maent yn gweithio'n agos gyda chyflogwyr i nodi blaenoriaethau cyflogaeth a sgiliau. Yn ogystal, maent yn darparu ffocws ychwanegol ar feysydd polisi allweddol fel Sgiliau Digidol, Cymru Sero Net, y Gymraeg, Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol ynghyd â blaenoriaethau strategol ar gyfer y sector addysg bellach a darparu prentisiaethau.
- 19.107. Mae cryfhau'r Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol yn parhau i fod yn ymrwymiad yn y Rhaglen Lywodraethu ac rydym wedi cynyddu eu cyllideb i £1.16m y flwyddyn (£0.290m fesul Partneriaeth Sgiliau Rhanbarthol) o 23-24. Bwriedir parhau i ariannu'r Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol ar yr un lefel yn 2024-25. Gwnaethom symud i Gymorth Grant tair blynedd mwy strategol o 2022 ymlaen, yn unol ag argymhellion y Pwyllgor Economi, Seilwaith a Sgiliau, yn dilyn eu hymchwiliad i'r Partneriaethau. Mae'r Partneriaethau wedi cyflwyno cynlluniau sgiliau a chyflogaeth tair blynedd newydd sy'n nodi blaenoriaethau rhanbarthol o ran cyflogadwyedd a sgiliau. Mae'r cynlluniau'n nodi sectorau allweddol lle mae bylchau sgiliau yn y ddarpariaeth, prinder sgiliau a bod cyflogwyr yn cael anawsterau recriwtio. Mae'r cynlluniau hefyd yn tynnu sylw at gyfleoedd i ddatblygu'r gweithlu sy'n gysylltiedig â thechnolegau newydd.

19.108. Ar ben hynny, mae'r Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol wedi cael dyraniad cyllideb dangosol ychwanegol o £0.080m yn 2024-25 (£0.020m i bob Partneriaeth) i ymgysylltu â'u partneriaid cyflenwi er mwyn helpu Llywodraeth Cymru i ddeall y farchnad bresennol o ran prosiectau a rhaglenni i gynorthwyo pobl ifanc, a sut gall prosiectau gyfrannu at y Warrant i Bobl Ifanc.

Manylion unrhyw gyllid arall y bwriedir iddo gefnogi gweithrediad Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol ond nad yw'n cael ei ddyrannu iddynt yn uniongyrchol.

19.109. Nid yw Llywodraeth Cymru yn darparu unrhyw gyllid arall i gefnogi gweithrediad y Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol.

Ymchwil, Datblygu ac Arloesi

Manylion unrhyw gyllid yn ystod 2024-25 y bwriedir iddo ddarparu adnoddau ar gyfer pum blaenoriaeth Llywodraeth Cymru ar gyfer ymchwil, datblygu ac arloesi yng Nghymru; gan gynnwys unrhyw gyllid sydd â'r nod o sicrhau bod gan Gymru gyfran deg o'r cyllid ymchwil, datblygu ac arloesi sydd ar gael gan gynnwys unrhyw gyllid i ddisodli cyllid yr UE a manylion unrhyw gyllid yn ystod 2024-25 y bwriedir iddo ddarparu adnoddau ar gyfer Strategaeth Arloesi Cymru.

19.110. Mae Strategaeth Arloesi newydd i Gymru, Cymru'n Arloesi, yn disodli'r pum blaenoriaeth ar gyfer ymchwil ac arloesi a gyhoeddwyd ym mis Tachwedd 2021. Mae Cymru'n Arloesi, a lanswyd ym mis Chwefror 2023, yn nodi cyfeiriad strategol ar gyfer gweithgareddau ymchwil, datblygu ac arloesi drwy bedwar maes cenhadaeth, sef yr Economi, Addysg, Hinsawdd a Natur ac Iechyd a Lles. Mae'r strategaeth yn manylu ar berthynas gryfach ag Innovate UK, gyda'r nod o ddenu mwy o fuddsoddiad i weithgareddau ymchwil, datblygu ac arloesi yng Nghymru. Cyhoeddwyd cynllun cyflawni i gefnogi'r gwaith o weithredu'r strategaeth ym mis Hydref 2023, sy'n nodi'r camau allweddol y mae Llywodraeth Cymru yn bwriadu eu cymryd, gan gynnwys cronfa gwerth £30m (hyd at fis Mawrth 2025) i gefnogi amrywiaeth eang o weithgareddau ar draws yr ecosystem Arloesi.

19.111. Ar ben hynny, bydd Swyddfa Gwyddoniaeth Llywodraeth Cymru yn ymchwilio i'r potensial ar gyfer 'clystyrau' technolegol a diwydiannol fel yr ymrwymir iddynt yn ein cynllun Cyflawni Arloesedd. Bydd hyn yn llywio camau gweithredu posibl i fanteisio ar botensial allforio, denu mewnfuddsoddiad ac adeiladu cynigion i fuddsoddi mewn asedau arloesi, fel Sefydliadau Ymchwil y Sector Cyhoeddus, 'Sefydliadau Ymchwil' annibynnol neu glystyrau diwydiannol, lle bo hynny'n briodol. Unwaith eto, byddai hyn yn cael ei gefnogi gan raglenni ehangach Llywodraeth Cymru, fel Sêr Cymru, a, lle bo hynny'n berthnasol, gan bartneriaethau a rhaglenni Llywodraeth y DU. Mae'r meysydd posibl yn cynnwys radioisotopau meddygol, Technoleg Amaeth, ynni adnewyddadwy a gweithgynhyrchu uchel ei werth/uwch.

19.112. Yr allwedd i lwyddiant yw creu ymdrechion ymchwil, datblygu ac arloesi sydd nid yn unig yn darparu budd i ddinasyddion Cymru, ond sydd hefyd yn darparu manteision ehangach i'r DU ac yn rhyngwladol, gyda'r nod o ddenu buddsoddiad gan Lywodraeth y DU, cyfalafwyr menter a phartneriaid masnachu ar draws y byd yn lle'r Cyllid Ewropeaidd a gollwyd a mynd i'r afael â'r tanfuddsoddi hanesyddol mewn ymchwil, datblygu ac arloesi yng Nghymru.

Manylion y cyllid ar gyfer ymchwil ac arloesi ar draws Llywodraeth Cymru yn ei chyfanrwydd

19.113. Yn unol â'r dull integredig o ddatblygu'r strategaeth arloesi ar gyfer Cymru, mae'r cyllidebau a nodir isod, er eu bod yn eistedd ar draws portffolios Gweinidogion, yn cael eu cyflawni mewn ffordd ategol yn aml drwy weithgarwch a ariennir ar y cyd ar draws portffolios, neu gyda'r tîm Arloesi yn cefnogi'r gwaith o gyflawni amcanion polisi ehangach.

Addysg

19.114. Mae'r gyllideb ar gyfer ymchwil, datblygu ac arloesi yn y sector addysg yn rhan o bortffolio'r Gweinidog dros Addysg a'r Gymraeg. Caiff ei dosbarthu drwy CCAUC (y Comisiwn Addysg Drydyddol ac Ymchwil yn y dyfodol) i Brifysgolion yng Nghymru ar gyfer gweithgareddau fel seilwaith ymchwil, ymgysylltu â busnesau a gweithgarwch prosiect. Mae CCAUC hefyd yn ariannu Rhwydwaith Arloesedd Cymru sy'n rhan o Brifysgolion Cymru, sy'n cefnogi cydweithio rhwng y Prifysgolion a rhannu adnoddau.

Iechyd a Gofal Cymdeithasol

19.115. Mae'r Gweinidog dros Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol yn pennu cyllideb flynyddol o £47m ar gyfer Ymchwil Iechyd a Gofal Cymru, a £12.8m arall y flwyddyn ar gyfer arloesi yn y sectorau iechyd a gofal cymdeithasol. Mae hyn yn cynnwys gweithgarwch fel gweithgareddau ymchwil, treialon clinigol, seilwaith ac adnoddau staff, a gweithgarwch prosiect ehangach – gan gynnwys cyllid rhannol ar gyfer Canolfan Ragoriaeth SBRI sy'n cefnogi'r sector cyhoeddus ehangach i ymgymryd â gweithgarwch a ysgogir gan her (a ariennir hefyd gan gyllideb Arloesi ETC).

Newid yn yr Hinsawdd

19.116. Fel rhan o'r £30m ar gyfer Arloesi a gyhoeddwyd ym mis Mehefin 2023 (£20m yn uniongyrchol o Linell Wariant Arloesi Busnes 3742), mae £5m y flwyddyn (2023-24 a 2024-25) yn cael ei neilltuo i gefnogi busnesau i archwilio a mabwysiadu technolegau newydd sy'n cefnogi cynnydd yn y defnydd o gynnwys wedi'i ailgylchu a'i aildefnyddio mewn cynhyrchion neu gydrannau neu i ymestyn oes cynhyrchion/deunyddiau. Mae hyn yn cael ei gyflawni gan y tîm arloesi canolog drwy amrywiaeth o gyllid grant a rhaglenni caffael arloesol. Rydym hefyd yn cefnogi cysylltiadau cydweithredol rhwng diwydiant a'r GIG i gynyddu ailgylchu ac aildefnyddio deunyddiau a ddefnyddir ym maes iechyd a gofal.

19.117. Ffigurau cyllideb Llywodraeth Cymru yn unig yw'r ffigurau hyn ac nid ydynt yn cynnwys cyllid ehangach yn y maes hwn drwy ffynonellau fel cyllid y DU, na chyllid cyfatebol y sector preifat.

Masnach

Manylion unrhyw gymorth ariannol ar gyfer masnach, gan gynnwys hyrwyddo, cynorthwyo busnesau neu fuddsoddi mewn seilwaith sy'n gysylltiedig â masnach

19.118. Rydym wedi dyrannu £3.752m drwyddi draw i gefnogi Allforio, Masnach a Mewnfuddsoddi.

19.119. Mae'r gyllideb hon yn cynnwys £3.572m i gyflawni Cynllun Gweithredu Allforio Cymru (gweler isod) a £0.180m i gefnogi ein hymdrechion i hyrwyddo Cymru fel cyrchfan ar gyfer mewnfuddsoddi, ymrwymiad allweddol yn y Strategaeth Ryngwladol

a'r Genhadaeth Economaidd. Mae'r gweithgarwch hwn yn canolbwyntio ar fuddsoddiad sy'n cael ei arwain gan gyfleoedd, ac ar y rhannau hynny o'r economi lle gall Cymru ddangos gallu o safon ryngwladol, gan gynnwys lled-ddargludyddion cyfansawdd, technoleg ariannol, seiberddiogelwch, ynni'r môr, agweddau penodol ar wyddor bywyd fel meddygaeth aildyfu, niwrowyddorau a thechnoleg feddygol; a phrosesau gweithgynhyrchu'r genhedlaeth nesaf, yn enwedig ar draws yr agenda symudedd.

19.120. Fel rhan o hyn, mae rhaglen ymgysylltu helaeth yn cael ei rhoi ar waith gyda'n swyddfeydd tramor ni, rhwydweithiau ehangach, clystyrau diwydiant hollbwysig a rhanddeiliaid i godi proffil cyfleoedd buddsoddi yng Nghymru. Mae hyn yn cynnwys mynd i ddigwyddiadau a nawdd, gweithgarwch seminar pwrpasol, creu cynnwys newyddiadurol ac ymgysylltu'n uniongyrchol â chwmnïau ledled y byd. Yn gyffredinol, mae'r gweithgarwch hwn yn hanfodol er mwyn i Gymru barhau i fod yn weladwy i gyfleoedd masnachol ar y llwyfan byd-eang; creu cysylltiadau mewnfuddsoddi newydd; annog ymweliadau gan ddarpar fuddsoddwyr i Gymru, ac, yn y pen draw, denu buddsoddiad rhyngwladol newydd i Gymru. Y llynedd (2022/23), cafodd dros 3,000 o swyddi eu creu yng Nghymru (cynnydd o 66% ar y flwyddyn flaenorol) oherwydd mewnfuddsoddiad i Gymru.

Y dyraniadau ariannol i gyflawni'r 'Cynllun Gweithredu Allforio i Gymru'

19.121. Mae'r £3.572m o gyllid a ddyrannwyd i gyflawni'r Cynllun yn sicrhau bod gennym ni amrywiaeth o raglenni allforio i helpu busnesau gyda'u taith allforio – o ysbrydoli busnesau i allforio; meithrin y gallu i allforio; dod o hyd i gwsmeriaid tramor; a chyrraedd marchnadoedd tramor. Mae'r dirwedd fasnachu fyd-eang a materion geowleidyddol ehangach yn dal i effeithio ar fasnach ryngwladol: er bod yr ystadegau allforio dros dro diweddaraf yn dangos bod gwerth allforio nwyddau yng Nghymru yn £20.4 biliwn yn y flwyddyn a ddaeth i ben ym mis Mehefin 2023, cynnydd o £2.0 biliwn (11.1%) o'i gymharu â'r flwyddyn a ddaeth i ben ym mis Mehefin 2022; gostyngodd swmp yr allforion (Kg) 8.9% yn yr un cyfnod. Mae hyn yn dangos pwysigrwydd darparu cymorth cynhwysfawr i fusnesau Cymru i ddatblygu er mwyn sbarduno twf pellach yn allforion Cymru.

Manylion unrhyw gyllid yn ystod 2024-25 a fwriedir ar gyfer datblygu, adeiladu a chostau rhedeg cysylltiedig Safleoedd Rheoli Ffiniau yng Nghymru

19.122. Fel y nodwyd yn fy mhapur i Bwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gweledig ar 11 Hydref 2023, cyhoeddwyd Model Gweithredu Targed y Ffin - ar ei wedd derfynol - ar 29 Awst 2023. Roedd fy mhapur hefyd yn egluro y bydd archwiliadau ffisegol ar nwyddau sy'n cael eu mewnfario o lwerddon yn dod i rym yn nes ymlaen, gan effeithio ar borthladdoedd arfordir y gorllewin, yn cynnwys tri Safle Rheoli Ffin Cymru yng Nghaergybi, Doc Penfro ac Abergwaun.

19.123. Ni fydd yr archwiliadau ffisegol hyn yn dechrau yng Nghymru cyn 31 Hydref 2024 ac rwy'n benderfynol o roi rhybudd rhesymol i fusnesau i baratoi. Nid yw'r dyddiad dechrau wedi'i gytuno eto, ac mae llawer iawn o waith yn dal i'w wneud gyda Llywodraeth y DU ac eraill i weithredu model cydlynol ar gyfer holl arfordir Gorllewin Prydain Fawr.

19.124. Mae Llywodraeth Cymru yn credu y dylai'r cyfleusterau Safle Rheoli Ffin gael eu hariannu'n llawn gan Lywodraeth y DU gan fod y costau wedi codi oherwydd polisi Llywodraeth y DU ar Ymadael â'r UE, i sicrhau nad oes unrhyw faich ariannol ar Lywodraeth Cymru.

19.125. Mae Prif Ysgrifennydd y Trysorlys wedi ymrwmo i ariannu'r costau adeiladu angenrheidiol. Fodd bynnag, mae Llywodraeth y DU yn ddiweddar wedi gwrthod ariannu'r costau trosiannol er mwyn sicrhau cyflwr sefydlog, gan gynnwys y costau i sefydlu'r trefniadau. Mae Llywodraeth y DU hefyd wedi gwrthod talu'r costau staff ychwanegol y mae angen i Lywodraeth Cymru eu talu i gyflawni'r fenter hon sy'n cael ei harwain gan Lywodraeth y DU a thros gyfnod hir o amser oherwydd yr oedi gan Lywodraeth y DU. Mae Llywodraeth Cymru yn credu y dylai'r costau hyn hefyd gael eu talu, a'u bod yn amod wrth i ni ymrwmo i Fodel Gweithredu Targed y Ffin. Rydym yn parhau â'n trafodaethau gyda Thrysorlys EF ac rydym yn disgwyl penderfyniad cyn bo hir. Yn y cyfamser, mae Llywodraeth Cymru wedi darparu £6.4m yn ein cyllideb ar gyfer 2024-25 ar gyfer y costau refeniw hyn.

19.126. Rydym wedi gwario cyfanswm o £9.3m hyd at 31 Mawrth 2023 ar Raglen y Ffiniau, sy'n cynnwys cyfraniad gan Lywodraeth y DU o £3.3m ar gyfer 2022-23. Ar sail y tybiaethau cyflawni presennol, ni ddisgwylir i gyfanswm y gwariant pellach a ragwelir dros y flwyddyn ariannol gyfredol (2023-24) a'r flwyddyn ariannol nesaf (2024-25) fod yn fwy na £70m. O ran ein rhagdybiaethau cynllunio presennol, rydym yn rhagweld y bydd costau'r rhaglen yn dod i ben ar ôl 2024-25.

19.127. Bydd dyddiad gorffen y rhaglen yn dod yn gliriach unwaith y cytunir ar y dyddiad ar gyfer gwiriadau ffisegol.

Crynodeb

19.128. Cyflwynir Cyllideb Ddrafft MEG yr Economi ar gyfer 2024-245 i'r Pwyllgor ei hystyried.

Vaughan Gething Gweinidog yr Economi

^[1] Ymchwil a gynhaliwyd gan SKOPE ac Ysgol Lywodraeth Blavatnik, Prifysgol Rhydychen, '[what accounts for changes in the chances of being NEET in the UK?](#)' (exter

^[1] <http://www.learningandwork.wales/resource/understanding-the-potential-impact-of-coronavirus-in-wales/>

^[2] Y Comisiwn Ieuencid (2019): Fit for Purpose Education and Employment Support for Young People https://www.learningandwork.org.uk/wp-content/uploads/2019/11/YC_Current-system_Report5_FINAL.pdf

ATODIAD A – Llinellau Gwariant yn y Gyllideb Prif Grŵp Gwariant yr Economi

Llinell Wariant yn y Gyllideb (Refeniw)		 LI(801984) - MA_VG_3098_23 -ETF Cyllideb Derfynol 2023-24 Chwefror 2023 Wedi'i hailddatgan	Cyllideb Derfynol Ddangosol 2024-25 Chwefror 2023 Wedi'i hailddatgan	Diwygiadau i Ddyraniadau Dangosol 2024-25	Newidiadau Eraill 2024-25	Cyllideb Ddrafft 2024-25 Rhagfyr 2023
		£000oedd	£000oedd	£000oedd	£000oedd	£000oedd
Datblygiad Economaidd Rhanbarthol a Busnes		9,460	9,460	-2,078	0	7,382
Busnes Cymru		26,559	22,463	-1,537	0	20,926
Y Cymoedd Technoleg		2,025	2,025	-267	0	1,758
Tasglu'r Cymoedd		100	100	0	0	100
Allforio, Masnach a Mewnfuddsoddi		4,192	4,192	-440	0	3,752
Porthladdoedd Rhydd		0	0	0	0	0
Cam Gweithredu:	Busnes Cymru / Entrepreneuriaeth ac Economi Ranbarthol	42,336	38,240	-4,322	0	33,918
Seilwaith Eiddo		6,868	6,868	-1,600	0	5,268
Cydgasglu Band Eang y Sector Cyhoeddus		11,500	11,500	0	0	11,500
Gweithrediadau Seilwaith TGCh		1,527	1,527	-659	0	868
Gweithrediadau Seilwaith TGCh - Nad yw'n arian parod		2,309	2,309	0	0	2,309
Cam Gweithredu:	Datblygu Seilwaith Economaidd	22,204	22,204	-2,259	0	19,945
Y Ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus Digidol		4,794	4,794	-504	0	4,290
Cam Gweithredu:	Cyfanswm Cyflawni'r Strategaeth Ddigidol	4,794	4,794	-504	0	4,290
Cymru Iach ar Waith		0	0	0	100	100
Gwasanaethau a Rhaglenni Corfforaethol		671	671	-159		512
Digwyddiadau Busnes Strategol a Chyfathrebu		200	200	-35	-100	65
Cam Gweithredu:	Rhaglenni Corfforaethol	871	871	-194	0	677
Prentisiaethau		138,898	143,898	-5,250	0	138,648
Cam Gweithredu:	Prentisiaethau	138,898	143,898	-5,250	0	138,648
Cyflogadwyedd – Gan gynnwys y Warant i Bobl Ifanc		83,291	98,333	-19,016	18,034	97,351

Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig
 Cyllideb Ddrafft 2024-25
 Papur Tystiolaeth – Atodiadau

Tudalen y pecyn 104

Cyflogadwyedd – Gan gynnwys y Warant i Bobl Ifanc, nad yw'n arian parod		1,400	1,400	0	0	1,400
Cymunedau am Waith		23,034	18,034	0	-18,034	0
Cymunedau am Waith – Nad yw'n arian parod		41	0	0	0	0
Cam Gweithredu:	Cyflogadwyedd – Gan gynnwys y Warant i Bobl Ifanc	107,766	117,767	-19,016	0	98,751
Arloesi ym myd Busnes		604	300	-61	0	239
Cam Gweithredu:	Arloesi	604	300	-61	0	239
Gwyddoniaeth		1,200	1,200	-268	0	932
Cam Gweithredu:	Gwyddoniaeth	1,200	1,200	-268	0	932
Twristiaeth		10,630	10,630	-1,504	0	9,126
Digwyddiadau Cymru		4,666	4,666	-1,001	0	3,665
Cam Gweithredu:	Hyrwyddo a diogelu lle Cymru yn y byd	15,296	15,296	-2,505	0	12,791
Cyngor Celfyddydau Cymru		33,314	33,999	-3,570	0	30,429
Cyngor Celfyddydau Cymru – Nad yw'n arian parod		119	119	0	0	119
Amgueddfa Cymru		27,222	28,496	-2,992	0	25,504
Amgueddfa Cymru – Nad yw'n arian parod		2,400	2,400	0	0	2,400
Llyfrgell Genedlaethol Cymru		11,862	12,394	-1,301	0	11,093
Llyfrgell Genedlaethol Cymru – Nad yw'n arian parod		1,250	1,250	0	0	1,250
Cymorth i Ddiwylliant a Chwaraeon Lleol		6,429	8,583	-1,915	0	6,668
Cymru Greadigol		7,119	7,169	-753	0	6,416
Cam Gweithredu:	Cymorth i Ddiwylliant a'r Celfyddydau	89,715	94,410	-10,531	0	83,879
Cadw		9,206	9,513	-2,123	0	7,390
Cadw – Nad yw'n arian parod		5,480	5,480	0	0	5,480
Gardd Fotaneg Genedlaethol Cymru		587	587	-62	0	525
Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru		1,727	1,815	-402	0	1,413
Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru – Nad yw'n arian parod		134	134	0	0	134
Cam Gweithredu:	Cymorth i'r Amgylchedd Hanesyddol	17,134	17,529	-2,587	0	14,942
Chwaraeon Cymru		23,065	23,439	-2,461	0	20,978
Chwaraeon Cymru – Nad yw'n arian parod		779	779	0	0	779
Cam Gweithredu:	Chwaraeon a Gweithgarwch Corfforol	23,844	24,218	-2,461	0	21,757
Cymorth i Raglenni		1,707	1,707	0	0	1,707

Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig
Cyllideb Ddrafft 2024-25
Papur Tystiolaeth – Atodiadau

Cam Gweithredu:	Rheoli Cyllid Ewropeaidd	1,707	1,707	0	0	1,707
Rheoli Ffiniau		0	0	26	6,400	6,426
Cam Gweithredu:	Rheoli Ffiniau	0	0	0	6,400	6,426
MEG:	YR ECONOMI	466,369	482,434	-49,932	6,400	438,902

Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig
 Cyllideb Ddrafft 2024-25
 Papur Tystiolaeth – Atodiadau

Llinell Wariant yn y Gyllideb (Cyfalaf)		Cyllideb Derfynol 2023-24 Chwefror 2023 Wedi'i hailddatgan	Cyllideb Derfynol Ddangosol 2024-25 Chwefror 2023 Wedi'i hailddatgan	Diwygiadau i Ddyraniadau Dangosol 2024-25	Newidiadau Eraill 2024- 25	Cyllideb Ddrafft 2024-25 Rhagfyr 2023
		£000oedd	£000oedd	£000oedd	£000oedd	£000oedd
Datblygiad Economaidd Rhanbarthol a Busnes		26,850	22,650	0	2,000	24,650
Datblygiad Economaidd Rhanbarthol a Busnes – Ad-daliad		-13,736	-1,603	0	0	-1,603
Y Cymoedd Technoleg		5,000	5,000	0	0	5,000
Porthladdoedd Rhydd		0	0	0	0	0
Cam Gweith redu:	Busnes Cymru / Entrepreneuriaeth ac Economi Ranbarthol	18,114	26,047	0	0	26,047
Cronfeydd Cyllid Busnes		10,000	15,000	0	0	15,000
Cronfeydd Cyllid Busnes – Ad-daliad		0	-46,400	0	0	-46,400
Cam Gweith redu:	Banc Datblygu Cymru	10,000	-31,400	0	0	-31,400
Seilwaith Eiddo		10,000	10,000	0	0	10,000
Seilwaith Eiddo – Ad-daliad		-290	-290	0	0	-290
Gweithrediadau Seilwaith TGCh		-26,500	20,000	0	0	20,000
Cam Gweith redu:	Datblygu Seilwaith Economaidd	-16,790	29,710	0	0	29,710
Cyflogadwyedd – Gan gynnwys y Warrant i Bobl Ifanc		2,000	2,000	0	0	2,000
Cam Gweith redu:	Cyflogadwyedd – Gan gynnwys y Warrant i Bobl Ifanc	2,000	2,000	0	0	2,000
Arloesi ym myd Busnes		5,000	10,000	0	0	10,000
Cam Gweith redu:	Arloesi	5,000	10,000	0	0	10,000
Gwyddoniaeth		5,000	5,000	0	0	5,000
Cam Gweith redu:	Gwyddoniaeth	5,000	5,000	0	0	5,000
Twristiaeth		5,000	5,000	0	0	5,000
Cam Gweith redu:	Hyrwyddo a Diogelu Lle Cymru yn y Byd	5,000	5,000		0	5,000

Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig
Cyllideb Ddrafft 2024-25
Papur Tystiolaeth – Atodiadau

Cyngor Celfyddydau Cymru		400	400	0	0	400
Amgueddfa Cymru		5,000	5,000	0	0	5,000
Llyfrgell Genedlaethol Cymru		2,000	2,000	0	0	2,000
Cymorth i Ddiwylliant a Chwaraeon Lleol		21,500	24,700	0	0	24,700
Cymru Greadigol		5,000	5,000	0	0	5,000
Cam Gweith redu:	Cymorth i Ddiwylliant a'r Celfyddydau	33,900	37,100	0	0	37,100
Cadw		10,000	10,000	0	0	10,000
Gardd Fotaneg Genedlaethol Cymru		200	200	0	0	200
Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru		50	50	0	0	50
Cam Gweith redu:	Cymorth i'r Amgylchedd Hanesyddol	10,250	10,250	0	0	10,250
Chwaraeon Cymru		8,016	8,016	0	0	8,016
Cynllun Benthyciadau Cyfalaf Chwaraeon		-1,227	-1,231	0	0	-1,231
Cam Gweith redu:	Chwaraeon a Gweithgarwch Corfforol	6,789	6,785	0	0	6,785
MEG:	YR ECONOMI	79,263	100,492	0	2,000	102,492

ATODIAD B – Sylwadau ar gamau gweithredu yn y MEG¹

Adnoddau

Cam Gweithredu Busnes Cymru / Entrepreneuriaeth ac Economi Ranbarthol

- Bu £4.322m o ostyngiad net i'r Cam Gweithredu ers cyllideb derfynol ddangosol 2024-25, gan ddod â chyfanswm cyllid 2024-25 i £33.918m. Mae'r gostyngiad net yn ymwneud ag ailflaenoriaethu cyllid ar draws nifer o BELs yn y Cam Gweithredu. Gostyngiad o £2.078m o'r BEL Busnes a Datblygiad Economaidd Rhanbarthol 3751, yn bennaf oherwydd llai o gyfraniad i Hwb Gwyddorau Bywyd a Cwmni Egin. Mae gostyngiad o £1.537m wedi cael ei dynnu o BEL Busnes Cymru a fydd yn cael ei gyflawni drwy atal cyllid pwrpasol ar gyfer yr Economi Sylfaenol sy'n cael ei brif ffrydio i Busnes Cymru. Mae gostyngiad o £0.257m i BEL y Cymoedd Technoleg a £0.440m i'r BEL Allforio, Masnach a Buddsoddi 3754. Mae'r gostyngiadau hyn yn adlewyrchu cyfraniad MEG yr Economi at ymarfer ailflaenoriaethu ehangach Llywodraeth Cymru.

BEL Busnes a Datblygiad Economaidd Rhanbarthol

- Mae'r cyllid yn y BEL hwn yn cefnogi partneriaethau, gwaith ymgysylltu a mentrau i ddatblygu uchelgeisiau'r Genhadaeth Economaidd, [Y Genhadaeth](#), a chyflogadwyedd ar gyfer twf cynhwysol ac adeiladu'r economi i fod yn gynaliadwy yn y tymor hir.
- Mae hefyd yn cefnogi ARFOR 2 gyda chyllid o £11m dros dair blynedd, £3m 2022-23 a £7m 2024-25. Bydd y rhaglen yn cael ei chyflwyno gan bartneriaid awdurdodau lleol a fydd yn helpu i gryfhau cadernid economaidd cadarnleoedd y Gymraeg, ac mae'n rhan o'r Cytundeb Cydweithio â Phlaid Cymru. Prif amcan Arfor 2 yw helpu cymunedau sy'n gadarnleoedd i'r Gymraeg i ffynnu drwy ymyriadau economaidd a fydd hefyd yn helpu i greu mwy o gyfleoedd i weld ac i ddefnyddio'r Gymraeg bob dydd.

BEL Busnes Cymru

- Mae'r gyllideb yn cefnogi entrepreneuriaeth ieuenctid a'r warrant i bobl ifanc, busnesau newydd, microfusnesau, busnesau bach a chanolig, hyrwyddwyr anabledd, mentrau cymdeithasol ac arferion busnes cyfrifol. Mae'r gwasanaethau'n cefnogi'r rheini sydd â rhwystrau cudd a bydd cymorth wedi'i dargedu yn parhau i gael ei ddarparu i gefnogi entrepreneuriaid benywaidd ac ifanc a grwpiau Du, Asiaidd ac ethnig leiafrifol.
- Mae'r gyllideb hefyd yn cynnwys darparu £1.163m ar gyfer yr economi sylfaenol, gan alluogi swyddi wrth galon cymunedau lleol ar draws sectorau fel gofal a gwasanaethau iechyd; bwyd; tai; ynni; twristiaeth; adeiladu a manwerthu.

¹ Camau gweithredu: Mae'r Pwyllgor Diwylliant, Cyfathrebu, y Gymraeg, Chwaraeon a Chysylltiadau Rhyngwladol yn rhoi sylw i Gymorth ar gyfer Diwylliant a'r Celfyddydau, Cymorth ar gyfer Amgylcheddau Hanesyddol, Chwaraeon a Gweithgarwch Corfforol

BEL Y Cymoedd Technoleg

- Mae'r gyllideb yn cefnogi cynllun Llywodraeth Cymru i ymrwymo £100m dros 10 mlynedd i greu 1,500 o swyddi cynaliadwy ym Mlaenau Gwent a'r cyffiniau drwy fanteisio ar gyfleoedd sy'n deillio o'r pedwerydd chwyldro diwydiannol, hybu mabwysiadu technolegau digidol a datblygu uwch dechnolegau gwerthfawr sy'n cefnogi diwydiannau arloesol. Yn fwyaf diweddar, cyhoeddwyd buddsoddiadau sy'n cefnogi'r Genhadaeth: [Gweithdy roboteg](#) a [Resilientworks](#).

BEL Tasglu'r Cymoedd

- Mae'r cyllid yn cynnal cyllideb refeniw flynyddol o £0.1m i helpu'r rhaglen gyfalaf i gyflawni rhaglen Ein Cymoedd, Ein Dyfodol.

BEL Allforio, Masnach a Mewnfuddsoddi

- Mae'n galluogi cyflawni Cynllun Gweithredu Cymru ar gyfer Allforio, i sicrhau twf tymor hir yn allforion Cymru; a, gweithgareddau i gefnogi hybu Cymru fel lleoliad ar gyfer mewnfuddsoddi.

BEL Porthladdoedd Rhydd

- Mae'r rhaglen Porthladdoedd Rhydd yn cynnwys rhai costau sy'n cael eu talu gan Lywodraeth y DU ac eraill y mae disgwyl i Lywodraeth Cymru eu talu. Mae Llywodraeth y DU yn darparu £2m o gyllid capasiti ar gyfer y darpar Borthladdoedd Rhydd (£600k yn 2023/24 ac £1.4m disgwyliedig yn 2024/25). Mae'r cyllid hwn yn cael ei dalu i'r Porthladdoedd Rhydd gan Lywodraeth Cymru a'i ad-dalu gan Lywodraeth y DU drwy SUPS.
- Mae costau uniongyrchol Llywodraeth Cymru hyd yma yn cynnwys staff yn Llywodraeth Cymru, cymorth cyfreithiol a chyngor technegol. Bydd costau yn y dyfodol hefyd yn cynnwys monitro a gwerthuso a'r costau sy'n gysylltiedig â defnyddio ysgogiadau datganoledig mewn Porthladdoedd Rhydd yng Nghymru. Nid yw'r costau sy'n gysylltiedig â defnyddio ysgogiadau datganoledig, fel rhyddhad a chadw Ardrethi Annomestig, yn hysbys eto. Disgwylir i'r rhain ddod yn gliriach wrth i ddarpar Borthladdoedd Rhydd Cymru gyflwyno eu Hachosion Busnes Amlinellol ym mis Rhagfyr.
- Yn Natganiad yr Hydref, cyhoeddodd Llywodraeth y DU estyniad i'r Rhaglen Porthladdoedd Rhydd yn Lloegr i 10 mlynedd. Mae Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda Llywodraeth y DU i asesu goblygiadau estyniad i ysgogiadau datganoledig ac ystyried a ellir cymhwyso hyn yng Nghymru.

Cam Gweithredu Datblygu Seilwaith Economaidd

- Mae'r Cam Gweithredu wedi gostwng £2.259m o'i gymharu â'r Gyllideb Derfynol ddangosol ar gyfer 2024-25 a gafodd ei hailddatgan. Mae'r gostyngiad yn bennaf oherwydd gostyngiad o £1.6m yn y BEL Seilwaith Eiddo. Y gobaith yw y bydd y toriad hwn yn cael ei lyncu drwy werthu rhagor o eiddo yn ystod y flwyddyn ariannol. Mae gostyngiad o £0.659m wedi cael ei gymhwyso i'r BEL Gweithrediadau Seilwaith TGCh, gyda'r effaith debygol yn erydu gallu Llywodraeth Cymru i gynnal gweithgareddau casglu tystiolaeth, sydd fel arfer yn cael eu cyflawni drwy gomisiynu cymorth ymgynghori allanol.

BEL Seilwaith Eiddo

- Mae'r cyllid yn y BEL hwn yn sicrhau bod digon o safleoedd ac adeiladau cyflogaeth ar gael er mwyn sicrhau mantais gystadleuol o ran denu, cadw a datblygu busnesau yng Nghymru. Mae'r gyllideb refeniw yn sicrhau bod Gweinidogion Cymru yn cyflawni eu rhwymedigaethau cyfreithiol a statudol fel landlordiaid a pherchnogion tir wrth reoli'r portffolio eiddo datblygu economaidd, gan gynnwys rheoli Sain Tathan a'r taliadau unedol o dan gynllun Menter Cyllid Preifat Rhodfa Lloyd George. Ategir y gyllideb gan incwm arall, yn bennaf derbyniadau rhent ac elw o waredu tir ac adeiladau.

BEL Cydgasglu Band Eang y Sector Cyhoeddus

- Mae'r cyllid yn y BEL hwn ar gyfer Contract Cydgasglu Band Eang y Sector Cyhoeddus sy'n sail i'r gwasanaeth cysylltedd digidol a ddefnyddir gan dros 120 o sefydliadau yn y sector cyhoeddus ar draws Cymru. Mae gan y gwasanaeth rhwydwaith Cydgasglu Band Eang y Sector Cyhoeddus sy'n hollbwysig i fusnesau dros 5,000 o gysylltiadau ac fe'i sefydlwyd yn 2007.

BEL Gweithrediadau Seilwaith TGCh

- Mae'r cyllid yn y BEL hwn yn cefnogi'r gwaith o ddarparu Seilwaith Digidol ar draws Cymru. Mae'r gyllideb refeniw hefyd yn sicrhau bod Gweinidogion Cymru yn gallu adolygu a monitro penderfyniadau polisi Digidol a wneir gan Lywodraeth y DU, i sicrhau bod buddiannau Cymru yn cael eu diogelu.

BEL Gweithrediadau Seilwaith TGCh - Nad yw'n arian parod

- Mae'r cyllid yn y BEL hwn ar gyfer taliadau dibrisiant rhwydwaith Fibrespeed sy'n eiddo i Lywodraeth Cymru yng Ngogledd Cymru.

Cyflawni'r Strategaeth Ddigidol

Mae'r Cam Gweithredu wedi cael toriad o £0.504m o gyllideb derfynol ddangosol 2024-25, gan ddod â chyfanswm y cyllid ar gyfer y Cam Gweithredu i £4.290m. Mae'r gostyngiad yn ymwneud â thorri cyllideb y Ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus Digidol.

BEL y Ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus Digidol

Mae'r cyllid yn y BEL hwn yn ymwneud â chyllideb y Ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus Digidol (CDPS) sy'n sail i genhadaeth 1 y Strategaeth Ddigidol i Gymru. Mae'r Ganolfan Gwasanaethau Cyhoeddus Digidol yn gyfrifol am wella gallu digidol ar draws y sector cyhoeddus, darparu safonau ac arweiniad a gweithio gyda sefydliadau eraill i gyflawni trawsnewid digidol.

Cam Gweithredu Rhaglenni Corfforaethol

- Bu gostyngiad net o £0.194m i'r Cam Gweithredu o gyllideb derfynol ddangosol 2024-25, gan ddod â chyfanswm y cyllid ar gyfer y Cam Gweithredu i £0.677m ar gyfer blwyddyn ariannol 2024-25. Mae'r gostyngiad net yn ymwneud â gostyngiad o £0.159m yn y BEL Rhaglenni a Gwasanaethau Corfforaethol 4023 a £0.035m yn y BEL Digwyddiadau Busnes Strategol a Chyfathrebu. Mae'r gostyngiadau hyn yn ymwneud â chyfraniad MEG yr Economi i gefnogi ymarfer ailflaenoriaethu ehangach Llywodraeth Cymru.

BEL Cymru Iach ar Waith

- Mae cyllideb Cymru Iach ar Waith yn darparu'r rhaglen genedlaethol sy'n cefnogi cyflogwyr i greu gweithleoedd a gwaith iachach er budd eu gweithwyr a'r gymuned ehangach. Mae Cymru Iach ar Waith yn cael ei ariannu ar y cyd gan yr Adran Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol ac Adran yr Economi. Mae swyddogion o'r ddwy adran yn gweithio'n agos i fanteisio i'r eithaf ar fanteision iechyd ac economaidd y rhaglen. Mae £0.100m wedi cael ei ddyrannu i gefnogi'r gweithgareddau hyn ym mlwyddyn ariannol 2024-25 drwy drosglwyddiad o'r BEL Digwyddiadau Busnes Strategol a Chyfathrebu.

BEL Gwasanaethau a Rhaglenni Corfforaethol

- Mae cyllideb flynyddol Rhaglenni Corfforaethol yn bennaf yn cyllido'r system rheoli cysylltiadau cwsmeriaid busnes, a oedd yn hanfodol yn ystod y pandemig er mwyn i Lywodraeth Cymru allu prosesu grantiau'r Gronfa Cadernid Economaidd. Mae'r gyllideb hefyd yn cynnwys darpariaeth fach ar gyfer gwerthusiadau.

BEL Digwyddiadau Busnes Strategol a Chyfathrebu

- Mae'r gyllideb Cyfathrebu o £0.065m bob blwyddyn yn cefnogi digwyddiadau busnes ac ymgysylltu strategol.

Cam Gweithredu Prentisiaethau

- Bu gostyngiad net i'r Cam Gweithredu o £5.250m o gyllideb derfynol ddangosol 2024-25, gan ddod â chyfanswm y cyllid i £138.648m yn 2024-25. Mae'r gostyngiad net yn ymwneud â thoriad o 3.65% yn y gyllideb i'r rhaglen prentisiaethau a thoriad o 24% i werth y contract. Mae'r toriad yn ymwneud â

chyfraniad MEG yr Economi at ymarfer ailflaenoriaethu ehangach Llywodraeth Cymru.

BEL Prentisiaethau

- Mae'r gyllideb refeniw yn cefnogi'r gwaith o ddarparu'r rhaglen prentisiaethau. Mae prentisiaethau yn rhaglen statws cyflogedig sy'n darparu hyfforddiant uwchsgilio, trosglwyddadwy drwy rwydwaith o ddarparwyr Addysg Bellach a hyfforddiant preifat. Mae prentisiaethau yn Rhaglen i bobl o bob oed sy'n rhoi blaenoriaeth i ddysgwyr rhwng 16 a 24 oed, pobl sy'n newydd i fyd gwaith, a darpariaeth yn y sectorau hynny sydd fwyaf o fudd i economi Cymru, fel STEM, iechyd a gofal cymdeithasol, ac sy'n cefnogi ein huchelgeisiau sero net.

Cam Gweithredu Cyflogaeth a Sgiliau

- Bu gostyngiad net i'r Cam Gweithredu o £19.016m o'r gyllideb derfynol ddangosol, gan ddod â chyfanswm y cyllid i £98.751m yn 2024-25. Mae'r gostyngiad net yn ymwneud â chyfraniad MEG yr Economi at ymarfer ailflaenoriaethu Llywodraeth Cymru.

BEL Cyflogadwyedd, gan gynnwys y Warant i Bobl Ifanc

- Mae'r gyllideb yn ariannu'r gwaith o ddatblygu a chyflwyno strategaethau, polisiau a rhaglenni sy'n helpu pobl i gael gwaith, i ddychwelyd i waith, i aros mewn gwaith ac i symud ymlaen yn y gwaith drwy gymorth ar gyfer sgiliau a hyfforddiant; gan ategu ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i gyflwyno'r Warant i Bobl Ifanc, gan gynnig gwaith, addysg, hyfforddiant neu hunangyflogaeth i bawb o dan 25 oed. Mae'r gyllideb hefyd yn cefnogi'r ymrwymadau i adeiladu ar lwyddiant Cronfa Ddysgu Undebau Cymru; cefnogi cynigion TUC Cymru i aelodau o undebau fod yn Gynrychiolwyr Gwyrdd yn y gweithle a chryfhau Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol. Mae'n hwyluso ymateb uniongyrchol i helpu busnesau unigol i dyfu drwy ddatblygu'r gweithlu ac mae'n darparu atebion ehangach, sy'n canolbwyntio ar y sector ac yn cael eu harwain gan gyflogwyr, i ymateb i anghenion sgiliau a nodwyd ym meysydd blaenoriaeth Llywodraeth Cymru, fel sero net a thechnoleg ddigidol, sy'n bwysig i economi Cymru.
- Mae'r BEL hefyd yn rhoi cyllid i Gyrfa Cymru sy'n darparu gwasanaeth gwybodaeth, cyngor ac arweiniad gyrfaoedd cenedlaethol, diduedd a dwyieithog i bobl o bob oed yng Nghymru.
- Mae £18.034m wedi cael ei drosglwyddo o fewn y MEG i'r BEL hwn oherwydd bod y BEL Cymunedau am Waith wedi'i gyfuno â'r BEL hwn. Cymunedau am Waith a Mwy yw prif ddull Llywodraeth Cymru o gefnogi cyflogadwyedd y rheini sydd fwyaf o dan anfantais. Roedd y rhaglenni Cymunedau am Waith a Rhieni, Gofal Plant a Chyflogaeth wedi cau ym mis Hydref 2023. Mae'r ddwy raglen wedi darparu hyfforddiant a gwasanaeth mentora dwys yn y gymuned i bobl ifanc rhwng 16 a 24 oed nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant, ac

unigolion 25 oed a hŷn sy'n economaidd anweithgar ac yn ddi-waith yn y tymor hir ac sydd â rhwystrau cymhleth.

BEL Cyflogadwyedd, Gan gynnwys y Warant i Bobl Ifanc – Nad yw'n arian parod

- Yn ogystal â'r gyllideb refeniw uchod, mae cyllideb dibrisiant flynyddol nad yw'n arian parod o £1.4m ar gyfer Gyrfa Cymru.

Cam Gweithredu Arloesi

- Bu gostyngiad o £0.061m o newid o gyllideb derfynol ddangosol 2024-25. Cyfanswm y cyllid yw £0.239m yn 2024-25. Mae'r gostyngiad yn ymwneud â chyfraniad MEG yr Economi i gefnogi'r ymarfer ailflaenoriaethu ehangach ar draws Llywodraeth Cymru.

BEL Arloesi ar gyfer Busnes

- Mae'r BEL yn ariannu'r cymorth ariannol ar gyfer cynlluniau Ymchwil, Datblygu ac Arloesi, gan gynnwys y cynllun Cymorth Arloesi Hyblyg SMART, cynllun y Fenter Ymchwil Busnesau Bach (SBRI) a'r Rhaglen Cefnogi Arloesedd ac Ymchwil Gydweithredol (CRISP). Er bod incwm yr UE wedi dod i ben, ein blaenoriaethau o hyd yw:
 - Defnyddio'r capasiti ymchwil, datblygu ac arloesi i gefnogi ein Rhaglen Lywodraethu, gan ganolbwyntio ar newid hinsawdd, adferiad amgylcheddol a datgarboneiddio;
 - Adeiladu ymhellach ar y capasiti ymchwil, datblygu ac arloesi yng Nghymru yn y Gwyddorau Bywyd ac Iechyd;
 - Twf a datblygu sgiliau yn y sylfaen ymchwil ac arloesi sefydledig.

Cam Gweithredu Gwyddoniaeth

- Bu £0.268m o ostyngiad net i'r Cam Gweithredu ers cyllideb derfynol ddangosol 2024-25, gan ddod â chyfanswm y cyllid i £0.932m am y flwyddyn. Mae'r gostyngiad net yn ymwneud ag ailflaenoriaethu £0.268m o gyllid i gefnogi blaenoriaethau ehangach Llywodraeth Cymru, ac ni fydd yn effeithio ar gynnal fy ymrwymiad i weithgarwch yn y maes hwn.

BEL Gwyddoniaeth

- Mae'r gyllideb refeniw yn cynnwys ailsefydlu rhaglen grant newydd yr Academi Wyddoniaeth Genedlaethol a luniwyd i gefnogi gweithgareddau ac astudiaethau Gwyddoniaeth, Technoleg, Peirianeg a Mathemateg (STEM), ac i hyrwyddo dewisiadau gyrfa ym myd gwyddoniaeth ar hyd a lled Cymru. Mae'r gyllideb hon hefyd yn cyfrannu at hyrwyddo Swyddfa Llywodraeth Cymru dros Wyddoniaeth a'i gweithgareddau ymgysylltu, gan gynnwys seminarau ymgysylltu â rhanddeiliaid, arolygon agweddau'r cyhoedd at Wyddoniaeth, Wythnos Gwyddoniaeth Prydain, Gwyddoniaeth yn y Senedd, Gwobrau Arloesedd Cyd-

bwyllgor Addysg Cymru (CBAC) a CREST, Medalau LSW, adolygiadau perfformiad gwyddoniaeth a gomisiynwyd a hyrwyddo amrywiaeth a chydaddoldeb rhwng y rhywiau yn y meysydd Ymchwil ac Arloesi, a Gwyddoniaeth, Technoleg, Peirianeg a Mathemateg (STEM).

Cam Gweithredu Hyrwyddo a Diogelu Lle Cymru yn y Byd

- Bu £2.505m o ostyngiad net i'r Cam Gweithredu ers cyllideb derfynol ddangosol 2024-25, gan ddod â chyfanswm y cyllid i £12.791m am y flwyddyn. Mae'r gostyngiad net yn ymwneud ag ailflaenoriaethu £1.504m o gyllid o'r BEL Twristiaeth sy'n ymwneud â llai o weithgareddau gan gynnwys ymgyrchoedd twristiaeth domestig a rhyngwladol, marchnata masnach ac allforio, marchnata diplomyddiaeth chwaraeon a chenedlaethol a £1.001m o'r BEL Digwyddiadau Cymru 4231 sy'n cynnwys stopio Canmlwyddiant Richard Burton.

BEL Twristiaeth

- Mae'r cyllid yn helpu i ddatblygu twristiaeth ac i fuddsoddi mewn marchnata sy'n cyd-fynd â'n strategaeth gyffredinol – [Croeso i Gymru-Blaenoriaethau i'r Economi Ymwelwyr 2020-2025](#) – i gynyddu twristiaeth er budd Cymru, gan sicrhau manteision economaidd, amgylcheddol a chymdeithasol.

BEL Digwyddiadau Cymru

- Yn unol â [Strategaeth Ddigwyddiadau Genedlaethol newydd Cymru ar gyfer 2022 i 2030 | LLYW.CYMRU](#), bydd y gyllideb flynyddol yn parhau i gefnogi digwyddiadau ym myd chwaraeon, y celfyddydau a busnes yng Nghymru, yn ogystal ag ystyried y cyfleoedd posibl gyda digwyddiadau rhyngwladol, fel y cais ar y cyd rhwng y DU ac Iwerddon ar gyfer Euros 2028. Byddwn yn buddsoddi i gefnogi digwyddiadau sy'n sicrhau manteision a gwaddol economaidd, cymdeithasol a diwylliannol yn unol â'r strategaeth newydd.
- Byddwn yn parhau i geisio cael amrediad daearyddol a thymhorol llawn o ddigwyddiadau o Fôn i Fynwy. Bydd hyn yn cynnwys cefnogi'r gwaith o ddatblygu seilwaith sy'n berthnasol i ddigwyddiadau, a helpu sector cryf a chynaliadwy i ddatblygu yng Nghymru drwy fuddsoddi mewn sgiliau a datblygu'r gadwyn gyflenwi.

Cam Gweithredu Rheoli Cyllid Ewropeaidd

- Ni fu unrhyw newid i'r Cam Gweithredu hwn o'r gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2024-25 a gyhoeddwyd ym mis Chwefror 23. Mae cyfanswm y cyllid am y flwyddyn yn aros yn £1.707m.

BEL Cymorth i Raglenni

- Mae'r gyllideb flynyddol o £1.7m yn cyflawni gweithrediadau Cymorth Technegol Swyddfa Cyllid Ewropeaidd Cymru a ariennir gan yr UE.

.Cam Gweithredu Rheoli Ffiniau

- Bu cynnydd o £6.426m yn y Cam Gweithredu hwn o'r gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2024-25. Mae'r cynnydd yn ganlyniad i'r dyraniad a dderbyniwyd o'r cronfeydd canolog i gefnogi elfen refeniw y rhaglen ffiniau.

BEL Rheoli Ffiniau

- Mae Trysorlys EF wedi cytuno i ariannu'r costau cyfalaf i adeiladu'r tri Safle Rheoli Ffiniau yng Nghymru (Caergybi, Abergwaun a Doc Penfro). Mae'r BEL yn ariannu'r costau refeniw y mae Trysorlys EF wedi gwrthod eu hariannu. Mae'r rhain yn cynnwys costau cychwynnol (recriwtio, hyfforddi ac ati) i'r awdurdodau lleol cyn cyflwyno ffioedd, a chostau rhaglen Llywodraeth Cymru ei hun.

Cyfalaf

Cam Gweithredu Busnes Cymru / Entrepreneuriaeth ac Economi Ranbarthol

- Bu cynnydd o £2m i'r gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2024-25 a gyhoeddwyd ym mis Chwefror 23. Mae'r cynnydd oherwydd trafodiad ariannol cyfalaf ychwanegol i gefnogi'r prosiect Cadence. Mae cyfanswm y cyllid am y flwyddyn yn £28.047m.

BEL Busnes a Datblygiad Economaidd Rhanbarthol

- Mae'r cyllid yn ategu'r cyllid cyfalaf sydd ar gael ar gyfer Cronfa Dyfodol yr Economi a datblygiadau strategol eraill i gynorthwyo busnesau. Mae Banc Datblygu Cymru hefyd yn gwella gallu busnesau yng Nghymru i gael gafael ar gyllid ac mae'n cefnogi'r gwaith o greu a diogelu swyddi gyda Chronfeydd dynodedig sy'n ceisio datgloi potensial yn economi Cymru drwy gynyddu faint o gyllid cynaliadwy ac effeithiol sydd ar gael yn y farchnad.

BEL Busnes a Datblygiad Economaidd Rhanbarthol – Ad-daliad

- Mae Cyllid Ad-daladwy yn ategu'r cyllid cyfalaf sydd ar gael ar gyfer Cronfa Dyfodol yr Economi a datblygiadau strategol eraill i gynorthwyo busnesau.

BEL Y Cymoedd Technoleg

- Mae'r BEL hwn yn cefnogi Rhaglen Cymoedd Technoleg Llywodraeth Cymru - mae wedi ymrwmo £100m dros 10 mlynedd i greu 1,500 o swyddi cynaliadwy ym Mlaenau Gwent a'r cyffiniau drwy fanteisio ar gyfleoedd sy'n deillio o'r pedwerydd chwyldro diwydiannol, gan hybu mabwysiadu technolegau digidol a datblygu uwch dechnolegau gwerthfawr sy'n cefnogi diwydiannau arloesol.
- Hyd yma, mae buddsoddiad y Cymoedd Technoleg wedi helpu i greu 298,000 troedfedd sgwâr o ofod llawr newydd a gofod llawr wedi'i adnewyddu, gan alluogi 600 o swyddi posibl. Mae'n cefnogi gwydnwch, effeithlonrwydd a'r defnydd o

dechnoleg mewn busnesau bach a chanolig eu maint ac yn codi ymwybyddiaeth o yrfaoedd sy'n gysylltiedig â STEM ac yn hyrwyddo'r nifer sy'n astudio pynciau STEM yn yr ysgol ac ôl-16. Bydd y ffigurau hyn yn parhau i dyfu wrth i'r prosiect sy'n cael ei ddatblygu ar hyn o bryd ddwyn ffrwyth.

- Mae un o'n buddsoddiadau mwyaf drwy Raglen y Cymoedd Technoleg yn fwy na £16 miliwn ar gyfer sefydlu Campws Technoleg Thales yng Nglynebwy – partneriaeth rhwng Llywodraeth Cymru, y byd academiaidd, busnes a Thales UK Ltd. Mae'r campws yn darparu cyfleusterau arloesol o'r radd flaenaf sy'n ymchwilio i atebion i seibergadernid seilwaith cenedlaethol critigol ac mae'n brosiect catalydd allweddol ar gyfer twf a datblygu economaidd yn Ne Cymru.

BEL Porthladdoedd Rhydd

- Mae'r rhaglen Porthladdoedd Rhydd yn cynnwys rhai costau sy'n cael eu talu gan Lywodraeth y DU ac eraill y mae disgwyl i Lywodraeth Cymru eu talu. Mae Llywodraeth y DU yn darparu £2m o gyllid capasiti ar gyfer y darpar Borthladdoedd Rhydd (£600k yn 2023/24 ac £1.4m disgwyliedig yn 2024/25). Mae'r cyllid hwn yn cael ei dalu i'r Porthladdoedd Rhydd gan Lywodraeth Cymru a'i ad-dalu gan Lywodraeth y DU drwy SUPS.
- Mae costau uniongyrchol Llywodraeth Cymru hyd yma yn cynnwys staff yn Llywodraeth Cymru, cymorth cyfreithiol a chynghor technegol. Bydd costau yn y dyfodol hefyd yn cynnwys monitro a gwerthuso a'r costau sy'n gysylltiedig â defnyddio ysgogiadau datganoledig mewn Porthladdoedd Rhydd yng Nghymru. Nid yw'r costau sy'n gysylltiedig â defnyddio ysgogiadau datganoledig, fel rhyddhad a chadw Ardrethi Annomestig, yn hysbys eto. Disgwylir i'r rhain ddod yn gliriach wrth i ddarpar Borthladdoedd Rhydd Cymru gyflwyno eu Hachosion Busnes Amlinellol ym mis Rhagfyr.
- Yn Natganiad yr Hydref, cyhoeddodd Llywodraeth y DU estyniad i'r Rhaglen Porthladdoedd Rhydd yn Lloegr i 10 mlynedd. Mae Llywodraeth Cymru yn gweithio gyda Llywodraeth y DU i asesu goblygiadau estyniad i ysgogiadau datganoledig ac ystyried a ellir cymhwyso hyn yng Nghymru.

Cam Gweithredu Banc Datblygu Cymru

- Ni fu unrhyw newid o'r gyllideb derfynol ddangosol a gyhoeddwyd ym mis Chwefror 23 ar gyfer blwyddyn ariannol 2024-25, cyfanswm y cyllid a ddyrannwyd yw £-31.4m yn 2024-25.

BEL Cronfeydd Cyllid Busnes

- Pwrpas y cyllid yn y BEL hwn yw cefnogi Banc Datblygu Cymru, sy'n gwella gallu busnesau yng Nghymru i gael gafael ar gyllid ac yn cefnogi'r gwaith o greu a diogelu swyddi gyda Chronfeydd dynodedig sy'n ceisio datgloi potensial yn economi Cymru drwy gynyddu faint o gyllid cynaliadwy ac effeithiol sydd ar gael

yn y farchnad. Mae Banc Datblygu Cymru mewn sefyllfa dda i helpu busnesau Cymru drwy'r pandemig a'r adferiad, ac i gael gafael ar y cyllid sydd ei angen arnynt i ddechrau, i gryfhau ac i ddatblygu. Mae'n gallu darparu benthyciadau o £1k hyd at £10m, yn ogystal â chyllid mesanîn ac ecwiti; ac mae'n helpu busnesau i ddod o hyd i'r partner cyllid iawn i gael gafael ar gyllid preifat gyda'i gyllid bwlch ei hun pan fydd angen.

BEL Cronfeydd Cyllid Busnes – Ad-daliad

- Mae cyllideb ad-dalu o £-46,400m yn cael ei chynnal fel rhan o gyllideb 2024-25. Mae'r ad-daliad yn ymwneud â thaliadau cyfalaf FT.

Cam Gweithredu Datblygu Seilwaith Economaidd

- Ni fu unrhyw newid i'r gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer 2024-25. Mae cyfanswm y cyllid wedi aros yn £29.710m.

BEL Seilwaith Eiddo

- Mae'r gyllideb gyfalaf yn cael ei hategu gan dderbyniadau gwerthu tir ac eiddo. Mae hyn yn golygu bod modd darparu safleoedd ac adeiladau modern sy'n gallu bodloni amserlenni deiliadaeth cwmnïau er mwyn rhoi mantais gystadleuol wirioneddol i Gymru dros leoliadau eraill. Bydd yr holl brosiectau masnachol adeiladu uniongyrchol a gyflawnir yn anelu at gyrraedd safon carbon sero net o ran defnydd a bydd Polisi Adeiladau Cynaliadwy Llywodraeth Cymru yn berthnasol i brosiectau a gyflwynir mewn partneriaeth ag eraill.

BEL Seilwaith Eiddo – Ad-daliad

- Dechreuodd ad-daliadau trafodiadau ariannol Seilwaith Eiddo yn 2022-23 a byddant yn parhau tan 2038-39.
- Mae'r ad-daliadau'n ymwneud ag £8.950m o gyllid a roddwyd rhwng 2015-16 a 2018-19. Rhoddwyd £2.750m o gyllid o dan y Gronfa Datblygu Eiddo yn 2015-16, a dyfarnwyd £6.200m i Gyngor Abertawe at ddibenion manwerthu a hamdden (£5.500m yn 2017-18 a £0.700m yn 2018-19). Dechreuodd ad-daliadau trafodiadau ariannol Seilwaith Eiddo yn 2022-23 a byddant yn parhau tan 2038-39.

BEL Gweithrediadau Seilwaith TGCh

- Mae'r gyllideb cyfalaf yn cefnogi cynlluniau i adeiladu ac i ddarparu seilwaith digidol i gysylltu cartrefi a busnesau ar draws Cymru. Er nad yw'r cyfrifoldeb dros fynd i'r afael â materion telathrebu yng Nghymru wedi'i ddatganoli i Weinidogion Cymru, mae'r cymorth a ddarperir gan Lywodraeth Cymru yn golygu bod cartrefi a busnesau yn gallu cael band eang cyflym a dibynadwy cyn gynted â phosibl.

Cam Gweithredu Cyflogadwyedd – Gan gynnwys y Warrant i Bobl Ifanc

- Ni fu unrhyw newid i'r gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer 2024-25. Mae'r buddsoddiad cyfalaf blynyddol o £2m yn cefnogi gweithgarwch Gyrfa Cymru i'r strategaeth TG ac ystadau gyd-fynd â [Cymru'r Dyfodol: Y Cynllun Cenedlaethol 2040](#). Bydd datblygiad amgylcheddol strategol a chynaliadwyedd yn cael eu cynnwys yn y strategaeth ofodol newydd gan ganolbwyntio ar y meysydd twf cenedlaethol a rhanbarthol drwy fabwysiadu'r dull gweithredu 'Canol trefi yn gyntaf'.

Cam Gweithredu Arloesi

- Ni fu unrhyw newid i'r cyllid cyfalaf a ddyrannwyd yn y Cam Gweithredu hwn o'i gymharu â'r swm dangosol a ddyrannwyd fel rhan o gyllideb ddrafft 2023-24 a gyhoeddwyd ym mis Chwefror 23. Cyfanswm y cyllid yw £10m yn 2024-25.

BEL Arloesi ar gyfer Busnes

- Cymorth ariannol ar gyfer cynlluniau Ymchwil, Datblygu ac Arloesi, y gyfres o raglenni SMART, Rhaglen Sbarduno'r Fenter Ymchwil Busnesau Bach (SBRI) a'r Rhaglen Cefnogi Arloesedd ac Ymchwil Gydweithredol (CRISP). Er bod cyllid Ewropeaidd yn dod i ben yn 2023/24, dyma yw ein blaenoriaethau o hyd:
 - Defnyddio'r capasiti ymchwil, datblygu ac arloesi i gefnogi ein Rhaglen Lywodraethu, gan ganolbwyntio ar newid hinsawdd, adferiad amgylcheddol a datgarboneiddio;
 - Adeiladu ymhellach ar y capasiti ymchwil, datblygu ac arloesi yng Nghymru yn y Gwyddorau Bywyd ac Iechyd;
 - Datblygu strategaeth arloesi ar draws Llywodraeth Cymru ar gyfer twf a datblygu sgiliau yn y sylfaen ymchwil ac arloesi.

Cam Gweithredu Gwyddoniaeth

- Ni fu unrhyw newid i'r gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2024-25 a gyhoeddwyd ym mis Chwefror 23 yng nghyswllt y Cam Gweithredu hwn. Mae £5m o gyllid wedi'i gadw ar gyfer blwyddyn ariannol 2024-25.

BEL Gwyddoniaeth

- Mae'r gyllideb cyfalaf yn parhau â'r rhaglen Sêr Cymru a gydnabyddir yn rhyngwladol, sy'n helpu i fanteisio i'r eithaf ar effeithiau manteisiol arbenigedd ymchwil, cyfleusterau arloesi arbenigol a'r cyflenwad o ymchwilwyr dawnus. Mae'r rhaglen hon (a gafodd ei henwi gan Lywodraeth Cymru ym mis Tachwedd 2021 fel un o'r pum blaenoriaeth ymchwil, datblygu ac arloesi) eisoes wedi helpu i greu dyfnder o ymchwilwyr a seilwaith gwyddoniaeth yng Nghymru nad oedd yn bodoli o'r blaen, ac mae wedi cyfrannu at wella perfformiad gwyddoniaeth ac ymchwil Cymru dros y degawd diwethaf.

Cam Gweithredu Hyrwyddo a Diogelu Lle Cymru yn y Byd

- Nid fu newid i'r gyllideb derfynol ddangosol ar gyfer y flwyddyn ariannol 2024-25 a gyhoeddwyd ym mis Chwefror 23. Rydym wedi cynnal ein buddsoddiad yn y Cam Gweithredu hwn, gyda chyfanswm y cyllid ar gyfer y flwyddyn ariannol 2024-25 yn £5m.

BEL Twristiaeth

- Y buddsoddiad cyfalaf blynyddol arfaethedig o £5m mewn profiadau o ansawdd uchel i ymwelwyr a chronfa y Pethau Pwysig ar gyfer gwelliannau bach i'r seilwaith twristiaeth. Mae'r dyraniad hwn ar gael ochr yn ochr â Chronfa Buddsoddi mewn Twristiaeth – Cymru, sy'n cael ei darparu mewn partneriaeth â Banc Datblygu Cymru.

Atodiad C – Manylion y Rhaglen Gyflogadwyedd

ReAct + Mwy

Mae ReAct+ yn rhaglen a ariennir gan grant, sydd â chyllideb o £3.131m yn 2024-25. Lansiodd ReAct+, y rhaglen gyflogadwyedd ar gyfer oedolion, ar 6 Mehefin 2022. Mae'n cynnig cymorth wedi'i bersonoli i oedolion di-waith 18 oed a hŷn; does dim terfyn oedran uchaf. Mae cymorth ar gael i gyfranogwyr sydd wedi colli eu swydd, neu sy'n ddi-waith yn y tymor byr, neu i bobl ifanc 16-24 oed nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant. Mae hefyd yn helpu cyn-droseddwr sy'n bwrw eu dedfryd yn y gymuned.

Mae'r rhaglen yn darparu hyfforddiant galwedigaethol, cymorth recriwtio i gyflogwyr, cymorth ar gyfer hyfforddiant i gyflogwyr yn ogystal â chymorth ar gyfer gofal plant, cymorth ar gyfer datblygiad personol a chostau fel teithio. Nid yw Llywodraeth Cymru yn contractio unrhyw ddarparwyr hyfforddiant, ac mae cyfranogwyr yn enwi'r darparwr hyfforddiant mwyaf priodol.

Twf Swyddi Cymru + Mwy

Lansiodd TSC+Mwy ym mis Ebrill 2022, ac mae'n rhan hanfodol o'r Warant newydd i Bobl Ifanc. Mae TSC+Mwy yn darparu pecyn cymorth cyfannol sydd wedi'i deilwra i bobl ifanc nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant, neu sydd mewn perygl o hynny. Yn 2024-25, disgwylir y bydd £29.144m yn cael ei ddyrannu i ddarparwyr i gyflwyno'r rhaglen, fel y nodir isod. Mae'r rhaglen yn canolbwyntio ar bobl ifanc 16-19 oed nad ydynt yn barod am swydd eto, gan eu helpu i gyrraedd y cam hwnnw, yn ogystal â phobl ifanc sydd angen cymorth ychwanegol i'w helpu i oresgyn rhwystrau rhag cael swydd a hyfforddiant, gan gynnwys iechyd meddwl a llesiant.

Mae TSC+Mwy yn cael ei contractio drwy dendr; mae'r Contractwyr canlynol wedi cael contractau o dan gyfundeb Fframwaith ym mhob Lot Ranbarthol:

• Rhanbarth	Contractiwr
Gogledd Cymru	Consortiwm Grŵp Llandrillo- Menai (GLLM)
	Coleg Cambria
	ACT Ltd
De-orllewin a Chanolbarth Cymru	Coleg Sir Benfro
	ITEC Training Solutions
	ACT Ltd
Canol De Cymru	ACT Ltd
	ITEC Training Solutions
De-ddwyrain Cymru	ACT Ltd
	ITEC Training Solutions

Cymunedau am Waith+

Yn 2024-25 y gyllideb sydd ar gael i Cymunedau am Waith a Mwy (CfW+) yw £16.834m. Mae'r rhaglen yn darparu hyfforddiant a mentora cymunedol dwys i dros

52,000 o unigolion sy'n wynebu rhwystrau cymhleth rhag cael gwaith, ac mae dros 22,000 ohonynt wedi cael cyflogaeth am fwy na 16 awr yr wythnos. Mae'n cael ei ddarparu drwy bob un o'r 22 Awdurdod Lleol.

Y Rhaglen Sgiliau Hyblyg

Mae'r rhaglen hon yn un a ariennir gan grant, ac mae ganddi gyllideb o £1.3 miliwn yn 2024-2025. Gall y Rhaglen, drwy gyfraniad o 50%, helpu gyda chostau cymwys sy'n ymwneud â darparu hyfforddiant mewnol ac allanol a deunyddiau hyfforddi sydd wedi'u hanelu at bob cyflogwr yn y sector preifat a'r trydydd sector yng Nghymru, gyda £500k o'r gyllideb wedi'i ddyrannu i Airbus yn 2024-25.

Mae dwy elfen wahanol i'r Rhaglen;

- Mae Rhaglen Datblygu Busnes y Rhaglen Sgiliau Hyblyg mewn sefyllfa i gefnogi prosiectau datblygu busnes sylweddol sy'n cael eu harwain gan gyflogwyr, ac y mae disgwyl iddynt arwain at ehangu busnesau a buddsoddiad mawr sy'n arwain at greu swyddi o ansawdd da.
- Pwrpas Prosiectau Partneriaeth y Rhaglen Sgiliau Hyblyg yw helpu i sbarduno economi sgiliau ehangach Cymru, gan ganolbwyntio ar y sgiliau blaenoriaethol a nodwyd gan gyflogwyr yng Nghymru a chan gyrrff sy'n cynrychioli diwydiant. Ar hyn o bryd, mae'r elfen Prosiectau Partneriaeth yn cynnwys 6 prosiect ar wahân: Sgiliau Sero Net, Uwch Sgiliau Digidol; Uwch Beirianeg a Gweithgynhyrchu; y Sector Creadigol; Allforio; Twristiaeth a Lletygarwch.

Nid yw Llywodraeth Cymru yn contractio unrhyw ddarparwyr hyfforddiant, ac mae'n rhoi cyfle i gyfranogwyr enwi'r darparwr hyfforddiant mwyaf priodol.

Mae cyfyngiadau ar y ddogfen hon

Draft Budget - Apprenticeship Briefing

December 2023

Introduction

20 Dec, 2023

Welsh Government decision to reverse a commitment¹ to provide transition funding from the loss of EU funds, coupled with an in-year budget cut of £17.5m in October will result in circa 24.2% reduction in the apprenticeship contract value from August next year.

- Our initial analysis shows that the impact of these proposed cuts will result in circa **10,000 fewer apprenticeship starts, approx. 50% reduction** on the Welsh Government's flagship apprenticeship programme in 2024/25.
- The apprenticeship contract year runs from August – July and as normally an apprenticeship course is studied over more than one year. Apprenticeship providers must therefore prioritize those learners already in learning, and so a funding reduction of this size will have a **disproportionate impact on the number of new apprentices** able to start from August 2024.
- The Welsh Government have highlighted² that they will **fail to hit their apprenticeship target** of 125,000 apprentices during this Senedd term. And with the anticipated cuts, it is likely that the number of apprenticeships during this Senedd term 2021-2026, will be **fewer than the last Senedd term** 2016-2021, despite numerous pledges to increase apprenticeship opportunities.
- The **reductions would fall disproportionately on young people (16-24)**, and women, as in 2021/22 56% of apprentices were female.

¹ <https://www.gov.wales/sites/default/files/publications/2023-02/ministers-written-evidence-to-senedd-scrutiny-committees-2023-2024-v1.pdf> page 137

² <https://business.senedd.wales/ieListDocuments.aspx?CId=738&MIId=13575&Ver=4>

Impact on the Economy

- The Director of CBI Wales, Head of Wales, FSB, Membership Director – Wales, Make UK and Head of the CIPD in Wales have signed an open letter³ outlining the devastating impact of the cuts and that the demand for apprenticeships remains strong, from learners and employers, and they urge Welsh Government to reconsider and provide the necessary transition funding from European funds to benefit learners, skills development, productivity, and business growth.
- The Welsh Government’s own evaluation of apprenticeships in 2021 underscored the critical role of the programme in fostering economic growth and its positive impact in terms of ***“raising the skills levels of people who have low or no skills and increasing the number of people in the workforce who possess job-specific skills”***
- The evidence highlights the significant impact on apprentices’ income, with an impact equivalent to an increase of £7,866 in earnings in the first year after completing their apprenticeship alone⁴.
- Welsh Government has launched its new Economic Mission⁵, with an emphasis on supporting key sectors to grow and prioritising young people. At the same time, we are expecting significant cuts to be made to the flagship apprenticeship programme, which will cut off opportunities for thousands of young people across Wales and risk new business investment. An initial analysis indicates.
- Taken together with proposed reductions to the part-time further education (FE) allocation and to Personal Learning Accounts, the cuts to the apprenticeship budget will directly impact on the support available for employers to be able to upskill their workforce and to grow their businesses.
- Given the operating context of apprenticeship providers, the proposed cuts mean they will need to prioritise their provision based on existing commitments to employers. It is likely that the areas of specialist and niche provision, which have been costly to develop and maintain, would be the first to be reduced, it will also disincentive

³<https://www.colleges.wales/image/documents/Budget/2023%2012%2018%20Open%20letter%20from%20Employer%20Reps%20Eng.pdf>

⁴ [Evaluation of ESF funded Apprenticeships 2015 to 2019: Final Report](#) (Welsh Government, 2021)

⁵ <https://www.gov.wales/priorities-stronger-economy-html>

ColegauCymru

Draft Budget briefing for Senedd Members

providers to develop new routes such as those Green Skills required to support the transition to net zero, as providers look to protect core employers as far as possible, many of whom would be apprenticeship levy paying employers, and / or SMEs operating in local, national, and regional priorities.

- The proposed cuts come on top of the recent £17.5m reduction in the apprenticeships budget, which was linked to a perceived lack of demand for apprenticeships from employers. This is simply not the case. There has been no reduction in demand for new apprenticeship starts, with Welsh Government published data showing an increase in apprenticeships starts in the first half of 2022/23, compared to the same period a year earlier.⁶
- There was a programme underspend in 2022/23, which was a legacy of the pandemic, business decisions because of Brexit and inflationary pressures and impacts of changes in the qualifications systems – mainly construction and the built environment, and health and social care sectors, both of which draw heavily on the apprenticeship budget. In short, there is no lack of demand from employers for apprenticeships and now is not the time to reduce funding even further.
- In fact, we expect a significant increase in demand from employers in 2023/24 which, if we could support, reflects well on the outlook for the Welsh economy. A 2021 Welsh Government evaluation underscored the critical role of apprenticeships in fostering economic growth and their positive impact in terms of “raising the skills levels of people who have low or no skills and increasing the number of people in the workforce who possess job-specific skills.” A recent [report from the owner of Screwfix and B&Q, Kingfisher Plc](#), showed that the UK is set to lose out on £98billion of growth by 2030 due to a shortage of tradespeople.

Impact on Sustainability and Net Zero

- The Welsh Government produced their green skills plan in February, 2023 ‘Stronger, fairer, greener Wales: net zero skills’,⁷ and their ‘Optimised Retrofit Programme: Training’⁸.
- The apprenticeship sector is a crucial partner in ensuring that those innovative key green skills and developed to hit the shared ambition to achieve net zero.

⁶ <https://www.gov.wales/apprenticeship-learning-programmes-started-february-april-2023-provisional>

⁷ <https://www.gov.wales/stronger-fairer-greener-wales-net-zero-skills>

⁸ <https://www.gov.wales/optimised-retrofit-programme-training>

ColegauCymru

Draft Budget briefing for Senedd Members

- Many apprenticeship providers are working towards providing apprenticeships routes in these key areas, but faced with the cliff edge funding cut, which means that funding must be prioritised on those already in learning, and well-established routes with a learner and employer pipeline, these areas will not be prioritised and there is a risk that they won't be delivered at all.

Impact on Health and Social Care Services Workforce

- From 1 August 2019 to 30 April 2023 there have been 26,095⁹ apprenticeship starts in the Health Care and Health and Social Care Services.
- These courses are for those working in roles such as Social Care workers, Domiciliary Care Workers, Clinical Healthcare Support, and other key roles within health and social care.
- These have accounted for an average of 28.27% of all apprenticeship starts over this period.
- If the budget cut proposed leads to a reduction of circa. 10,000 apprenticeship starts next year, which is approximately a 50% reduction, there will be a significant impact on the health and social care workforce in all parts of Wales.

⁹ <https://statswales.gov.wales/Catalogue/Education-and-Skills/Post-16-Education-and-Training/Further-Education-and-Work-Based-Learning/Learners/Work-Based-Learning/apprenticeshiplearningprogrammesstarted-by-quarter-sector-programmetype>

www.colleges.wales

hello@collegeswales.ac.uk

029 2052 2500

Colegau Cymru